

4555

DRAMATİZASYON AĞIRLIKLI YÖNTEMİN ETKİLİLİĞİ

Tülay Üstündağ

Hacettepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin
Eğitimde Program Geliştirme ve Öğretim Bilim Dalı için Öngördüğü
YÜKSEK LİSANS TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır

Ankara

Mayıs, 1988

T. C.
Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

İşbu çalışma jürimiz tarafından Eğitimde Program Geliştirme ve Öğretim Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Doç. Dr. Nurettin Fidan

Üye

Doç. Dr. Mürüvvet Bilen

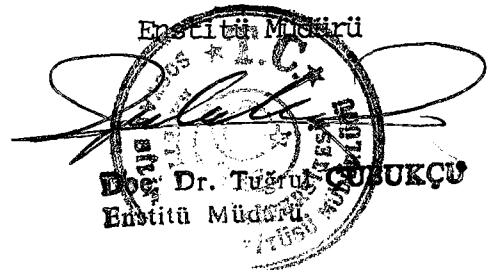
Üye

Doç. Dr. Özcan Demirel

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum. 2/6/ 1988

ii

ÖNSÖZ

Bu araştırmada, ilkokul ikinci sınıf Hayat Bilgisi dersinde yer alan Çevremizde Sonbahar ünitesinin Öğretiminde, dramatizasyon ağırlıklı yöntem ile taktir ağırlıklı yöntemin Öğrenci başarısına etkileri araştırılmıştır.

Araştırmanın planlanması, uygulanması ve raporlaştırılmasında pek çok kişinin emeği bulunmaktadır. Yüksek lisans programım boyunca tüm çalışmalarında ve araştırmanın her aşamasında bana destek olan, yapıcı eleştirileriyle yol gösteren, beni sürekli güdüleyen danışmanım Doç. Dr. Mürüvvet Bilen'e, araştırmayla ilgili sorunlarımın çözümünde, çok yoğun çalışmalarının arasında yardım ve rehberliğini esirgemeyen, değerli önerilerde bulunan Doç. Dr. Yaşar Baykul'a, teze zaman ayırıp önceden okuyan, güdüleyici tutumu, yakın ilgi ve rehberlikleriyle çalışmama katkıda bulunan Doç. Dr. Nurettin Fidan'a, zamanını ve emeğini esirgemeyerek tezimi okuyup önerilerde bulunan Doç. Dr. Özcan Demirel ve Dr. Nuray Senemoğlu'na, çalışmanın başlangıcından sonuna değin ilgili kaynaklara ulaşmamda sağladığı kolaylıklarla yakın ilgi ve güdüleyici tutumuyla beni yüreklendiren Doç. Dr. İnci San'a, değerli görüşlerinden yararlandığım Devlet Tiyatrosu Sanatçısı Tamer Levent'e, Eğitimde Dramatizasyon II Semineri'ni düzenleyerek, seminer bünyesinde yapılan uygulamalı atölye çalışmalarına katılmamı sağlayan Ankara Alman Kültür Merkezi ve İngiliz Kültür Heyeti'ne, araştırmanın yürütülmesinde her türlü kolaylığı sağlayan Türk Eğitim Derneği Vakfı Ankara Koleji İlk Kısım değerli yönetici ve Öğretmenleri ile araştırmanın her aşamasında değerli görüşlerini

sürekli yardımlarını benden esirgemeyen arkadaşım Selma Parıltı'ya,
teşekkür etmeyi borç bilirim.

Çalışmalarım boyunca sevgi, destek ve yardımlarını
esirgemeyen, sabırlı ve hoşgörölü tutumlarıyla bana huzurlu bir
çalışma ortamı sağlayan aileme teşekkürlerim sonsuzdur.

Mayıs, 1988

Tülay Üstündağ

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ONAY.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar.....	vii
ŞEMALAR.....	ix
BÖLÜM.....	1
I. GİRİŞ.....	1
Problem Durumu.....	1
İlgili Araştırmalar.....	25
Problem.....	31
Alt Problemler.....	31
Tanımlamalar.....	32
Sınırlamalar.....	33
II. YÖNTEM.....	34
Araştırma Yöntemi.....	34
Denekler.....	35
Deney Deseni.....	36
Veri Toplama Araçları.....	36
İşlem.....	39
Başvurulan İstatistiksel Teknikler.....	40
III. BULGULAR.....	44
1. Alt Problem.....	44
2. Alt Problem.....	47

	<u>Sayfa</u>
IV. TARTIŞMA VE YORUM.....	53
1. Alt Probleme İlişkin Bulguların Yorumu.....	53
2. Alt Probleme İlişkin Bulguların Yorumu.....	55
V. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	58
VI. ÖZET.....	62
SUMMARY.....	64
KAYNAKLAR.....	66
EKLER.....	71

TABLÖLAR

Sayfa

Tablo 1.	Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersi Çevremizde Sonbahar Ünitesi Ön Test Puanlarının Ortalama ve Standart Sapmaları ile Ön Test Puanları Ortalamalarının Birbirinden Anlamlılığına Ait t Değeri Tablosu.....	36
Tablo 2.	Deney ve Kontrol Gruplarına Göre Ön Test ve Son Test Uygulamadaki Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	44
Tablo 3.	Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin, Hayat Bilgisi Dersi Çevremizde Sonbahar Ünitesine Ait Ön Test Puanları ile Son Test Puanları Arasındaki Farklar ve Korelasyon Katsayısı.....	45
Tablo 4.	Deney ve Kontrol Gruplarına Göre Eriş Puanlarının Ortalama ve Standart Sapmaları ile Eriş Ortalamalarının Birbirinden Anlamlılığına Ait t ⁺ Değeri Tablosu.....	46
Tablo 5.	Deney ve Kontrol Gruplarındaki Kız ve Erkek Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersi Çevremizde Sonbahar Ünitesine Ait, Ön Test Puanları ile Son Test Puanları Arasındaki Farklar ve Korelasyon Katsayısı.....	47
Tablo 6.	Deney ve Kontrol Gruplarındaki Kız ve Erkek Öğrencilere Ait Eriş Puanlarının Ortalama ve Standart Sapmaları.....	49

Tablo 7. Deney ve Kontrol Gruplarındaki Kız ve Erkek Öğrencilere Ait Erişi Ortalamalarının Birbirinden Anlamlılığına Ait t^+ Değeri Tablosu.....	50
--	----

ŞEMALAR

Sayfa

Şema 1. Cinsiyete Göre Ortalamalar Arası Farklar.....	51
Şema 2. Gruplara Göre Ortalamalar Arası Farklar.....	52

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu açıklanmış , ilgili araştırmalara yer verilmiştir. Ayrıca problem ve bu problemlerin çözümüne yardımcı olması amacıyla alt problemler verilmiştir. Araştırma ile ilgili bazı terimlerin işevuruk tanımları yapılmış ve araştırmanın sınırları belirtilmiştir.

Problem Durumu

Çağımızda eğitim, yirminci yüzyıl insanının sürekli değişen dünyasında yaşantısının zorunlu bir parçası olma özelliğini sürdürmektedir. Çağdaş toplumlarda bireyin hızla değişen çevresiyle birlikte toplumsal ve ekonomik görevlerini başarıyla gerçekleştirebilmesi için planlı ve kontrollü bir eğitimden geçmesi zorunludur. İnsan aldığı eğitimin etkisiyle sürekli olarak gelişmekte ve değişmekte bu oluşum onun doğumundan yaşamının sonuna değin devam etmektedir. Bu bağlamda günümüzün eğitim yaklaşımları ve ilkeleri de çağın gerektirdiği biçimde geliştirilmeli, değişikliklere açık ve yeniliklere yönelik olmalıdır.

Geçmişten günümüze bin yıllar boyunca hemen her eğitimci kendi felsefesi açısından bir eğitim tanımı yapmıştır. Bu tanımlar içinde Ertürk'ün yaklaşımı yaygın olarak kabul görmektedir. Ertürk, eğitimi, "bireyin davranışında kendi yaşantısı

T. C.

**Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi**

yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci" (1) olarak tanımlamaktadır. Bireyin davranışındaki bu değişme ise bireyin yeni davranışlar kazanması biçiminde olabileceği gibi istenmeyen davranışların değişikliğe uğraması biçiminde de olabilir. Bu bakımdan eğitim, öğrenme ile de açıklanabilir. İstendik davranışların planlı etkinliklerle geliştirilmesine geçerli öğrenme denilirse eğitim, geçerli öğrenmeleri oluşturma sürecidir. Bu sürecin gerçekleştirildiği yerler de eğitim kurumlarıdır.

Eğitim sürecini birbirini izleyen ve birbiri üzerine biriken öğrenme ve öğretme olayları oluşturur. (2) Bu anlayışla eğitim sürecinin belli bir yetişiğe göre yürütülmesi gereklidir. Yetişek, "belli esaslara göre tertiplenip düzenlenmiş öğrenme yaşantıları" (3) olarak tanımlanmaktadır. Planlı eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak görülen yetişiğin üç temel ögesi bulunmaktadır: hedefler ve davranışlar, öğretme durumları, değerlendirme. Eğitim süreci hedefle başlar, öğretme - öğrenme etkinlikleriyle devam eder ve değerlendirme ile son bulur.

Bir yetişek tasarısı hazırlanırken ele alınıp üzerinde çalışılması gereken ilk temel öge hedefler olmaktadır. Öğrencilere kazandırılması öngörülen her türlü bilgi, yetenek, beceri, alışkanlık, ilgi, tutum vb. özellikler olarak görülen hedefler,

(1) Selâhattin Ertürk, Eğitimde "Program" Geliştirme (Ankara: Yelkentepe Yayınları 4, 1975) 12.

(2) Nurettin Fidan ve Münire Erden, Eğitim Bilimine Giriş (Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1986) 8.

(3) Ertürk 1975: 95.

gerçekte, eğitim öğretimle ortaya konulmak istenen ürün ya da ürünlerdir. Bu nedenle de, her türlü eğitim edegenliğinin hedeflere göre düzenlenmesi, hedeflerle tutarlı olması gerekmektedir. Hedefler deyimi eğitimin değişik düzeylerinde değişik anlamlarda kullanılabilmektedir. Bu araştırmada hedefler deyimi, Hayat Bilgisi dersi Çevremizde Sonbahar ünitesinin özel hedefleri, bir başka deyişle Hayat Bilgisi dersi, Çevremizde Sonbahar ünitesinde öğrenciye kazandırılmak istenen özellikler, davranışlar ya da davranış değişiklikleri anlamında kullanılmaktadır.

Hedeflerin yukarıda belirtildiği gibi yalnızca saptanmış olması yeterli bir nitelik olmamakta, ayrıca hedeflerin işe-vuruklaştırılması da gerekmektedir. Çünkü hedefler, tanım olarak, doğrudan gözlenemeyen ve ölçülemeyen birer "psikolojik kurultu"⁽⁴⁾ olmaktadır. Hedeflere gerçek anlamlarını veren öğrencide gözlenen ve ilişkin oldukları hedeflerin işaretçisi olan belli davranışlardır. Bir hedefin işaretçisi olan davranışlara kritik davranışlar da denmektedir.

Bir yetişek tasarısının hedefleri belirlenip, gözlenebilir davranışlara çevrildikten sonra sıra bu hedeflere ulaşabilmek için "neler, nasıl öğretilecek?" sorusunun yanıtlanmasına gelir. Bu sorunun yanıtını eğitim durumları, bir başka deyişle, hedeflere ulaştırıcı konu içeriği, ders araç gereçleri ile öğretim yöntemleri ve ilkelerini belirler.

(4) Ertürk 1975: 25.

Bireyin çevresi ile etkileşiminin bireydeki izlenimleri yaşantı ve yaşantı ürünü nisbeten kalıcı izli davranış değişikliği de öğrenme olarak tanımlanır.⁽⁵⁾ O halde öğrenmeyi meydana getiren ya da nisbeten kalıcı izli davranış değişikliğine neden olan yaşantı da öğrenme yaşantısıdır. Öğrenme yaşantısı, konu içeriği veya eğitimcinin etkinlikleri demek değil, öğrencinin kazandığı yaşantılardır. Eğitim durumlarında öğretmenin ve öğrencilerin hangi etkinlikleri nasıl yapacakları ve bu etkinlikler sonunda öğrenciye hangi öğrenme yaşantılarının kazandırılacağı saptanır. Öğrenmenin planlı ve kontrollü olarak oluşturulmaya çalışıldığı bu gibi durumlarda geçerli yaşantıların öğrencilere kazandırılabilmesi için öğrenme çevresinde belli düzenlemelerin yapılması "çevre ayarlaması"⁽⁶⁾ olarak da adlandırılır. Çevre ayarlaması ile geçerli öğrenme yaşantılarını oluşturması beklenen öğretme durumları gerçekleştirilir. Bu öğrenci açısından öğrenme yaşantısı anlamına gelir.

Hedef-davranışları kazandırmak üzere istenilen öğrenme yaşantılarının seçilip düzenlenmesinde bazı ilkelere uymak gerekmektedir. Bunlar: hedefe görelilik, öğrenciye görelilik, ekonomiklik ve kaynaşıklıktır.⁽⁷⁾ Diğer bir anlatımla, eğitim durumları ilgili olduğu hedefe hizmet edici, öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve hazır bulunuşluk düzeylerine uygun, birden çok hedefe

(5) Ertürk 1975: 78.

(6) Ertürk 1975: 102.

(7) Ertürk 1975: 86.

hizmet ederken istemeyen sonuçları kontrol edici nitelikte ve istenilen davranış değişikliklerini oluşturabilmesi için tutarlı ve kaynaşık bir bütün biçiminde olmalıdır.

Yukarıda sözü edilen ilkelerden anlaşılacağı gibi her türlü öğrenme için geçerli olacak tek bir öğretme durumu yaratmak olası değildir.⁽⁸⁾ Öğretme durumlarının öğrenmenin türüne, öğrencinin iç koşullarına ve öğretme ortamının özelliklerine göre değişik olması gereklidir. Öğretme durumları çeşitli öğretme yöntemlerinden yararlanılarak biçimlendirilir ve uygulanır. İlköğretimde Hayat Bilgisi dersi bütün birinci devre öğretiminin bel kemiğidir.⁽⁹⁾ Bir gözlem, yaşama, iş ve deney dersi olan Hayat Bilgisinde öğrencilerin eşya ve olaylarla bizzat karşı karşıya gelmeleri ve bunları yaş ve düzeylerine uygun bir biçimde incelemeleri sağlanmalıdır. Dersin konusu çocukların doğrudan doğruya duyularına hitab eden yakın çevreleri yani ev, okul, mahalle ve semtleridir. "... Hayat Bilgisi konularının çeşitli yollarla canlandırılmasına yardım edilmelidir."⁽¹⁰⁾ Bu araştırmada da adı geçen tüm ölçütler dikkate alınarak Hayat Bilgisi dersi Çevremizde Sonbahar ünitesinin öğretiminde bireyin davranışında istendik değişimleri en etkili ve en verimli biçimde ortaya çıkaracak olan "öğretme durumları" hazırlanırken, eğitim psikolojisinin öğrenmeye ilişkin kuramlarına ve ilkelerine dayanılarak çevre ayarlaması

(8) Nurettin Fidan, Okulda Öğrenme ve Öğretme (Ankara" Kadioğlu Matbaası, 1986) 167.

(9) MEB, İlkokul Programı, (İstanbul: M.E. Basımevi, 1969) 42.

(10) MEB 1969: 42.

yapılmış böylece araştırmaya konu olan dramatizasyon ağırlıklı yöntemin etkililiği çalışılmıştır.

Ne denli sağlam temellere dayalı olarak geliştirilmiş olursa olsun, bir yetişek buraya kadar olan biçimiyle yani ilk iki ögesiyle yalnızca bir "tasarı" (ya da bir desen) olmaktadır. Bir yetişeğin gerçekliği ya da geçerliliği, uygulamaya dönüştürülmesi ya da işe koşulması sonucunda elde edilecek verilere bağlı olmaktadır. Böylece değerlendirme bir yetişek için yerine getirilmesi gereken bir başka koşul olmaktadır.

Değerlendirme, "eğitim hedeflerinin gerçekleşme derecesini belirleme sürecidir."⁽¹¹⁾ Bir yetişek, denencel olması, ürünün nitelik denetimini gerektirmesi ve değerlendirmenin eğitim bilimine önemli katkılarda bulunması nedenleriyle sürekli biçimde araştırma konusu olmaktadır.

Bir yetişeğin ürünü olan davranış değişmesini gerçekleştirme doğrultusunda işe yarayıp yaramadığını ya da ne ölçüde işe yaradığını, her bir ögesinin istenilen işlevi yapıp yapmadığını, zamanda, enerjide, v.b. savurganlığının bulunup bulunmadığını ortaya koyma değerlendirmenin temel görevi olmaktadır.

Yetişek değerlendirme yaklaşımları altı ana grupta toplanmaktadır: 1. yetişek tasarısına bakarak, 2. ortama bakarak, 3. başarıya bakarak, 4. erişiyeye bakarak, 5. öğrenmeye bakarak,

⁽¹¹⁾ Ertürk 1975: 107..

6. ürüne bakarak.⁽¹²⁾ Bu yaklaşımlardan sonuncusu olan ürüne bakarak değerlendirme, bir yetişek için en uygun değerlendirme yaklaşımı olarak görülmektedir. Aynı zamanda bu yaklaşıma "erişie ağırlık vererek ürüne dönük değerlendirme" de denilmektedir. Bu araştırmada da erişie ağırlık vererek ürüne dönük değerlendirme yapılmıştır.

Değerlendirme her zaman öğrenci davranışındaki değişmelere dayalı olacağından öğrenci davranışlarının bir yetişeğin girişinde ve çıkışında ölçülmesi gerekmektedir. Ön test - son test yöntemi de denilen bu ölçmeler sonucunda "erişie" belirlenmektedir. Elde edilen ölçme sonuçları hedeflere ne ölçüde ulaşıldığının göstergesi olmaktadır. Ürün betimlenip yetişeğin değişkenleri arasındaki ilişkiler incelendikten sonra yetişeğin işe yarayıp yaramadığı ya da ne ölçüde işe yaradığı konusunda kararlar verilmektedir.

Bu araştırma için geliştirilmiş olan "yetişek tasarısı" yukarıda belirtilen yaklaşımlara dayalı olarak değerlendirilmek istenmiştir. Bu nedenle, erişinin belirlenmesi, elde edilen ölçme sonuçları ile hedeflere ne ölçüde ulaşıldığının saptanması ve yetişeğin işe yarayıp yaramadığının ya da ne ölçüde işe yaradığının belirlenmesine çalışılmıştır.

Buraya kadar yeni bir yetişek geliştirme yaklaşımından söz edilmişse de yetişeğin ikinci ögesi olan eğitim durumla-

(12) Ertürk 1975: 114-115.

rında yer alan Öğretme yöntemleri bu araştırmanın başka bir boyutunu oluşturmaktadır. Araştırma konusu ilkokul ikinci sınıf Hayat Bilgisi dersi Çevremizde Sonbahar ünitesinin Öğretiminde dramatizasyona ağırlık verilen Öğretim yönteminin, takrire ağırlık verilen Öğretim yöntemine göre erişimi üzerindeki etkililiğini incelemek olduğuna göre bu aşamada Öğretim yöntemlerinden söz etmek yerinde olacaktır.

Öğretim yöntemi, öğrenciyi hedefe ulaştırmak için izlenen yoldur. Yöntemle, belli Öğretme teknikleri ve araçları kullanılarak Öğretmen ve Öğrenci etkinliklerinin bir plana göre düzenlenmesi ve yürütülmesi amaçlanır.⁽¹³⁾ Bir yöntemin uygulanmasından önce, tanımlanabilmesi, hangi derste ve hangi hedefler için nasıl kullanılacağıının, üstün ya da yetersiz yanlarının ve diğer yöntemlerle ilişkilerinin bilinmesi gerekir.⁽¹⁴⁾

Eğitim tarihi boyunca Öğretme işlemi için çeşitli yöntemler geliştirilmiştir. Yöntemler literatürde değişik biçimlerde sınıflanmaktadır. Gelişme açısından farkları belirlemek amacı ile yöntemler geleneksel ve çağdaş olmak üzere iki grupta incelenmektedir.⁽¹⁵⁾

Geleneksel yöntemler içinde takrir ağırlıklı yöntem bazı eğitimciler için bir yöntem, bazıları içinde bir teknik ola-

⁽¹³⁾ Fidan 1986: 167.

⁽¹⁴⁾ Yaykur, Genel Öğretim Bilgisi Sınıf II (Ankara: 1976) 23-24.

⁽¹⁵⁾ Fidan 1986: 167.

rak adlandırılır. Yöntem olarak adlandırılmasının nedeni bazı tekniklerle birlikte kullanılmasından ileri gelmektedir. Öğretim yöntemi birden fazla tekniğin, bir konunun işlenişinde, birleştirilerek hizmete sunulmasıdır⁽¹⁶⁾ tanımı dikkate alınırsa takririn yöntem olarak ele alınması bu araştırmaya için de geçerli olmaktadır.

Özyürek,⁽¹⁷⁾ takrir ağırlıklı yöntemin öğretmenin bilgilerini, pasif bir durumda oturarak dinleyen öğrencilerine otokratik bir biçimde iletmesi olarak tanımlamaktadır. Çağdaş öğretim takrir ağırlıklı yönteme pek fazla yer vermemekle birlikte öğretmen hemen her konuda bu yöntemden belli bir ölçüde yararlanma gereğini duymaktadır. Önemli olan nokta takrir ağırlıklı yöntemin yerini ve süresini iyi seçme, takririn kısa ve ilginç olmasını sağlama ile herkesin dikkatini çekebilmedir. Öğretmenin konuşmasının, hareketlerinin, görünümünün, anlatımındaki açıklığın ve öğrencilerle göz göze ilişkisinin bu yöntemde son derece önemli olduğu bilinmektedir.⁽¹⁸⁾

Takrir ağırlıklı yöntemde bütün etkinlikler öğretmenin merkezde olduğu görüşüne göre biçimlendirilmektedir. Öğretmenin etkin, öğrencinin edilgin durumda olduğu kabul edilmektedir. Öğrencilerin öğretim sırasında soru sorma ve düşüncelerini açıklama

⁽¹⁶⁾ Mürüvvet Bilen, Başarılı Öğretim İçin Teknikler (Ankara: Ankara Basım Sanayi ve Kağıtçılık Ticaret A.Ş., 1982)

⁽¹⁷⁾ Leyla Özyürek, Öğretim İlke ve Yöntemleri. (Ankara: A. Ü. Basımevi, 1983) 37.

⁽¹⁸⁾ Özyürek 1983: 38.

olanakları olmadığından etkin bir yöntem sayılmadığı belirtilmektedir.⁽¹⁹⁾ Öğretim etkin bir süreçtir ve bu süreç içinde öğrenci de etkin kılınmalıdır, tersine bir durumda öğrenci de öğrenme azalmakta, hazırcılık gelişmekte, ezbere yönelim artmaktadır. Öğrencilerin yeteneklerinin ortaya çıkması için konuşması, duygu ve düşüncelerini uygulaması gerekmektedir. Takrir ağırlıklı yöntemde öğretmenin bu nitelikleri gözleyebilmesi olanaksız hale gelmektedir. Bunun yanında takrir ağırlıklı yöntem öğrencide oluşan hareketsizliğin öğrenme psikolojisine de uygun olmadığı vurgulanmaktadır.⁽²⁰⁾ Özellikle ilköğretim çağında öğrencinin bir ders boyunca hareketsiz kalması derse olan dikkatinin ve ilgisinin azalmasına neden olmaktadır.

Sözü edilen bütün bu özelliklerinin yanı sıra takrir ağırlıklı yöntem faaliyetlerin sunuluşunda, öğrencinin motive edilmesinde, ünite ve konuların özetlenmesinde, anlaşılması zor olan noktaların anlaşılır duruma getirilmesinde, derinlemesine çalışılan konular arasındaki boşlukların doldurulmasında ve öğrencinin bulamayacağı bilgilerin verilmesinde kullanılmaktadır.⁽²¹⁾ Yüksek öğretimde takrir ağırlıklı yöntem başta gelen öğretim biçimi olmasına karşın ilk ve ortaöğretim öğrencilerinin öğretiminde etkili bir yöntem olarak kabul edilmemektedir. Bu nedenle bu araştırmada diğer bir öğretim yöntemi olan dramatizasyon ağırlıklı yöntemin, takrir ağırlıklı yöntemle göre erişti üzerindeki etkileri incelenmiştir.

(19) Özyürek 1983: 33.

(20) Yaykur 1976: 23-24.

(21) Bilen 1982: 8.

Çağdaş yöntemlerde öğretmenin rolü daha değişiktir.

Öğretmen öğrencinin öğrenmesini kolaylaştırma, öğrenciye rehberlik etme, öğrenme sürecine öğrencinin katılımını sağlama ve öğrenciyi sürekli güdüleme ile yükümlüdür.⁽²²⁾ Bu bağlamda öğretmenin kullanılacağı yöntem de bu etkinlikleri gerçekleştirecek nitelikte olmalıdır.

Bugün öğretimde amaç, duyu organlarını harekete geçirmek, elden geldiğince fazla duyu organını etkin hale getirmektir. Öğretim böylelikle etkili, verimli, başarılı ve kalıcı olmaktadır. Genel olarak öğrenmede beş duyunun etkisi, görme duyusu yüzde 83, işitme duyusu yüzde 11, koklama duyusu yüzde 3,5, dokunma duyusu yüzde 1,5 ve tatma duyusu yüzde 1 olarak saptanmıştır.⁽²³⁾ Öğrenmeye duyu organlarının yanı sıra bir de yapma (beynin ve el kol gibi beden organlarının çalışması) eklenirse burada yaparak yaşayarak öğrenme söz konusudur. Öğrenmede genel ilke yaparak ve yaşayarak öğrenmedir. Ancak bu her zaman mümkün olmadığından çeşitli yapma durumlarından yararlanılmaktadır. Dramatizasyon bu yapma durumlarının biri ve belki de bunu gerçekleştirecek tek öğretim yöntemidir.⁽²⁴⁾

⁽²²⁾ Fidan 1986: 168.

⁽²³⁾ Kâmuran Çilenti, Eğitim Teknolojisi ve Öğretim (Ankara: Kadioğlu Matbaası. 1984) 35.

⁽²⁴⁾ Cahit Kavcar, "Örgün Eğitimde Dramatizasyon" Eğitim ve Bilim Dergisi, No.56 (Temmuz 1985) 32.

Dramatizasyon, çağdaş öğretim sistemlerinde son yıllarda sıklıkla yer alan bir yöntemdir. "Drama" sözcüğünün kökenine inildiğinde "bir şey yapmak" ya da "yapılan bir şey" anlamına geldiği görülür. (25) Drama, insanın yaşamı boyunca süren eylemdir ve insanın kafaca sağlığına bağlıdır. Kısaca drama, yaşama sanatı, dramatizasyon ise oyunlaştırma, yaşanır hale getirmedir. (26)

Eğitimde dramatik yaşantılar olay, olgu ve durumların öğrenciler tarafından oyunlaştırılmasıyla edinilen yaşantılardır. Bu yaşantılar, yaşamdaki gerçeklerin bireylerce temsil edilen modelleri yardımı ile edinilir. Dramatik etkinliklerle yaşantı edinmede, mimikler, jestler, vücut hareketleri ve sesler iletişim aracı olarak kullanılır. (27) Bu ise yapma ve yaşamayı içermektedir. Dramatizasyon ağırlıklı yöntemin kimi uygulamalarında grubu meydana getiren öğrencilerin bir kısmı, kimi uygulamalarında ise tümü rol almaktadır. Sınıf içi drama etkinliklerinde, çocuklar durumu sadece izliyor görünseler bile durumu algılama olanağı bulduklarından edindiği yaşantıların geniş kapsamlı ve yararlı olduğu bilinmektedir. (28) Dramatize edilen bir konuyu izleyici durumda olanlar olayı yalnızca yaşarlarken, rol oynayanlar açısından hem yapma

(25) Özdemir Nutku, Gösterim Sanatları Terimleri Sözlüğü (Ankara: Sevinç Basımevi, 1983) 41.

(26) Kavcar 1985: 32.

(27) Çilenti 1984: 65.

(28) Rosemary Linnell, Approaching Classroom Drama -Teaching matters- (London: Edward Arnold Publishers Ltd, 1982) 2.

hem de yaşama söz konusudur. Bu özelliğiyle dramatizasyon Dewey'in "yaparak yaşayarak öğrenme" yöntemine çok yakındır. Öğrenmenin gerçekleşmesinde öğrencilerin doğal olarak güdülenmelerinin önemini belirten Dewey, (29) çocukların oyun etkinliklerinin öğretimde hedefler doğrultusunda kullanılması yanında, bu etkinliklerin öğretme yöntemlerinin yapı taşlarını oluşturmaları gerektirdiğini de vurgulamaktadır. Dewey'in bu görüşlerine paralel bir düşünce de bu yüzyılın başlarında Caldwell Cook tarafından ortaya atılmıştır.

- "a) Beceri ve öğrenme okuyarak ya da dinleyerek değil eylemle, yaparak ve yaşantılarla kazanılır.
- b) İyi iş çoğunlukla zorlama ve zorla istekte bulunma değil kendiliğinden doğan çaba ile kişilerin kendi ilgileri sonucu ortaya çıkar.
- c) Gençlik için doğal çalışma bir oyundur." (30)

Caldwell Cook bu düşünceleri ile Dewey gibi, eylem oyun ve içgüdülerin öğrenmeye anahtar olduğu görüşündedir.

Dramatizasyon etkinliklerinde sınıftaki öğrenci, oyun sırasında kendi duygularını gerçek ve inanılır bir biçimde ortaya koymakta yalnız bununla kalmayıp diğer öğrencilerle de paylaşmayı öğrenmektedir. (31) Öğretmen, hem uygulayıcı, hem seçici hem de takdim edici durumda olduğundan bu da öğrencilerin konuya karşı güdülenmesini sağlamaktadır. Özellikle yeni bir ders ya da konu

(29) Richard Courtney, The Dramatic Curriculum. (London: Heinemann, 1980) 2.

(30) Courtney 1980: 2.

(31) Linnell 1982: 3.

verirken öğretmen uygulayıcı, oynayan, öğrenciler ise izleyicidirler. (32)

Dramatizasyon ağırlıklı yöntemin okullarda uygulanması eski tarihlere dayanır. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nde 1918 yılında, Anatolîy Lunaçarskiy'nin eğitim bakanı olmasıyla dramatizasyon konusu ilk olarak gündeme gelmiştir. Lunaçarskiy'nin başkanlığında ilk kez çocuklar ve gençler için dramatik sanatlara dayanan bir gelişme programı hazırlanmış ve bu programda, dramatik sanatların, okullardaki dersleri daha canlı ve ilginç kılan bir eğitim yöntemi olarak benimsermesi önerilmişti. (33) Bu program halen dünya üzerinde pek çok ülkede geçerliğini korumaktadır.

1918'lerde başlayan bu çalışma pek çok ülkedeki sanatçının dikkatini çekmiş ve onların da bu çalışmaya katılmalarını sağlamıştır. Özellikle kadınların ilgisini çeken bu yeni alan pek çok ülkede geliştirilmeye çalışılmıştır. (34)

Amerika Birleşik Devletleri'nde okullarda dramatize sanat el ve teknik işleriyle aynı değerde tutulmakta ve bunlara ifade dersleri (anlatım) adı verilmektedir. (35) ifade dersleri adı verilen bu çalışmalarda, bireyin yeteneğinin, iyi yönlerinin

(32) Linnell 1982: 7.

(33) Sıtkı Tekmen, "Dünyada Gençlik Tiyatroları" Gençlik Tiyatrosu Sempozyumu'na sunulan bildiri, 31 Mart 1985, 2.

(34) Tekmen 1985: 2.

(35) Selahattin Çoruh, Okullarda Dramatizasyon Öğretmen Dergisi Yayını: II (İstanbul: Işıl Matbaası, 1950) 5.

ortaya çıkmasına ve gelişmesine yardım edilmekte, buna erişmek için ders ve işlerde çocuklar serbest bırakılmaktadırlar. Amerika Birleşik Devletleri'nde ilgi çeken bu yeni alan ilk olarak Dorothy Mc Fadder tarafından geliştirilmeye çalışılmıştır. (36)

İngiltere'de Bertha Waddel ve Carly Jenner ile başlayan çalışmalar, 1960 yılında Rosemary Birbeck adında bir öğretmenin, eğitimde drama kumpanyasını kurarak, okullardaki eğitim etkinlikleri ile bütünleşen tiyatro çalışmalarına öncülük etmesiyle devam etmiştir. (37) Sonraki yıllarda çeşitli çocuk ve gençlik tiyatrolarının okullarda verdikleri temsiller yeni bir uygulama alanının doğmasına yol açmış bu temsillerde oyuncularla birlikte öğrencilerin ve öğretmenlerinin rol almaları sağlanmıştır. 1964'te Peter Slade ve 1969'da Brian Way gibi tiyatro adamları ile 1971'de Dorothy Heathcote, Gavin Bolton 1973'te Veronico Sherborne'un katılımı ile biçim ve içerik yönünden değişik olan bu yeni alanda çalışmalara girişilmesi ile bu konu okullarda geniş ölçüde ilgi uyandırmıştır. (38)

Almanya'da dramatizasyonun okullara girişi ilk olarak yatılı okullarda başlamış geniş bir yer alarak zamanımıza değin devam etmiştir. Bugün Almanya'da ana okullarından başlayarak (39) dramatik gösterileri bir ders hatta bir öğretim aracı olarak kul-

(36) Tekmen 1985: 2.

(37) Tekmen 1985: 2.

(38) Lynn Mc Gregor, Developments In Drama Teaching (London: Open Books, 1976) 11-16.

(39) İnci San. "Sanat ve Yaratıcılık Eğitimi Olarak Tiyatro" Gençlik Tiyatrosu Sempozyumu'na sunulan bildiri, 31 Mart 1985, 7.

lanmayan okul yok gibidir. Yine Almanya'da dramatik gösteriler, iş okullarının eğitim çalışmaları ve söz söyleme eğitiminde de kullanılmaktadır. (40)

Almanya'da dramatik gösterilerin okullarda kullanımı hakkında bir fikir verebilmek için, bu araştırmada bir Deneme Modeli'ne, modelin sonuçlarına ve modelin değerlendirilmesine, ilgili araştırmalarda yer verilmiştir. (Bkz: s. 28)

Türkiye'de okullarda dramatik etkinliklerin ve sahne oyunlarının başlangıcı çok yenidir. Meşrutiyetten önceki çağlarda bu çeşit çalışmalarla karşılaşmak olanaksızdır. Meşrutiyetten sonra okullarda bu alanda geniş ve özgür bir hareket başlamıştır. (41)

Tiyatroyu okullara ve okul gelenekleri arasına yerleştirenlerden birisi Prof. Baltacıoğlu'dur. Bununla beraber Baltacıoğlu, ilk kez tiyatroya okulda yer verenin Karamürsel'de özel bir okulun öğretmeni Muammer Targaç olduğunu söylemektedir. 1908'de Prof. Baltacıoğlu İstanbul'da bakan olunca tiyatroya okullarda yer vermiş ve hatta Meşrutiyet devri milli eğitiminin ders programlarına "Tarihi Temsiller" adı altında ekler yaptırmıştır. (42) Bu arada, Meşrutiyet milli eğitiminin "Mektep Temsillerinin Usulü Tedrisi" adıyla bir broşür çıkararak dramatik gösterileri düzenlemek, bir şekil vermek istediği görülmektedir. Bu bro-

(40) Çoruh 1950: 5.

(41) Çoruh 1950: 5.

(42) Çoruh 1950: 6.

şürde, tiyatronun eğitim ve öğretim ilişkisi açıklanmaktadır. Bir çeşit öğretim kitabı olarak hazırlanmış bu broşürün bugün de düşünce ve uygulama yönüyle eskimemiş, değerini korumuş bölümleri pek çoksa da, temsili etkinlikler biçim ve içerik bakımından tek taraflıdır.⁽⁴³⁾ Sadece vatani, ahlaki ve tarihi oyunların temsili ile yetinilmiştir.

Dramatik gösterilerin gerçek anlamda dersler içinde bir öğretim ve anlatım aracı olarak ele alınması Cumhuriyet döneminde görülmektedir. 1926 tarihli ilkokul programında Hayat Bilgisi derslerinde dramatik gösterilen bu ders için anlatım aracı olarak kabul edilmiş ve şarkılar, temsiller ve oyunlar adı altında ders planlarında yer verilmiştir.⁽⁴⁴⁾ Yine 1936 tarihli ilkokul programında ilkokulun eğitim ve öğretim ilkeleri bölümünde temsil-dramatik gösteriler temel olarak kabul edilmiştir.⁽⁴⁵⁾ Okul tiyatrosunun şekil, içerik ve anlamının eğitim ile öğretimdeki önemi Baltacıoğlu'nun 1938'de "Toplu Tedris" adıyla çıkardığı kitapta yeniden vurgulanmaktadır. Bu kitapta okul tiyatrosu kendine has ve orijinal bir görüşle ele alınmıştır.

Daha ileri tarihlerde de ilkokul ve ortaokul programlarında dramatik etkinliklere yer verildiği görülmektedir. İlkokul programı'nda "İlkokulun Eğitim ve Öğretim İlkeleri" 'nin ikincisinde yer alan ifadenin bir bölümü şöyledir: "Demokratik eğitim, yaparak ve yaşayarak öğrenme yolu ile kendi kendini idare

(43) Çoruh 1950: 10.

(44) Çoruh 1950: 10.

(45) Çoruh 1950: 10.

şeklini uygun bir tarzda ahenkleştirerek sağlamaya çalışılmalıdır.⁽⁴⁶⁾ Sözü edilen ilkelerin onbeşincisinde "Çocuklar başkalarının istediklerini değil, ilgi duydukları şeyleri öğrenirler." ve onaltıncısında da "Çocuklar görmek ve işitmekten çok yaparak öğrenirler." denilmektedir.⁽⁴⁷⁾ Sözü edilen ilkelerin dramatizasyonun etkinliğini doğrudan öngördüğü söylenebilir. Yine ilkökul programının "Metod ve Teknikler" bölümünde "Zevk ve eğlence maksadı ile okuma", "Küçük grupları ilgilendiren işler" ve "Beceriler ve çeşitleri" alt başlıklarında yer alan ifadelerde dramatizasyondan söz edildiği açıkça görülmektedir.⁽⁴⁸⁾ "Planlama ve Uygulama" bölümünde ise "Ünite ve konu işlenirken, çocukların yapabileceği çalışmalar ana hatları ile tespit edilmelidir. Bu çalışmalar bir çok şekiller alır." ifadesinde yer verilmekte ve bu şekillerden birinin de dramatizasyon olduğu açıkça belirtilmektedir.⁽⁴⁹⁾

Günümüzde gelişen ve değişen eğitim anlayışına eş değer olan dramatizasyon ağırlıklı yöntem çocukların öykünme (taklit) güçlerine dayanan doğal bir öğrenme yolu olduğundan onların yaşamunda geniş ölçüde yer almaktadır. Çocuk dramatize ettiği bir konuyu eylemleştirenken konunun gerektirdiği, el, yüz hareketleri, gerilimler, yumuşamalar, ses değiştirmeleri ve benzeri edimlerde bulunmaktadır.⁽⁵⁰⁾ Bunlar çocukların bedensel gelişimini

(46) MEB 1969: 11.

(47) MEB 1969: 15.

(48) MEB 1969: 22-24.

(49) MEB 1969: 27.

(50) Emin Özdemir, Uygulamalı Dramatizasyon (Öğretmeni İşbaşında Yetiştirme Bürosu Yayınları, Güzelİstanbul Matbaası, 1965) 3.

etkilediği gibi hareket içinde bulunma gereksinimlerini de karşılamaktadır. Dramatizasyonun çocukların yaşamındaki yeri hakkında

Emin Özdemir şöyle demektedir:

Çocuk, karakterlendirdiği bir kimsenin kişiliğine bürünürken kendini tanır, insanları ve çevresini öğrenir, konunun gerektirdiği ölçüde hayal ve yorum gücünü kullanarak duygularını ve heyecanlarını harekete geçirir. Bunları eylemleştiren, dillendirirken de kelime hazinesini zengileştirir. (51)

Öğretimde, geniş yararlanma alanı ve yukarıda sözü edilen özellikleri ile değer taşıyan dramatizasyon ağırlıklı yöntem uygulamada birbirinden farklılık gösteren belli türlere ayrılmaktadır. Kimi zaman bu türler ayrı bir yöntem olarak ele alınmaktadır. Bunlar: a) Parmak Oyunu, b) Sözsüz Oyun (Pantomim), c) Öykünme (Taklidi Oyun), d) Bağımsız Dramatizasyon (Rol Yapma), e) Bağımlı Dramatizasyon, f) Kukla ve Bebekler. (52)

a) Parmak Oyunu: Oldukça yalın bir dramatizasyon türüdür. Kimi şiir ve manzum öykücüklerin parmak hareketleriyle canlandırılması biçiminde kendini gösterir. Özellikle ilkokulun birinci devre çocuklarının gelişim özelliklerine uygun düşen sistemli bir oyun etkinliğidir. Sınıfta parmak oyunu uygulanmasında öğretmen metni önceden iyice yorumlar ve öğrencilerin nasıl parmak hareketleri yapacağını kararlaştırır. Uygulama sırasında metni okur, metinde geçen duruma uygun olarak yapılacak hareketleri gösterir ve öğrencilerden hareketleri parmaklarıyla yapmalarını ister.

(51) Özdemir 1965: 3-4

(52) Özdemir 1965: 4.

Bu öğrencilerde dramatizeye karşı ilgi uyandırır, onlarda dramatisasyonun söylemekten çok eylemle göstermek olduğu fikrini geliştirir. Böylece parmak oyunu diğer dramatizasyon türlerine öğrenciler hazırlar.

b) Sözsüz Oyun (Pantomim): Bu düşünce, duygu ve fikirlerin konuşmaksızın el, kol, yüz hareketleriyle anlatılmasıdır. ilkokulun birinci devresinde olduğu gibi ikinci devresinde de kullanılır. Çeşitli konular, durumlar sözsüz oyunla dramatize edilebilir, esas olan söyleme değil eylemle göstermedir. Dramatize edilecek konu ya da durumun öğrenciler tarafından iyice anlaşılması gerekir. Uygulanması kolaydır ve tüm sınıfı etkin kılacak bir özelliği vardır. Başlangıçta bir cümle dramatize edilirken sınıflar ilerledikçe bir konu bütünüyle ele alınabilir. Konu dramatizesinde öğretmenin uygun sorularla öğrencileri konunun içerisine getirmesi, konuyla öğrencilerin yaşamları, gözlemleri arasında bir bağlantı kurması, her tür dramatize de olduğu gibi temel ilkedir. Öğrenciler kendi kişiliklerine, hayal güçlerine göre konuyu yorumlar ve eylemleştirirler.

c) Öykünme (Taklidi Oyun): Öykünme çocuklarda doğumlarıyla başlayan bir öğrenme alışkıdır ve okula başlayıncaya değin öğrendiklerinin çoğu öykünme yoluyla olur. Öykünme salt bir öğrenme yolu değil aynı zamanda bir eylem yolu da olduğundan eğlendirici ve öğretici bir etkinliktir.⁽⁵³⁾ Bu nedenle başlangıçta uygun bir ortam yaratmak, çocuklara serbestçe hareket edebilecekleri

(53) Özdemir 1965: 7.

olanaklar hazırlamak gerekir. Böyle bir durumda öğretmen öğrencilerinin ilgilerini, birbiriyle olan davranışlarını gözleme ve onları doğal bir ortam içerisinde tanıma olanağı bulabilir. Öykünmeler belli bir ünitenin işlenmesinde sık sık uygulanan dramatizasyonlardan biridir.

d) Bağımsız Dramatizasyon (Rol Yapma): Bu tür sözsüz oyun ve öykünmelerin gelişmiş bir şeklidir. Bir hikayeyi, bir yaşam durumunu, bir şiiri veya birbirine bağlı olaylar dizisini, bir grup çocuğun konuya sıkı sıkıya bağlı kalmadan kendi hayal güçlerine göre canlandırması bu türün temel özelliğidir. Konuşmalar ezberlenmez, eylemler belli kalıba dökülmez ve gruplar değiştikçe eylemler de konuşmalar da değişir. Bağımsız dramatizasyon ortamını ya öğretmen soracağı sorularla yaratır ya da öğrenciler bir metni okurken bu gereği duyarlar. Bu türlü dramatizasyon çocukların hayal güçlerini zenginleştirir ve serbestçe konuşma yetilerini artırır. Ayrıca bir grup içinde hareket etme olanaklarını sağlar. Ancak bunların gerçekleşmesi öğretmenin tutumuna ve bağımsız dramatizasyonu uygulama biçimine bağlıdır.

e) Bağımlı Dramatizasyon: Yazılı metinlere aynen bağlı kalınarak konu ya da durumun canlandırılmasıdır. Konunun planına, karakterlerine, düğüm ve çözümüne göre dramatizasyon yönetilir. Bu tür bütün çocuk piyeslerini kapsar. Seçilecek piyeslerin konu ve karakterler yönünden çocukların ilgisini çekebilecek nitelikte olması gerekir. Sahne ve giysiler gerçek havayı yansıtır özellikte olmalıdır. Bu da uzun bir hazırlığı gerektirir. Bağımlı dramatizasyonun olumlu fakat güçlü bir türü vardır bu da

piyesin sınıfça yazılıp oynanmasıdır. Daha çok ilkokulun ikinci devresinde bu tür denenebilir. Böyle bir çalışmaya girişilirken öğrenciler hazırlanacak piyesin amacını iyi anlamalı ve bunun için örnek bir piyes seçilerek incelenmelidir. Örnek bir piyes üzerinde öğrencilerin sahne, diyalog, karakter, eylem, düğüm-çözüm gibi dramatik kavramları tanımaları sağlanmalıdır. Daha sonra sınıfça bir piyes yazma işine girişilebilir.

f) Kukla ve Bebekler: Dramatizasyonun bir türü de kukla ve bebeklerden yararlanmadır. Bu yolla çeşitli konular dramatize edilebilir. Sınıfın bir köşesine yerleştirilecek bir masa ve üzerine konacak basit bir perde bu iş için gerekli ilk aşamadır. Bazı hayvan figürleri, kartondan ya da kağıttan yapılacak bebeklerle oynanacak oyun canlandırılır. Öğrencilerin seslerinin hayvanların durumlarına göre ayarlamaları gerekir. Bunun eğitsel değeri büyüktür. Özellikle sesin yönetimi ve eğitilmesi doğru, işitilecek kadar açık söyleyiş, üzerinde durmaya bu tür dramatizasyon olarak sağlar. Ayrıca öğrencilerin oynattıkları hayvanların kişilik ve karakterlerine bürünmesi onların duygularını yaşaması da uyumsuzluk gösteren utangaç çocukların kendilerini perde arkasında göstermelerine olanak sağlar.

Hangi türüsü olursa olsun dramatizasyonun temel amacı eğlendirerek öğretmektir. Sınıftaki yeri ve okul programlarındaki değeri de buradan gelmektedir. Bu yönden bu gün ana dili öğretiminde olduğu kadar, matematik, hayat bilgisi ve fen bilgileri gibi alanlarda da dramatizasyona başvurulmaktadır. Öğrenci veya yaratıcı, eğlendirici bir etkinlik içinde derslerin işlenişine renk

katmaktadır. Eğlendirici etkinlikler oyun ve oyuna ilişkin belirli durumları da yapısı nedeniyle kapsamına almaktadır. Oyun tamamen boş geçirilen bir etkinlik değil, tersine kişiliğe çeşitli yararlar sağlayan bir araçtır.⁽⁵⁴⁾ Çocuk oyunla kişilik kazanmakta ve burada arkadaşları ona yardımcı olmaktadır. Özgürce oynayan bir çocuğun yetenekleri gelişmekte ve giderek olgunlaşmaktadır. Çocuğun bedensel gelişiminde oyun gibi hareki etkinlikler önemli rol oynamaktadır. Oyun sırasında arkadaşına yardım etme, çabuk karar verme, cesaret, kendine hakim olma ve hoş görülü olma gibi iyi kişilik nitelikleri edinilir. Çocuk oyunla toplumsallaşmaya ve oyunla topluma uymaya başlamaktadır.⁽⁵⁵⁾ Oyunun disiplini gereği oyun kurallarına uyan çocuk giderek toplumun kurallarına da uyma alışkanlığı edinmektedir. Bununla beraber oyunla başarının zevkine varan çocuk giderek yenilgilerde de kızmama alışkanlığı edinir ve oyun aracılığıyla kendi gücünü sınayabilir.⁽⁵⁶⁾

Öğrenme sürecine oyunla başlayan çocuğun oyunu organize edildiği ölçüde eğitici olmaktadır. Bu nokta göz önüne alındığında, Özdemir'in de vurguladığı gibi, kısaca, "çocuklar günlük yaşamın doğal aktörleridir"⁽⁵⁷⁾ denilebilir. Öyleyse yukarıda sözü edilen tüm özellikleriyle dramatizasyon ağırlıklı yöntemin

(54) Mahmut Tezcan, Sosyolojik Açıdan Boş Zamanların Değerlendirilmesi. (A.Ü.E.B.F. Yayınları No. 116, Ankara". 1982) 152.

(55) Arthur T. Jersild, Çocuk Psikolojisi. Çev: Gülşen Güne (EFAM Yayın No.4, Ankara: T.E.F.Matbaası, 1983) 339.

(56) Jersild 1983: 340.

(57) Özdemir 1965: 3.

eğitim sürecinin gerçekleştirildiği eğitim kurumlarında yer alması, hızla değişen ve gelişen dünyamızda eğitime çağdaş bir yaklaşımla katkı getirmek demek değil midir?

Eğitim kurumlarımızda, ilköğretimden üniversiteye kadar hangi düzeyde olursa olsun, istenilen nitelikte ürün elde edilememesi, bir başka deyişle istendik davranışlarla donanık öğrenciler yetiştirilememesi uzun süredir çözüm aranmakta olan önemli sorunlarımızdan biridir. Bu sorunun çözümü için değişik pek çok yollara başvurulduysa da bugüne değin başvuru bu yollardan etkili sonuçlar alındığı söylenememektedir.

Bu araştırmanın yapılmasındaki temel amaç eğitim alanında nitelikli ürün elde etme sorununun çözümüne katkıda bulunabilmek olmuştur. Söz konusu amacın gerçekleştirilmesinde başlıca iki yol uzamında çalışılmıştır. İlki, Hayat Bilgisi dersi için çağdaş bir yetişek geliştirme örneği verilmeye çalışılması ikincisi ise bugün ilkokullarda çeşitli derslerin öğretiminde yeterince kullanılamayan bir yöntemin ne derece etkili olduğunun ortaya konulmasıdır.

Ülkemizde Hayat Bilgisi dersinin öğretiminde, yukarıda belirtilen anlamda geliştirilmiş bir yetişek bulunmamaktadır. Bu araştırmayla küçük çapta da olsa, çağdaş yetişek geliştirme ilkelerine uygun bir yetişek tasarısı hazırlama, uygulama ve değerlendirme yoluyla bir çalışma örneği verilmek istenmiştir.

Bu araştırmanın sonucunda elde edilen bulguların, sağlan ve işe yarar yetişek geliştirme çalışmalarında program geliş-

tirmecilere ve öğretmenlere ışık tutacağı umulmaktadır.

İlgili Araştırmalar

Bu kesimde araştırma konusu ile ilgili daha önce yapılmış bazı araştırmalar ve bulguları ile bir deneme modeline ve bu modelin sonuçlarına yer verilmiştir.

Öğrenciler yalnızca işittikleri şeyleri kolayca unutmakta oysa bizzat katıldıkları bir eğitim etkinliği onların konuyu daha iyi anlamalarına ve kolay kolay unutmamalarına yardım etmektedir. Treanaman yaptığı bir incelemede geleneksel yöntemlerle gerçekleştirilen öğretimin etkinliğinin son derece düşük olduğunu ortaya koymuştur.⁽⁵⁸⁾ Treanaman incelemesinde yetişkinlerden oluşan bir sınıfta 15 dakika radyo konuşması dinleyenlerin gerçek hatırlama testinden 41, 30 dakika dinleyenlerin 25 puan aldıklarını saptamıştır. Araştırmacı bu sonucu, "yalnızca sesli bir anlatımı dinleyen öğrenciler için ikinci 15 dakika çok daha az yararlı olmuş ve öğrencilerin dikkatleri oldukça körelmiştir." diyerek yorumlamış, yaptığı bu çalışmanın öğretmenlerin etkinliklerine yansması gerektiğini vurgulamıştır. Treanaman bu konuda görüşlerini, "bir öğretmen geleneksel bir yöntemi, örneğin takriri sürekli bir biçimde uzun bir zaman periyodunda kullanmamalı, 15 dakikanın sonunda etkinlik değiştirmelidir." diyerek belirtmiştir.

Geleneksel yöntem ile yaparak yaşayarak öğrenmeye dayanan yöntemin karşılaştırıldığı bir araştırma Ellsworth Collings

(58) Özyürek 1983: 33.

tarafından yapılmıştır. (59) Dört yıllık eğitim süresi boyunca deneme grubu olarak alınan okulda yaparak yaşayarak öğrenme yöntemi- ne dayanan, kontrol grubu olarak alınan iki okulda da geleneksel yöntemlerle bir öğretim gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın amacı deneme grubuna uygulanan yöntemin verimlilik derecesinin ölçülmesi olarak belirlenmiştir. Deneme okulunda etkinlikler hikaye, oyun, eliş ve gezi olarak düzenlenmiş, kontrol okullarında ise bu tür etkinliklere yer verilmemiştir. Deneme okulunun öğretmenleri bu etkinliklerin gerçek yaşayışa benzeyen yaşantılardan doğmalarını sağlayacak eğitim durumları oluşturmuşlardır. Deneyim süresinin sonunda doğru bir karşılaştırmayı sağlamak için başlangıçta birbirine denk duruma getirilmiş deneme ve kontrol gruplarının, deneyim süresinin sonundaki başarı farkı yüzde 138,1 olarak saptanmıştır. Denemeden alınan sonuçlar, yaparak ve yaşayarak öğrenme yöntemi ile öğretim yapılan okuldaki öğrenciler, bilgi ve yetenekler bakımından, geleneksel yöntemle öğretim yapılan okuldaki öğrencilere göre kesin bir üstünlüğe sahiptirler: öğrencilerin benimsediği bir hedefe ve güdülere dayanan bir okul etkinliğinin gerek ders içeriği gerekse davranışlar bakımından en iyi sonuçları verdiği açık ortadadır biçiminde belirtilmiştir.

Diğer bir araştırmada, bir beşinci sınıfta dönem boyunca yapılan ve bir kukla piyesi yazarak oynamaktan oluşturulmuş yaparak yaşayarak öğrenme yönteminin verimliliğine ilişkin kanıtlar

(59) Herbert Sorenson, Eğitim Psikolojisi. Çeviren: Gültekin Yazgan (İstanbul: M.E. Basımevi, 1975) 483-485.

elde edilmiştir.⁽⁶⁰⁾ Beşinci sınıf öğrencileri kukla piyesini kitaplıkları için kitap satın almada kullanılacak parayı kazanma amacıyla düzenlemiş ve bir miktar para kazanmışlardır. Öğrenciler, çeşitli ülkelerdeki kuklacılığın tarihçesini incelemiş ve piyes için kullanacakları araç-gereci sağlama amacı ile kitaplar okumuşlardır. Yine planların tartışılması sırasında, konuklara kukla piyesleri ve kuklaların nasıl yapıldıkları konusunda bilgi verdiklerinde gerekli alış-verişi yaptıklarında satıcılarla aralarında geçen konuşmalar süresince ve piyeste aldıkları rolü okudukları sırada öğrenciler sözlü ingilizce çalışmaları yapmışlardır. Yazılı ingilizce çalışmaları ise piyesin yazılması, elde edilen yaşantıların kaydedilmesi, gereken araç gerecin sağlanması için satıcı firmalara gönderilen mektupların, çağrılarının ve reklamlarının yazılması biçiminde yapılmıştır. Araştırmada kontrol grubu kullanılmamış ancak elde edilen kazancı saptamak amacıyla testler uygulanmış ve sonuçlar standartlarla karşılaştırılmıştır. Ortalama olarak kazanç, okumadaki yüzde 156, kompozisyondaki yüzde 163 ve kelime kullanmadaki yüzde 163 bulunmuştur. Araştırmanın sonucu, "temel yeteneklerdeki kazanç normalin bir buçuk katıdır. Ancak öğrencilerin elde ettiği kazancın en önemlisi onların ingilizce dışındaki yaşantılardan edindikleri kazançlardır." biçiminde ortaya konmuştur.

Benzer bir araştırma da matematik, coğrafya ve tabiat bilgisi derslerinin öğretiminde çeşitli liselerde "faaliyet ve proje metodu" uygulanarak yapılmıştır.⁽⁶¹⁾ Bu araştırmanın sonuç-

(60) Sorenson 1975: 488-489

(61) Sorenson 1975: 490.

ları şöyle özetlenmiştir: Faaliyete dayanan okulların öğrencileri genellikle geleneksel okulların öğrencilerinden daha çok bilgi kazanmışlardır. Çağdaş yöntemlerin sağladıkları en büyük olanak öğrencilerin kazandıkları girişkenlik ve başvuru yeteneğidir. Bu yöntemle eğitim görenler kitaplıklardan, özellikle yardımcı kaynaklardan ve sözlüklerden yararlanmakta ustalaşmışlardır. Genel olarak daha çok çalışma ve okuma yetenekleri olduğundan edindikleri bilgileri nasıl yorumlayıp uyguladıklarını geleneksel sınıfların öğrencilerinden daha iyi bilmektedirler. Faaliyet ve Proje Metodu ile öğretim yapan okullardaki öğrencilerin kazandıkları kişisel nitelikler de önemlidir. Arkadaşlarıyla bir arada çalışmayı karşılıklı yardımlaşmayı öğrenir, ilgi ve güçlerine göre değişen zamanlarda birbirlerine öncülük etme fırsatını bulurlar.

Çocukların ve gençlerin kendilerinin yaşayarak yapacağı sanatsal etkinlikler yoluyla yaratıcı yeti ve yeteneklerini gerçekleştirebilmeleri amacını taşıyan bir deneme modeli 1 Temmuz 1977 ile 31 Aralık 1979 tarihleri arasında Batı Almanya'da gerçekleştirilmiştir.⁽⁶²⁾ Model çalışmalarına Hamburg'daki çeşitli düzeylerdeki hemen tüm okullar ve 9 kentten 57 okul katılmış bu okulların haftalık programlarında bir ya da iki ders saati dramatizasyona ayrılmış, yaklaşık olarak 400 öğrenci dramatizasyon çalışmalarına katılıp, tiyatrocular ve öğretmenler ile birlikte çalışmışlardır. 2,5 yıl süren deneme modelinden sonra model koordinatörlüğünün sanatçılar, öğretmenler ve öğrencilerle yaptığı konuşmalara, anketlere verilen yanıtlara ve bu grupların gözlemlerine dayanarak

(62) İnci San, "Sanat ve Yaratıcılık Eğitimi olarak Tiyatro" A.U.E.F.Dergisi 18, 1-2 (Ankara: A.Ü.Basımevi, 1986) 105.

açıkladığı sonuçların "öğrenciler" hakkında derlenen bilgileri şöyledir:

"Deneme modeli, okul yaşamının gelişimi ve yaşantıların zenginleşmesi açısından gerçek bir katkı olmuştur. Çalışmalar, gerek aynı sınıf içindeki öğrencilerin, gerek öğrencilerle öğretmenlerin bir birini o zamana dek tanıyabildiklerinden çok daha başka biçimde tanımalarına yol açmıştır. Öğretmenler öğrencilerini çok farklı biçimde algılamışlardır. Çalışmalara katılan öğrencilerin sosyal davranışları tümünden iyileşmiştir. Konuşma güçlükleri, kompleksler, okul korkusu hemen hemen silinmiştir. Öğrenciler belli güdülenmeleri olumlu biçimde almışlar, katılımcı, etkin, ilgili duruma gelmişler ve kendilerine dönük bir yaşantı kazanmanın tad verici bir şey olduğunun ayırımına varmışlardır. sanatçılarla yapılan çalışmalar öğrencilere özgür bir ortam sağlamış, öğrencilerde birşeylerin dışına çıkma fırsatı bulmuşlardır." (63)

Deneme modeli sonunda "öğretmenlerin "modele ilişkin görüşlerinden bir bölümü de şöyledir:

"Öğretmenler kendi alan derslerini nasıl işleyebileceklerine ilişkin pek çok yeni düşünce geliştirdiklerini, sosyal öğrenmenin gerekliliğini bir kez daha açıkça kavradıklarını, deneme çalışmalarından sonra, derslerinde grup çalışmalarına çok daha fazla yer vererek, kendilerini sıkça kaptırdıkları kimi telaş ve kaygılardan kurtulduklarını belirtmişlerdir." (64)

Ülkemizde ise öğretimde dramatizasyon yönteminin uygulanmasına ilişkin araştırmalarla karşılaşılacakla beraber konuya kuramsal olarak yaklaşan iki yüksek lisans tezi bulunmaktadır.

Yusuf Aykut Ilhan⁽⁶⁵⁾, "Çocuk Eğitiminde Çocuk Tiyatro-

(63) San 1986: 106-107.

(64) San 1986: 109.

(65) Yusuf Aykut Ilhan, "Çocuk Eğitiminde Çocuk Tiyatrosunun Yeri ve Önemi" Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Ankara Üniversitesi, 1986.

sunun Yeri ve Önemi" konulu araştırmasında, oyunun çocuğun en doğal öğrenme aracı olduğunu, duyduklarını, gördüklerini sınıadığı, öğrendiklerini pekiştirdiği bir ortam içerdığını vurgulamış ve buradan hareketle oyun, yaratıcılık ve tiyatro arasında bir bağ kurmuştur. Ankete dayanan veriler üzerinde yürütülmüş araştırmada bugünün çocuk tiyatrolarının gelişimi ve etkinlik düzeyi de irdelenmiş istenilen ölçüde bulunmadığı vurgulanmıştır.

Ahmet Çebi⁽⁶⁶⁾, rol oynama yönteminin kuramsal temellerini belirlemek doğrultusunda, rol oynama yöntemini öğretim-öğrenme süreçleri açısından ortaya koymuş ve genel gelişime bağlı olarak çocuk dünyası ile eğitim öğretimdeki yerini belirlemiştir. "Aktif Öğretim Yöntemlerinden Rol Oynama" başlıklı bu araştırma kaynak taraması sonucunda edinilen bilgilerden hareketle, konunun betimlenmesi, açıklanması ve yordanması aracılığıyla incelendiği bir yöntem izlenmiştir. Sonuç olarak rol oynama yönteminin Türkiye'nin öğretim sisteminde kuramsal ve uygulamalı alanlarda gereken yeri almasının şart olduğu görüşüne varılmıştır.

Yukarıda özetlenen araştırmalar söz konusu yöntemlerin ayrı ayrı verimlilik derecesinin ölçülmesi, sanatsal etkinliklerinin yaratıcı yeti ve yeteneklerin gerçekleştirilmesindeki katkıları, çocuk tiyatrolarının gelişimi ve etkililik düzeyi ile rol oynama yönteminin kuramsal temellerini belirleme ile ilgilidir. Yapılan literatür taramasında ilkökul ikinci sınıf Hayat Bilgisi dersinin öğretiminde dramatizasyon ağırlıklı yöntem ile taktir ağırlıklı

(66) Ahmet Çebi, "Aktif Öğretim Yöntemlerinden Rol Oynama" Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Ankara Üniversitesi, 1985.

yöntemi uygulama arasında öğrenci başarısına ilişkin bir çalışmaya rastlanılamamıştır.

Buraya kadar kuramsal temelleri ve gerekçeleri verilmeye çalışılan dramatizasyon ağırlıklı yöntem ile taktir ağırlıklı yöntemin Hayat Bilgisi dersi Çevremizde Sonbahar ünitesinin öğretimindeki erişiyeye etkilerinin incelendiğı ve yetişek geliştime çalışmalarının yapıldığı bu araştırmanın problem cümlesi aşağıda olduğı gibidir.

Problem

İlkokul ikinci sınıf Hayat Bilgisi dersinin, Çevremizde Sonbahar ünitesinin işlenişinde, öğrenci başarısına etkisi yönünden dramatizasyon ağırlıklı yöntem ile taktir ağırlıklı yöntem arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Alt Problemler

1. İlkokul ikinci sınıf Hayat Bilgisi dersinin, Çevremizde Sonbahar ünitesinin öğretiminde, dramatizasyon ağırlıklı yöntem uygulanan öğrenciler ile taktir ağırlıklı yöntem uygulanan öğrenciler arasında ön testte elde ettikleri başarı ile son testte elde ettikleri başarı arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. İlkokul ikinci sınıf Hayat Bilgisi dersinin, Çevremizde Sonbahar ünitesinin öğretiminde, dramatizasyon ağırlıklı yöntem uygulanarak yapılan öğretimin kız ve erkek öğrenciler üzerindeki etkisi taktir ağırlıklı yönteme göre nasıl bir farklılık göstermektedir ?

Tanımlamalar

Etkinlik: Çocukların kendi amaç ve gereksinimlerine uygun geldiği için isteyerek katıldıkları herhangi bir öğrenme durumu. (67)

Verimlilik: Belli bir sürede bir öğrencinin, bir öğrenci kümesinin ya da bir eğitim kurumunun yaptığı çalışma ya da gösterdiği başarı. (68)

Erişi: Yetişeğe girişteki davranışlar ile yetişekten çıkıştaki davranışlar arasındaki hedeflerle tutarlı fark. (69)

Öğrenme Düzeyini Belirleme Testleri (Erişi Testleri): Amaçlı ve planlı bir öğrenme yaşantıları dizisinde (ünitenin veya dersin) ürünü olarak kişinin davranışlarında meydana gelen hedeflerle tutarlı tüm değişmeler düzeyini belirleme amacını güden testler. (70)

Öğrenme Ünitesi: Bir dersin, 1 - 10 saatlik bölümü içinde öğrenilmesi beklenen ve dersin diğer kısımlarıyla ilişkileri olmasına karşılık kendi içinde de bir dereceye kadar bütünlüğü olan bir kısım. (71)

(67) A.Ferhan Oğuzkan, Eğitim Terimleri Sözlüğü (Ankara: A.Ü.Basımevi, 1981) s.63.

(68) Oğuzkan 1981: 159.

(69) Ertürk 1975: 115.

(70) B.J.Bloom, İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme Çeviren: Durmuş Ali Özçelik (Ankara: M.E. Basımevi, 1979) 303.

(71) Bloom 1979: 303.

Sınırlamalar

1. Sunulan içerik yönünden araştırma, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı ikinci sınıf Hayat Bilgisi dersi Çevremizde Sonbahar ünitesi ile sınırlıdır.
2. Öğrenci başarısında yalnız yöntem değişkeninin etkisi ele alınmış diğer bağımsız değişkenler kontrol altında tutulmuştur.
3. Yalnızca bilişsel nitelikli bilgi, kavrama ve uygulama basamaklarındaki önceden belirlenmiş bir kısım davranışlar bu araştırmanın konusudur.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın evreni ve örnekleme, araştırmada kullanılan desen, veri toplama araçları, işlem ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

Araştırma Yöntemi

Araştırmada, ilkokul ikinci sınıf Hayat Bilgisi dersinde yer alan Çevremizde Sonbahar ünitesinin öğretiminde dramatizasyon ağırlıklı yöntemin, takrir ağırlıklı yöntemle göre etkililiği üzerinde çalışmıştır. Bu çalışmada Türk Eğitim Derneği Ankara Koleji Vakfı ilk kısım ikinci sınıflarından iki şube seçkisiz olarak alınmış ve deneysel çalışmalar bu iki şubede gerçekleştirilmiştir. Söz konusu bu şubeler okul yönetiminin oluşturulmuştur. Bir başka türlü şube oluşturma olanağı bulunmadığından deneklerin seçimi ve deneysel işlemlerin uygulanması zorunlu olarak eldeki bu iki şubede gerçekleştirilmiştir. Seçkisiz olarak seçilen bu iki şube yine seçkisiz olarak deney ve kontrol grupları olarak belirlenmiştir. Deney grubu olarak belirlenen 2-F şubesinin sınıf öğretmenine ilgili ünitenin işlenmesinde dramatizasyon ağırlıklı yöntem kullanılarak düzenlenmiş eğitim durumları verilmiş ve ünitenin başlangıcından bitimine değin bunları uygulaması istenmiştir. Kontrol grubu olarak belirlenen 2-D şubesinin sınıf öğretmenine de herhangi

bir özel önleme başvurmadaan Öğretim yapması istenmiştir. İlgili ünitenin Öğretiminin başında ve ünitenin Öğretiminin bitiminde olmak üzere, araştırmacı tarafından düzenlenmiş başarı testi her iki gruba ikişer kez uygulanmıştır.

Denekler

Bu araştırmanın denekleri, Türk Eğitim Derneği Vakfı ilk kısım 1987/1988 Öğretim yılı birinci yarı yıl ikinci sınıf şubeleri arasından, Hayat Bilgisi Dersi Çevremizde Sonbahar Ünitesi Ön Test Puanları ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmayan ve seçkisiz olarak belirlenen iki şubedeki Öğrencilerdir. Bu iki şube, seçkisiz olarak biri deney ve biri kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Belirlenen bu Öğrenciler 2-F ve 2-D şubeleri Öğrencileri olup, deney grubu olarak belirlenen 2-F şubesi 41, kontrol grubu olarak belirlenen 2-D şubesi 43 kişidir. Ancak ön testi veya son testi alamayan Öğrenciler her iki grupta da araştırma kapsamından çıkarılmıştır. Böylece deney grubunda 13'ü kız, 25'i erkek olmak üzere toplam 38, kontrol grubunda ise 16'sı kız, 18'i erkek olmak üzere toplam 34 öğrenci ile araştırma tamamlanmıştır.

Deney ve kontrol gruplarındaki Öğrencilerin Hayat Bilgisi dersi Çevremizde Sonbahar Ünitesi ön test puanlarının ortalaması ve standart sapmaları ile ön test puanları ortalamalarının birbirinden anlamlılığına ait t değeri Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1

Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Hayat Bilgisi dersi Çevremizde Sonbahar Ünitesi Ön Test Puanlarının Ortalama ve Standart Sapmaları ile Ön Test Puanları Ortalamalarının Birbirinden Anlamlılığına Ait t değeri Tablosu

Grup	n	X	s	t
Deney	38	17,63	4,72	0,24
Kontrol	34	17,38	4,19	

^t 70, 0,05: 2,00

Deney Deseni

Bu araştırmada deney deseni olarak, şans yoluyla seçilmiş kontrol gruplu ön ve son test modeli kullanılmıştır.

Araştırma iki grup üzerinde yürütülmüştür. Eş olasılıkla atanan gruplardan biri kontrol grubu olarak belirlenmiş ve bu grupta öğretim takrir ağırlıklı yöntemle sürdürülmüştür. Grupların ikincisi olan deney grubunda da öğretim dramatizasyon ağırlıklı yöntemle gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın deney deseni aşağıdaki gibi özetlenebilir.

R	G ₁	T ₁	D	T ₂
R	G ₂	T ₃		T ₄

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın alt problemleri, ilkokul ikinci sınıf Hayat Bilgisi dersi, Çevremizde Sonbahar Ünitesindeki hedeflere

ulaşıma derecesinin belirlenmesiyle ilgili olduğundan bu amaçla bir erişim testi hazırlanmış, öğrencilere ön test ve son test şeklinde, ünitenin başında ve sonunda olmak üzere iki kez uygulanmıştır.

Erişim testinin hazırlanması, geliştirilmesi ve uygulanmasında aşağıda açıklanan yol izlenmiştir. Araştırmanın konusu olan ünitenin hedefleri ve hedef davranışları saptanmış, (Bkz:Ek 3 s, 75) hedef ve içerik ilişkisi ile ağırlıklarını gösteren bir belirtke tablosu hazırlanarak Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü'ndeki uzmanların görüşüne sunulmuştur.)Bkz: Ek 5 s,115)

Belirtke tablosundaki ağırlıklar dikkate alınarak her davranış için başlangıçta en az iki test maddesi hazırlanmıştır. Çevremizde Sonbahar ünitesinin bir numaralı hedefine ait üç davranış için 12 soru, iki numaralı hedefine ait beş davranış için 10 soru, üç numaralı hedefine ait üç davranış için 16 soru, dört numaralı hedefine ait üç davranış için 6 soru, beş numaralı hedefine ait üç davranış için 6 soru, altı numaralı hedefine ait üç davranış için 6 soru, yedi numaralı hedefine ait dört davranış için 8 soru, sekiz numaralı hedefine ait iki davranış için 4 soru, dokuz numaralı hedefine ait üç davranış için 6 soru, on numaralı hedefine ait üç davranış için 6 soru, onbir numaralı hedefine ait üç davranış için 6 soru, oniki numaralı hedefine ait dört davranış için 8 soru ve onüç numaralı hedefine ait beş davranış için 10 soru olmak üzere toplam 100 civarında soru hazırlanmıştır. Böylece ön deneme formunda kapsam geçerliliğinin sağlanmasına özen gösterilmiştir.

Bu sorular örnekleme katılan her iki şubenin sınıf

Öğretmenleri ile Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü'nde Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim dalından ve Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim dalından bir uzmanın görüşüne sunulmuştur.

Eleştiriler ışığında test maddeleri gözden geçirilmiş, görüşler doğrultusunda madde seçme ve düzeltme çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmalar sonunda her bir davranışı yoklayacak biçimde bir soru seçilmiş, Ek 6'daki ön deneme formu böylelikle elde edilen 60 sorudan oluşturulmuştur.

Testin ön deneme formu, 1987/88 öğretim yılında üçüncü sınıfta okuyan öğrencilerde, şans yöntemi ile seçilen 3-C şubesindeki 40 öğrenciye uygulanmıştır. Ön deneme grubunun bu biçimde farklı düzeydeki öğrencilerden oluşturulmasında, grupta davranışları kazanmış ve kazanmamış öğrencilerin bulunmasını sağlayarak ayırıcılık güçleri yüksek olan maddelerin elde edilmesi amacı güdülmüştür.

Ön denemeden elde edilen bilgilerle, araştırmada kullanılacak olan eriş testini oluşturan her bir maddenin güçlük ve ayırıcılık indeksleri bulunmuş, ön deneme sonuçlarından yararlanılarak her davranışa ait p değeri 0,50 civarında ve r değeri 0,40'ın üstünde olan sorular arasından en yüksek r değerine sahip olanlar ile belirtke tablosundan yararlanılarak testin kapsam geçerliği zedelenmeden 30 test maddesi seçilerek eriş testi oluşturulmuştur. Seçilen 30 madde ayırıcılık gücü yüksek olanlar arasından seçilmesine karşın, ön deneme uygulamasına ait yanıtların seçenekler üzerinde dağılımlarına bakılmış, çeldiriciler üzerinde gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Ön deneme sonuçlarına göre seçilen maddelere dayalı olarak araştırmada kullanılacak erişim testinin KR 20 güvenirlik katsayısı 0.71'dir. Geçerliği ise testin hazırlanması sırasında kapsam geçerliğinin sağlanmasıyla yerine getirilmiş ve konu uzmanlarınca incelenerek tatmin edici düzeyde bulunmuştur.

İşlem

Araştırmada yer alan denel işlemler aşağıda açıklanmıştır.

1. Araştırmacı tarafından geliştirilen test Çevremizde Sonbahar ünitesinin başında araştırmada yararlanılan her iki gruba uygulanmıştır.

2. Deney grubunda öğretim, sınıf öğretmenine verilen ilgili ünitenin işlenmesinde dramatizasyon ağırlıklı yöntem kullanılarak düzenlenmiş eğitim durumlarına uyarak, kontrol grubunda ise her hangi bir önleme başvurmada öğretim sürdürülmüştür.

3. Çevremizde Sonbahar ünitesinin öğretiminin sonunda deney ve kontrol gruplarının her ikisine de geliştirilen ve ön test olarak uygulanan erişim testi yeniden verilmiştir. Erişim ile ilgili alt problemleri test etmek için yapılan analizlerde ön test ve son test puanları arasındaki fark puanları kullanılmıştır.

Başvurulan İstatistiksel Teknikler

Araştırmanın alt problemlerine yanıt bulabilmek için elde ediliş biçimi açıklanan verilere aşağıdaki teknikler uygulanmıştır.

Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin, Hayat Bilgisi dersi Çevremizde Sonbahar ünitesi ön test ve Son test puanları arasındaki korelasyon katsayıları hesaplanarak bu puanlar arasındaki ilişkilere bakılmıştır. Bu hesaplamalarda:

$$r = \frac{\sum XY - \frac{(\sum X)(\sum Y)}{n}}{\sqrt{\left(\sum X^2 - \frac{(\sum X)^2}{n}\right)\left(\sum Y^2 - \frac{(\sum Y)^2}{n}\right)}}$$

r: Korelasyon katsayısı

X: Ön test puanlarının ön test puanları ortalamasından uzaklığı

Y: Son test puanlarının son test puanları ortalamasından uzaklığı

XY: Ön ve Son test puanlarının ortalamadan uzaklıklarının çarpımı.

$\sum XY$: XY'nin toplamı*

$\sum X^2$: X^2 lerin toplamı

$\sum Y^2$: Y^2 lerin toplamı.

formülü ile aşağıdaki t testi formülü kullanılmıştır.

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2} - 2r_{12} \left(\frac{s_1}{n_1}\right) \left(\frac{s_2}{n_2}\right)}}$$

n_1, n_2 : 1. ve 2. örneklemden denek sayısı

$\bar{X}_1, \bar{X}_2$: 1. ve 2. örneklemden puanların aritmetik ortalaması

s_1, s_2 : 1. ve 2. örneklemin standart sapması

r_{12} : 1. ve 2. örneklem arasındaki korelasyon katsayısı

Hayat Bilgisi dersi ikinci sınıf, Çevremizde Sonbahar ünitesine ilişkin uygulanan erişim testinden alınan erişim puanları her bir soruya ait doğru cevaplandırma yüzdeleri, ortalama ve standart sapmalar hesaplanmıştır. Bu hesaplamalarda:

$$p = \frac{N_d}{N},$$

$$\bar{X} = \frac{\sum_{i=1}^N x_i}{N} \quad \text{ve}$$

$$s = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^N x_i^2 - \frac{\sum_{i=1}^N x_i^2}{N}}{N - 1}}$$

p : Maddenin güçlük indisi

N_d : Maddeye doğru yanıtlayanların sayısı

X_i : i yanıtlayıcının ham puanı

$\underline{N}$: Denemeye katılan yanıtlayıcı sayısı

$\bar{X}$: Test puanlarının aritmetik ortalaması

s : Test puanlarının standart sapması

formüllerinden yararlanılmıştır.

Çevremizde Sonbahar ünitesinin işlenişinde, öğrenci başarısına etkisi yönünden dramatizasyon ağırlıklı yöntem ile takrir ağırlıklı yöntem arasında fark olup olmadığı ünitenin öğretimi sonundaki alınan puanların ortalamaları arasındaki farklar ile ünitenin öğretiminden önce alınan puanların ortalamaları arasındaki farkları ayrı ayrı t testi ile sınanmıştır. Alt problemlerin çözümünde aşağıdaki t testi formülü kullanılmıştır.

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}$$

n_1, n_2 : 1. ve 2. örneklemden denek sayısı

$\bar{X}_1, \bar{X}_2$: 1. ve 2. örnekledeki puanların aritmetik ortalaması

s_1, s_2 : 1. ve 2. örneklemin standart sapması

BÖLÜM III

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın bulguları açıklanmıştır. Açıklamalarda alt problemlerdeki sıra gözönünde tutulmuş ve okumayı kolaylaştırmak amacıyla alt problem ifadeleri bulgulardan önce tekrar verilmiştir.

Araştırmada gözönüne alınan Hayat Bilgisi dersi Çevremizde Sonbahar ünitesine ait eriş testinden elde edilen puanlar ile bunlara ait toplam puanların ortalama, standart sapmaları her iki grup için ayrı ayrı olmak üzere Tablo 2'de olduğu gibidir.

Tablo 2

Deney ve Kontrol Gruplarına Göre
Ön Test ve Son Test Uygulamadaki
Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları

	2 - F			2 - D		
	Deney Grubu			Kontrol Grubu		
	$\bar{X}$	s	n	$\bar{X}$	s	n
Ön Test	17,63	4,72	38	17,38	4,19	34
Son Test	25,02	3,81	38	21,91	5,02	34

1: Alt Problem: ilkokul ikinci sınıf Hayat Bilgisi dersinin Çevremizde Sonbahar ünitesinin öğretiminde dramatizasyon

ağırlıklı yöntem uygulanan öğrenciler ile tekrar ağırlıklı yöntem uygulanan öğrenciler arasında ön testte elde ettikleri başarı ile son testte elde ettikleri başarı arasında anlamlı bir fark var mıdır?.

Bu alt probleme yanıt bulabilmek için, deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin Hayat Bilgisi dersi Çevremizde Sonbahar ünitesine ilişkin ön test puanları ile son test puanları arasındaki korelasyonların birbirinden anlamlı derecede farklı olup olmadığını anlamak için de her iki gruba ilgili ortalalamalar t testi ile yoklanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 3'de görülmektedir.

Tablo 3

Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin,
Hayat Bilgisi Dersi Çevremizde Sonbahar Ünitesine
Ait, Ön Test Puanları ile Son Test Puanları Arasın-
daki Farklar ve Korelasyon Katsayısı

	n	$\bar{X}$	s	r	t
Ön Test	38	17,63	4,72		
Deney				0,78	7,618 ⁺
Son Test	38	25,02	3,81		
Ön Test	34	17,38	4,19		
Kontrol				0,76	4,095 ⁺
Son Test	34	21,91	5,02		

⁺İşareti $\alpha = 0,05$ düzeyinde anlamlılığı gösterir.

Tablo 3 incelendiğinde deney grubundaki öğrencilerin ön test puanları ile son test puanları arasındaki korelasyon katsayısının 0,78 ve anlamlı olduğu, kontrol grubundaki öğrencilerin

de ön test puanları ile son test puanları arasındaki korelasyon katsayısının 0,76 ve anlamlı olduğu gözlenmektedir.

Bu alt problemin çözümünde deney ve kontrol gruplarına ait ön test ve son test puanları farkı eriş puanı olarak alınmış ve eriş puanlarının ortalama ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Gerçekleşen eriş ortalamlarının birbirinden anlamlı derecede farklı olup olmadığını anlamak için her iki grupta ilgili ortalamlar t testi ile yoklanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4
Deney ve Kontrol Gruplarına Göre
Eriş Puanlarının Ortalama ve Standard Sapmaları
ile Eriş Ortalamalarının birbirinden Anlamlı-
lığına Ait t^+ Değeri Tablosu

	n	$\bar{X}$	s	$\bar{X}_S - \bar{X}_O$	t
Deney	38	7,39	2,99	2,81	3,84 ⁺
Kontrol	34	4,58	3,20		

⁺ İşareti $\alpha = 0,05$ düzeyinde anlamlılığı gösterir.

Tablo 4 incelendiğinde eriş ortalamasının deney grubunda kontrol grubuna göre yüksek olduğu gözlenmektedir.

Benzer düşünce ile hesaplanan t puan (3,84) tablodan okuduğumuz t puanından (1,98) büyük olduğundan eriş ortalamları arasındaki fark anlamlıdır, ilkokul ikinci sınıf Hayat Bilgisi dersinin Çevremizde Sonbahar ünitesinin öğretiminde, dramatizasyon ağırlıklı yöntem uygulanan öğrenciler, takdir ağırlıklı yöntem uygulanan öğrencilere göre daha başarılıdır. Başka bir deyişle

dramatizasyon ağırlıklı yöntem Çevremizde Sonbahar Ünitesinin öğretiminde takrir ağırlıklı yöntemle göre daha etkili olmuştur.

2. Alt Problem: İlkokul ikinci sınıf Hayat Bilgisi dersinin Çevremizde Sonbahar Ünitesinin öğretiminde, dramatizasyon ağırlıklı yöntem uygulanarak yapılan öğretimin kız ve erkek öğrenciler üzerindeki etkisi takrir ağırlıklı yöntemle göre nasıl bir farklılık göstermektedir?

Bu alt probleme yanıt bulabilmek için, deney ve kontrol gruplarındaki kız ve erkek öğrencilerin Hayat Bilgisi dersi Çevremizde Sonbahar Ünitesine ilişkin ön test puanları ile son test puanları arasındaki korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Hesaplanan bu katsayıların birbirinden anlamlı derecede farklı olup olmadığının anlamak için de her iki gruptaki kız ve erkek öğrencilerle ilgili ortalamalar t testi ile yoklanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5

Deney ve Kontrol Gruplarındaki Kız ve Erkek Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersi Çevremizde Sonbahar Ünitesine Ait Ön Test Puanları ile Son Test Puanları Arasındaki Farklar ve Korelasyon Katsayısı

		n	$\bar{X}$	s	r	t
DENEY	KIZLAR	13	Ön Test	17,15	5,12	0,74 4,25 ⁺
			Son Test	24,19	4,06	
	ERKEKLER	25	Ön Test	17,88	4,56	0,81 6,31 ⁺
			Son Test	25,20	3,75	

Tablo 5'in devamı arkada

Tablo 5'in Devamı

		n	$\bar{X}$	s	r	t
KONTROL	KIZLAR	18	Ön Test	16,77	3,59	0,51 4,17 ⁺
			Son Test	22,16	4,24	
	ERKEKLER	16	Ön Test	18,06	4,80	0,94 1,92
			Son Test	21,62	5,92	

⁺İşareti $\alpha = 0,05$ düzeyinde anlamlılığı gösterir.

Tablo 5 incelendiğinde deney grubundaki kız öğrencilerin ön test puanları ile son test puanları arasındaki korelasyon katsayısının 0,74 ve anlamlı, erkek öğrencilerin ön test puanları ile son test puanları arasındaki korelasyon katsayısının 0,81 ve anlamlı bulunduğu gözlenmektedir. Kontrol grubundaki kız öğrencilerin de ön test puanları ile son test puanları arasındaki korelasyon katsayısının 0,51 ve anlamlı bulunduğu görülmekte ancak erkek öğrencilerin ön test puanları ile son test puanları arasındaki korelasyon katsayısı 0,94 bulunmasına rağmen anlamlı olmadığı görülmektedir.

Bu alt problemin çözümünde deney ve kontrol gruplarındaki kız ve erkek öğrencilere ait ön ve son test puanları farkı erişiş puanı olarak alınmıştır. Daha sonra erişiş puanlarının ortalaması ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Elde edilen hesaplama sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6

Deney ve Kontrol Gruplarındaki Kız ve Erkek Öğrencilere Ait Eriş Puanlarının Ortalama ve Standart Sapmaları

	Deney			Kontrol		
	$\bar{X}$	s	n	$\bar{X}$	s	n
KIZ	7,53	3,45	13	5,38	3,91	18
ERKEK	7,32	2,79	25	3,57	2,12	16

Yukarıdaki tablo incelendiğinde eriş ortalamasının deney grubundaki kız ve erkek öğrencilerde kontrol grubundaki kız ve erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu gözlenmektedir.

Gerçekleşen eriş ortalamlarının birbirinden anlamlı derecede farklı olup olmadığını anlamak için her iki gruptaki kız ve erkek öğrencilerle ilgili ortalama t testi ile yoklanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7

Deney ve Kontrol Gruplarındaki Kız ve Erkek Öğrencilere Ait Erişi Ortalamalarının birbirinden Anlamlılığına Ait t^+ Değeri Tablosu

		$\bar{X}$		s		$\bar{X}_S - \bar{X}_O$	t
I	II	I	II	I	II		
KD (13)	KK (18)	7,53	5,38	3,45	3,91	2,15	1,62
ED (25)	EK (16)	7,32	3,57	2,79	2,12	3,75	4,93 ⁺
KD (13)	EK (16)	7,53	3,57	3,45	2,12	3,96	3,63 ⁺
ED (25)	KK (18)	7,32	5,38	2,79	3,91	1,94	1,81

⁺İşareti $\alpha = 0,05$ düzeyinde anlamlılığı gösterir.

() İşareti içindeki sayılar n'i gösterir

KD = Kız Deney, KK = Kız Kontrol, ED = Erkek Deney,

EK = Erkek Kontrol gruplarını gösterir.

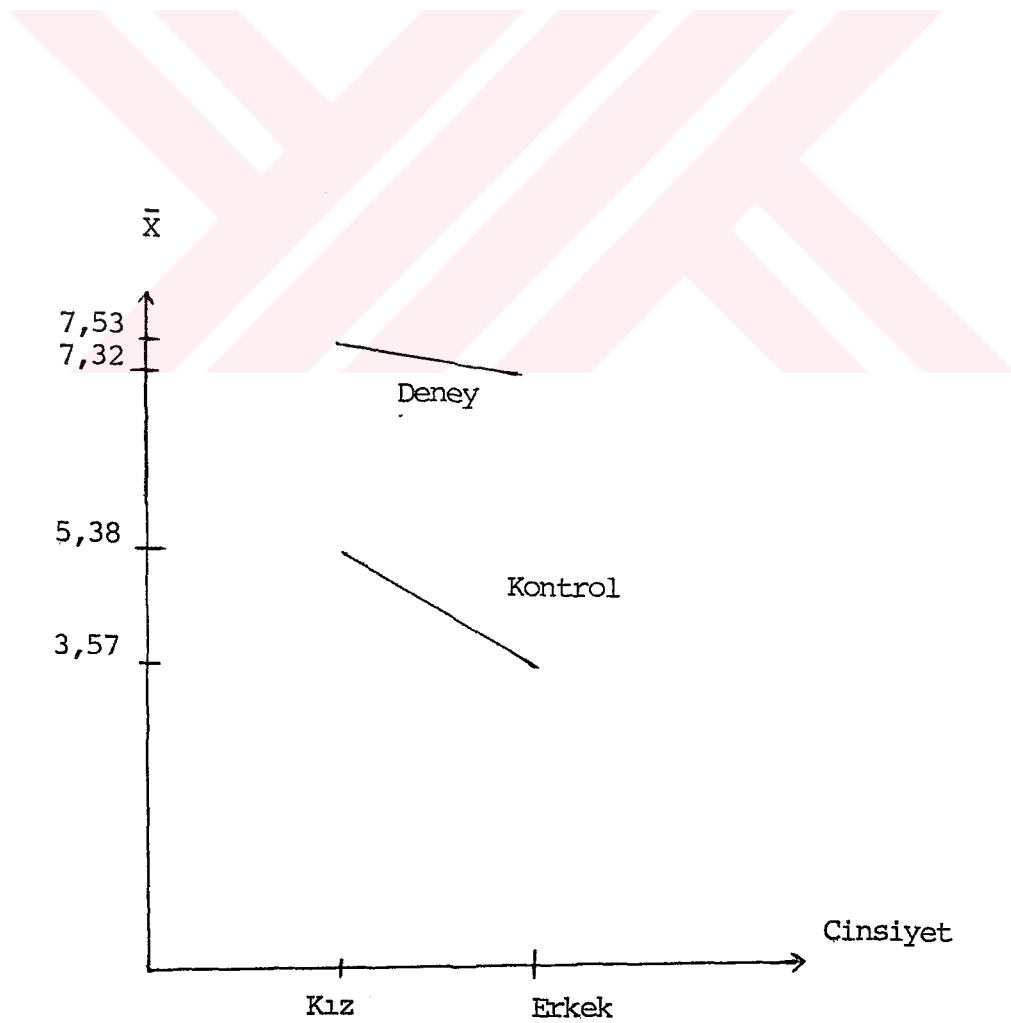
Yukarıda gerçekleştirilen işlemlerin yanı sıra bir de gruplar arasındaki etkileşimin varlığını ya da yokluğunu sınamak amacıyla bir grafikten yararlanılmıştır. Bu Şema I ve Şema II'de gösterilmiştir. (Bkz. s. 51 ve 52)

Tablo 7 ile Şema I ve II (Bkz: s, 51 ve 52)den alınan sonuçlar gösteriyor ki, deney grubunda dramatizasyon ağırlıklı yöntem kullanılarak yapılan öğretim kız ve erkek öğrenciler için ayrı ayrı etkili olmuş, kontrol grubuna göre daha başarılı duruma gelmişlerdir. Bu nedenle dramatizasyon ağırlıklı yöntem başarıda farklılığa neden olmaktadır. Ancak bu farklılık deney grubundaki kızlar ve erkeklerde benzer biçimdedir. Bu benzerlikle başarıdaki

farklılığın cinsiyete bağlı olmadığı görülmektedir. Bununla beraber dramatizasyon ağırlıklı yöntem deney grubundaki erkeklerde, kontrol grubundaki kızlara göre büyük farklılıklara neden olmuştur.

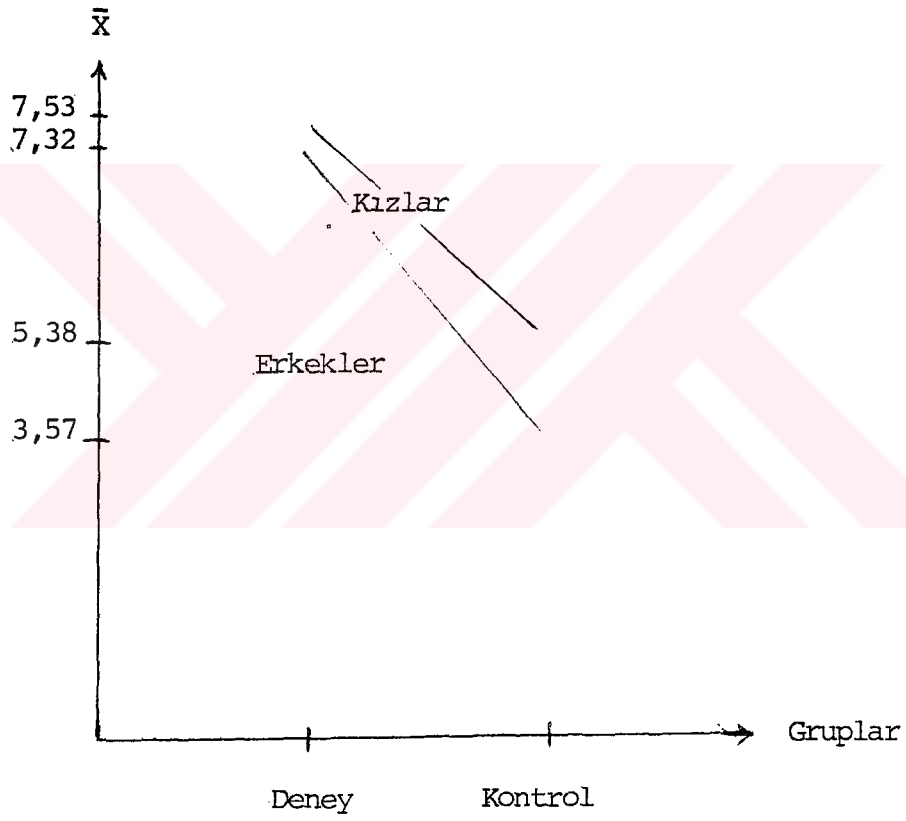
Şema 1

Cinsiyete Göre Ortalamalar Arası Farklar

Şema 2

Gruplara Göre Ortalamalar Arası Farklar

BÖLÜM IV

TARTIŞMA VE YORUM

Bu araştırmada, ilkokul ikinci sınıf Hayat Bilgisi dersinde yer alan Çevremizde Sonbahar ünitesinin Öğretiminde, dramatizasyon ağırlıklı yöntemin takrir ağırlıklı yöntemle göre etkililiği üzerinde çalışılmıştır. Araştırmada yer alan alt problemlere yanıt aramak amacıyla bir ilkokulun ikinci sınıflarından iki şube seçilmiş, bir şube deney ve bir şube de kontrol grubu olarak saptanmış, bu şubelerdeki öğrencilerin erişti ortalamalarına bakılmıştır. Verilerin analizi ve analizlerinden elde edilen sonuçlar "Bulgular" bölümünde verilmiştir.

Bu bölümde araştırmanın alt problemleri ile ilgili bulgular tek tek incelenerek yorumlanmıştır. Bu yorumlarda bulgular bölümünde verilen bilgilerin yanı sıra, deney grubundaki kız ve erkek öğrencilerden ünitenin bitiminde sınıf öğretmenince alınan gözlem sonuçlarından da yararlanılmıştır.

1. Alt Probleme İlişkin Bulguların Yorumu: Araştırmanın ilk alt problemde ilkokul ikinci sınıf Hayat Bilgisi dersinin Çevremizde Sonbahar ünitesinin öğretiminde dramatizasyon ağırlıklı yöntem uygulanan öğrenciler ile takrir ağırlıklı yöntem uygulanan öğrenciler arasında ön testte elde ettikleri başarı ile son testte elde ettikleri başarı arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı

aranmıştır. Elde edilen bulguların yorumu gruplara göre aşağıda verilmektedir.

16'sı kız ve 18'i erkek olmak üzere toplam 34 öğrenciden oluşan kontrol grubunda, Çevremizde Sonbahar ünitesinin öğretimi takrir ağırlıklı yöntemle gerçekleştirilmiştir. Yöntem öğrencilerin edilgen, sınıf öğretmeninin etkin rol aldığı eğitim durumlarından oluşmaktadır. Bu gruba uygulanan ön test sonucu grup ortalaması 17,38 olarak bulunmuş, son testin uygulaması sonrasında da bu değer 21,91'e ulaşmıştır. Ön test ortalaması ile son test ortalaması arasındaki fark 4,53'tür. Bu fark grubun geneline bakıldığında başarının varlığını göstermektedir. Ancak grubu oluşturan öğrenciler tek tek incelendiğinde öğretim hizmetinin ya da başka bir deyişle takrir ağırlıklı yöntemin başarıda yeterince etkili olmadığı görülmektedir. 34 öğrenci arasından ikisi ön testte aldığı puan değerini son testte ve iki öğrenci de ön testte aldıkları puanın daha düşük bir değerini son testte almış, diğer öğrenciler ise ön test son test arasındaki farkı en fazla 13 puan artırarak göstermişlerdir. Ön testte en düşük puan 8, en yüksek puan 27 iken son testte en düşük puan 7, en yüksek puan tam puan olan 30'dur ve bir öğrenci tam puan almıştır.

13'ü kız ve 25'i erkek olmak üzere toplam 38 öğrenciden oluşan deney grubunda ise, Çevremizde Sonbahar ünitesinin öğretimi dramatizasyon ağırlıklı yöntemle gerçekleştirilmiştir. Yöntem öğrencilerin öğretime etkin katıldığı yaparak ve yaşayarak gerçekleştirilen eğitim durumlarından oluşmaktadır. Bu gruba uygulanan ön test sonucu grup ortalaması 17,63 olarak bulunmuş, son testin

uygulanması sonrasında da bu değer 25,02'ye ulaşmıştır. Ön test ortalaması ile son test ortalaması arasındaki fark 7,39'dur. Bu fark grupta başarının varlığını göstermektedir. Grubu oluşturan öğrenciler tek tek incelendiğinde dramatizasyon ağırlıklı yöntemin bu başarıda payı olduğu açıkça gözlenmektedir. 38 öğrenci arasında ön testte aldığı puan değerini son testte alan ya da ön testte aldığı puandan daha düşük bir değeri son testte alan öğrenci olmadığı gibi ön test son test arasındaki fark en az bir ve en çok on dört'tür. Ön testte en düşük puan 7 en yüksek puan 26 iken son testte en düşük puan 16, en yüksek puan tam puan olan 30'dur ve üç öğrenci tam puan almıştır.

Yukarıda sözü edilen bilgilerden de anlaşılacağı gibi deney grubunda gerçekleştirilen Öğretim daha etkili olmuştur. Dramatizasyon ağırlıklı yöntem Çevremizde Sonbahar ünitesinin Öğrettilmesinde başarılı sonuçlar alınmasına yol açmıştır.

Her iki grubun başarıları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını anlamak için yapılan analizlerde de elde edilen sonuç dramatizasyon ağırlıklı yöntem lehinedir. Bu sonuçta göstermektedir ki, ilkokul ikinci sınıf Hayat Bilgisi dersi Çevremizde Sonbahar ünitesinin Öğretiminde dramatizasyon ağırlıklı yöntem uygulanan öğrenciler, tekrar ağırlıklı yöntem uygulanan öğrencilere göre daha başarılıdırlar. Bu başarı hakkında öğrencinin derse isteyerek, bütün duyu organlarını harekete geçirerek, yaparak ve yaşayarak katılımının büyük bir payı olduğu açıkça görülmektedir.

2. Alt Probleme İlişkin Bulguların Yorumu: Araştırmanın ikinci alt probleminde, ilkokul ikinci sınıf Hayat Bilgisi

dersinin Çevremizde Sonbahar ünitesinin öğretiminde, dramatizasyon ağırlıklı yöntem uygulanarak yapılan öğretimin kız ve erkek öğrenciler üzerindeki etkisi taktir ağırlıklı yöntemle göre bir farklılık göstermekte olup olmadığının aranmasına ilişkindir. Elde edilen bulguların yorumu şöyledir.

Deney grubundaki kız ve erkek öğrenciler kontrol grubundaki kız ve erkek öğrencilere göre daha başarılıdırlar. Başka bir deyişle dramatizasyon ağırlıklı yöntem ile öğretim yapılan grubun başarısı, taktir ağırlıklı yöntem ile öğretim yapılan grubun başarısından daha büyüktür. Buna göre dramatizasyon yönteminin etkililiği kız veya erkek öğrenci ayırımı yapılmaksızın söz konusudur. Ancak gruplar ayrı ayrı kendi içlerinde incelendiğinde deney grubundaki erkeklerin, kontrol grubundaki kızlara göre daha başarılı olduğu görülmektedir. Deney grubundaki erkek öğrencilerin 3'üson testte tam puan olan 30 puanı almalarına karşın kontrol grubundaki kız öğrencilerde tam puan alan öğrenci olmamıştır. Ön test ve son test arasındaki fark yani erişiş deney grubundaki erkeklerde en az 2 ve en çok 14 iken, kontrol grubundaki kızlarda erişiş farkı en az (-1) ve en çok 13'tür. Deney grubundaki erkeklerin tümünde erişiş farkından ötürü öğrenmenin varlığı söz konusudur, oysa kontrol grubundaki kızların 3'ünde öğrenmede azalma göze çarpmaktadır. Bu sonuçlar ışığında dramatizasyon ağırlıklı yöntemin deney grubundaki kız ve erkek öğrencilerde başarıda benzer biçimde rol oynadığı ancak deney grubu erkeklerinin kontrol grubundaki kız öğrencilere göre daha başarılı olduğu görülmektedir. Dramatizasyon ağırlıklı yöntem uygulanan öğrencilerin erişilerindeki farklılık öğrenme sürecine oyunla başlayan bireyin oyunun organize edil-

diği ölçüde eğitici olduğunun bir göstergesidir. Duyu organlarının yanı sıra, yapma yani beyin, el kol gibi beden hareketlerinin eklenmesi ile yaparak ve yaşıyarak öğrenme dramatizasyon ağırlıklı bir yöntemle gerçekleştirilebilmektedir.

Deney grubunda 20 iş günü süren Çevremizde Sonbahar ünitesinin işlenmesinde uygulanan dramatizasyon ağırlıklı yöntem hakkında fikirlerinin olup olmadığı gruptaki 37 öğrenciye sınıf öğretmenince sorulmuş ve öğrencilerin tümünden yazılı olarak yanıtlar alınmıştır. Bu bölümdeki tartışma ve yorumlara ek olarak bu görüşlerden bir bölümü aynen aşağıdaki gibidir.

- Bence her sınıfta oyunla ders verilmelidir, hem daha iyi bir eğitim veriliyor hem eğleniyoruz hem de ders yapıyoruz.
- Eğer dersimizi oyunla işlersek o dersden zevk alırız ve dersimizi daha iyi anlarız. Dersimizi oyunla işlersek o ders kafamızda kalır o zaman da başarılı oluruz.
- Çok güzeldi ve bundan sonra yani kış ünitesini de böyle işlemeyi isterim.
- Dersi oyunla ifade etmeyi çok sevdim. Oyun bize bir şeyler öğretti, oyunla çevrede olan işleri kavradık.
- Çok güzel bir duygu. Her zaman oyunla ders yapmak bize bilgi ve yetenek sağlıyor her zaman oynamak isterim.
- Bu üniteyi çok iyi öğrendim bütün oyunlarda oynadım, tiyatroyla dersimizi ve arkadaşlarımızı daha çok sevdim.
- Ben oyun biçiminde dersleri işlemek her zaman isterim. Öbür okullarda da böyle işlenmesini isterim.

Toplam 37 öğrenciden alınan görüşlerden bir kısmının yukarıda verildiği gibi hemen tümünün ortak düşüncesi oyunla ders yapmanın zevkli, eğlenceli ve eğitici olduğu biçimindedir. Öğrencilerden alınan bu görüşlerin tümüne bakıldığında, onların da bu yöntemle öğrenmenin kolaylığına işaret ettikleri gözlenmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada ilkokul ikinci sınıf Hayat Bilgisi dersinde yer alan Çevremizde Sonbahar ünitesinin öğretiminde dramatizasyon ağırlıklı yöntemin, takrir ağırlıklı yöntemle göre başarı üzerindeki etkililiği çalışılmıştır.

Öğrenme konusu oyunlaştırılabilir bir nitelik taşıyorsa dersin ilgi çekici duruma getirilmesinde başvuru olan etkinliklerin başında dramatizasyon gelmektedir. Dramatik etkinlikler çocuğun, okul öncesi yaşlarının tek uğraşısı olmasına karşın okula başlamakla çocuktaki oyun gereksinimi sona ermemektedir. İlkokul çocuğunu da oyundan almak ve saatler boyunca okul sıralarında kılmadan oturmaya zorlamak iyi bir eğitim olarak görülmemektedir. Böyle bir uygulama ile ilkokul çocuğunun en kestirme biçimde öğrenme den soğutma gerçekleştirilebilir. Oyun ancak öğretmenin yardımcısı ve aracı durumuna getirilirse öğretim de bir o kadar etkili, verimli ve kalıcı olmaktadır. Benzer düşünce ile bu araştırma ilkokul birinci devre ikinci sınıf öğrencileri üzerinde yürütülmüş ayrıca öğrencilerin yöntem hakkındaki görüşlerine de yer verilmiştir. Dramatizasyon yönteminin ilkokul dönemi çocuğunun sosyalleşmesine de büyük etkisi söz konusu edilmektedir.

Sosyalleşme; ilkokulda bazı derslerle gerçekleştirilmek istenen hedefler arasındadır. İlkokul birinci devrede okutulan Hayat Bilgisi dersinin hedefleri içerisinde de sosyalleşme önemli bir yer tutmaktadır. İlkokul programında bu dersin hedef-

lerinden biri "öğrenciler toplumda insanların birbirleriyle olan ilişkileri yönünden dayanışma, işbirliği ve sorumluluk duygularına sahip olurlar." biçiminde belirlenmiştir. Hayat Bilgisi dersinin sosyalleşmeye yönelik hedeflerini tam olarak gerçekleştirme yönünde de her zaman uygulamaya konulabilecek en etkili öğretim yöntemi dramatizasyon ağırlıklı yöntemidir. Araştırmada yalnızca bilişsel öğrenmeler konu edildiğinden dramatizasyon yönteminin bu işbirliği incelenmemiştir. Ancak öğrencilerin gözlemlerinden alınan sonuçlar bu konuda da yöntemin işe yararlılığını açıkça ortaya koymaktadır.

Dramatizasyon ağırlıklı yöntem ilköğretimde etkili bir öğretim yöntemi olarak hemen her derste kullanılabilir. Önemli olan öğrenciyi pasif bir dinleyici durumundan kurtarabilmek, onu bedeni ve duyu organları ile harekete geçirebilmek, konuları canlandırarak yaşanır hale getirebilmektir. Dramatik etkinliklerle öğrenci bazı temel sorularla yola çıkacak, giderek kendisini, çevresini, arkadaşlarını ve başka insanları daha iyi tanıyıp tanıtır hale gelecektir. Etkili anlatım, değişik kimliklere bürünme, ekip çalışması ve grup uyumu, duyu ve beden organlarını çalıştırma, başkalarıyla ilişkiler ve kişilik gelişimi bakımlarından gelişen öğrenci bütün bunların yanı sıra derslerinde de belirli bir başarı düzeyine erişebilecektir. Çünkü öğrenci öğrenme içinde aktif durumdadır, kendi yaptığıyla öğrenirken bir yandan da duyu organlarını harekete geçirmekte olay veya durumları yaşamaktadır. En iyi öğrenilen şeylerin kendi kendine yaparak öğrenildiği hatırlanırsa burada sözü edilen dramatizasyon ağırlıklı yöntemidir.

Sonuç olarak denilebilirki, bilgileri aktarma biçiminde ve ezbere dayalı derslerle öğrenciler kalıcı olmamaktadır. Öğrenmede işitme duyusunun etkisi yüzde 11 (Bkz Bölüm 1, s: 11) olarak saptandığından yalnızca işitme duyusuna hitap eden yöntemlerden kaçınılması gerekmektedir. Eğitim ve öğretimde esas olan elden geldiğince fazla duyu organını harekete geçirmek, onları aktif hale getirmektir. Dersler ve konular bir yaşantı biçimine getirilirse silinmez bir biçimde algılanır ve özümser. İşte bunu da dramatizasyon ağırlıklı yöntem en etkili biçimde gerçekleştirmektedir. Bu araştırmada da Hayat Bilgisi dersinde yer alan Çevremizde Sonbahar ünitesinin öğretiminde dramatizasyon ağırlıklı yöntemin uygulanması, başarı üzerinde etkili olarak görülmüştür. Başlangıçta giriş davranışları ortalamaları yönünden 2-F ve 2-D şubeleri arasında farklılık olmamasına karşın, iki şubenin erişti ortalamaları farkı 2-F yani deney grubunun lehinedir. İlgili derse ait ünitenin öğretiminde dramatizasyon ağırlıklı yöntemin uygulanması başarıyı artırmıştır.

Dramatizasyon ağırlıklı yöntemlerin Türk özgün eğitim sisteminde hemen her alanda ve öncelikle gereken yerini alması, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi önem verilmesi gerçekleştirilmelidir. Bu doğrultuda yapılması gerekenler şunlardır:

- Öncelikle ilkokul öğretmenleri, konuya ilişkin olarak değişik yerlerde ve belli aralarla düzenlenebilecek bir hizmet-içi eğitim programından geçirilmelidir. Programların düzenlenişinde Eğitim Bilimleri Fakülteleri, çeşitli fakültelerin tiyatro kürsüleri ve Devlet Konservatuvarları Tiyatro Bölümleri ile işbirliğine gidilmelidir.

- Öğretmenlere yönelik yeterli miktarda dramatizasyon ağırlıklı yöntemi uygulamalı yönüyle tanıtan kaynak kılavuz kitaplar hazırlanmalıdır. Bu kitaplarda her ders için ayrı ayrı uygulamalar yanında nasıl kullanılabileceğine ilişkin çeşitli örneklerle de yer verilmelidir.

- Halen uygulamada olan ilkokul programı yeniden ele alınarak gözden geçirilmeli ve ilkokul programında dramatizasyon ağırlıklı yönetime bugün olduğundan daha fazlaca yer verilmelidir.

- Üniversitelerin Eğitim Bilimleri Bölümlerinde, öğretmen yetiştiren programlarda dramatizasyon ağırlıklı yöntemlerin geniş ölçüde yer alarak öğretilmesi sağlanmalıdır.

Yukarıda sözü edilen önerilerin yanı sıra bu tür mikro düzeyindeki araştırmaların çoğaltılması bir yandan ülkemizdeki eğitim kurumlarını iyileştirici nitelikte olacak, diğer yandan da eğitim bilimine katkı getirecektir.

BÖLÜM VI

ÖZET

Bu araştırmada, ilkokul ikinci sınıf Hayat Bilgisi dersinde yer alan Çevremizde Sonbahar ünitesinin öğretiminde, dramatizasyon ağırlıklı yöntem ile taktir ağırlıklı yöntemin öğrenci başarısına etkileri araştırılmıştır. Araştırmada sözü edilen yöntemlerin etkililiği saptanırken erişiş puanları ölçüt olarak kullanılmıştır.

Araştırmada problemi iki alt probleminden oluşmaktadır. Alt problemlerin ifadesi aşağıdaki gibidir.

1. İlkokul ikinci sınıf Hayat Bilgisi dersinin, Çevremizde Sonbahar ünitesinin öğretiminde, dramatizasyon ağırlıklı yöntem uygulanan öğrenciler ile taktir ağırlıklı yöntem uygulanan öğrenciler arasında ön testte elde ettikleri başarı ile son testte elde ettikleri başarı arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. İlkokul ikinci sınıf Hayat Bilgisi dersinin, Çevremizde Sonbahar ünitesinin öğretiminde, dramatizasyon ağırlıklı yöntem uygulanarak yapılan öğretimin kız ve erkek öğrenciler üzerindeki etkisi taktir ağırlıklı yöntemle göre nasıl farklılık göstermektedir?

Araştırmanın denekleri, Türk Eğitim Derneği Ankara Koleji Vakfı ilk kısım sınıf şubeleri arasından seçkisiz olarak

belirlenen 2-F ve 2-D şubeleri öğrencileridir. Araştırma 41 kişilik 2-F şubesi ile 43 kişilik 2-D şubesinden toplam 84 denek üzerinde yürütülmüştür.

Araştırma Hayat Bilgisi dersi Çevremizde Sonbahar ünitesinin yalnızca bilişsel nitelikli bilgi, kavrama ve uygulama basamaklarındaki önceden belirlenmiş bir kısım davranışlarla sınırlı tutulmuş, öğrenci başarısında yalnızca yöntem değişkeni ele alınmıştır. Araştırmada geliştirilen eriş testinden elde edilen eriş puanları ile araştırmanın alt problemlerine yanıt aranmıştır. Araştırma sonuçlarından elde edilen bulguları şöyle özetleyebiliriz:

1. İlkokul ikinci sınıf Hayat Bilgisi dersinin Çevremizde Sonbahar ünitesinin öğretiminde, dramatizasyon ağırlıklı yöntem uygulanan öğrenciler, takrir ağırlıklı yöntem uygulanan öğrencilere göre, eriş ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunduğundan daha başarılıdırlar. Dramatizasyon ağırlıklı yöntem Hayat Bilgisi dersi Çevremizde Sonbahar ünitesinin öğretiminde, takrir ağırlıklı yöntemle göre daha etkili olmuştur.

2. İlkokul ikinci sınıf Hayat Bilgisi dersinin Çevremizde Sonbahar ünitesinde, dramatizasyon ağırlıklı yöntem uygulanarak yapılan öğretim, kız ve erkek öğrenciler için ayrı ayrı etkili olmuş ve bu öğrenciler takrir ağırlıklı yöntem uygulanarak yapılan öğretimdeki kız ve erkek öğrencilere göre daha başarılı bulunmuşlardır.

SUMMARY

In research the effects of success of the pupils of second grade in elementary school about teaching Autumn In Our Environment in Science of Living course have been surveyed, with the use of dramatization loaded method and lecture method. While determining the effects of methods mentioned above the achievement grades have been used as a measure.

The research problem consists of two sub-problems. They are as follows.

1. Are there any meaningful and significant differences between the results of pupils of second grade of elementary school in teaching Autumn In Our Environment unit using dramatization loaded method or lecture method in the pretest and last tests given?

2. How does the effect of teaching unit about Autumn In Our Environment on girl and boy pupils though with the dramatization loaded method differ from the ones thought with lecture method?

The subjects of the survey are the pupils of 2-F and 2-D of T.E.D. Ankara College elementary School, that are determined without any selection. These include 41 pupils from 2-F and 43 pupils from 2-D, which make 84 subjects as a whole.

The survey has been limited before, with the cognitive domain of knowledge, comprehension and application stages which are

about the unit of Autumn In Our Environment, and only the change method is taken into consideration about the success of pupils. The grades of achievement test and sub-problems which are developed in the survey are studied. The results can be summarized as follows:

1. The grades of pupils who are thought with the dramatization loaded method are superior to those of thought with lecture method about the same subject Autumn In Our Environment, so this dramatization loaded method in teaching the unit mentioned above is found more effective than the lecture method.

2. The same dramatization loaded method is said to be more effective for both girl and boy pupils compared with the lecture method.

KAYNAKLAR

ALLEN, John

- 1981 Drama In Schools. It's Theory and Practice.
London: Heinemann Educational Books.

ARICI, Hüsnü

- 1981 İstatistik Yöntemler ve Uygulamalar
Ankara: METAKSAN Ltd.. Şti.

BİLEN, Mürüvvet

- 1982 Başarılı Öğretim için Teknikler.
Ankara: Ankara Basım Sanayi.

BLOOM, Benjamin S.

- 1956 Taxonomy of Educational Objectives, Handbook I:
Cognitive Domain.
New York: David Mc Kay Company, Inc.
- 1979 İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme.
(Çev. Durmuş Ali Özçelik).
Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

COURNEY, Richard

- 1980 The Dramatic Curriculum.
London: Heinemann.

ÇEBİ, Ahmet

- 1985 "Aktif Öğretim Yöntemlerinden Rol Oynama."
(Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi).
Ankara: Ankara Üniversitesi.

ÇİLENTİ, Kâmuran

- 1984 Eğitim Teknolojisi ve Öğretim.
Ankara: Kadioğlu Matbaası.

ÇORUH, Selâhattin

- 1950 Okullarda Dramatizasyon.
Öğretmen Dergisi Yayını II
İstanbul: Işıl Matbaası.

DEMİREL, Özcan ve Kamile ÜN

- 1987 Eğitim Terimleri.
Ankara.

DOOD, Nigel and Winifred HICKSON

- 1977 Drama and Theatre In Education.
London: Heinemann.

ERTÜRK, Selâhattin

- 1975 Eğitimde "Program" Geliştirme
Ankara: Yelkentepe Yayınları 4.

FİDAN, Nurettin

- 1986 Okulda Öğrenme ve Öğretme.
Ankara: Kadioğlu Matbaası.

FİDAN, Nurettin ve Münire ERDEN

- 1986 Eğitim Bilimine Giriş.
Ankara: Kadioğlu Matbaası.

İLHAN, Yusuf Aykut

- 1986 "Çocuk Eğitiminde Çocuk Tiyatrosunun Yeri ve Önemi"
(Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi).
Ankara: Ankara Üniversitesi.

JERSILD, Arthur T.

- 1983 Çocuk Psikolojisi
(Çev. Gülseren Günçe)
(A.Ü.Eğitim Fakültesi EFAM Yayın No:4)
Ankara: Teknik Eğitim Fakültesi Matbaası.

KAPTAN, Saim

- 1982 Bilimsel Araştırma Teknikleri ve İstatistik Yöntemleri.
Ankara: Bilim Yayınları.

KARASAR, Niyazi

- 1981 Araştırmalarda Rapor Hazırlama Yöntemi, Kavramlar, İlkeler, Teknikler.
Ankara: Torunoğlu Ofset.
- 1984 Bilimsel Araştırma Yöntemi.
Ankara: Hacettepe-Taş Kitapçılık Ltd. Şti.

KAVCAR, Cahit

- 1985 "Örgün Eğitimde Dramatizasyon."
Eğitim ve Bilim Dergisi
Cilt 10 (Temmuz 1985) Sayı 56.

LINNELL; Rosemary

- 1982 Approaching Classroom Drama-Teaching Matters-
London: Edward Arnold Publishers Ltd.

MC GREGOR, Lynn

- 1976 Development In Drama Teaching.
London: Open Books.

MEB

- 1969 İlkokul Programı.
İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

NUTKU, Özdemir

- 1983 Gösterim Sanatları Terimleri Sözlüğü.
Ankara: Sevinç Basımevi.

ÖĞÜZKAN, A. Ferhan

1981 Eğitim Terimleri Sözlüğü.

Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

O' TOOLE, John

1977 Theatre In Education.

London: Hodder and Stoughton.

ÖZÇELİK, Durmuş Ali

1981 Okullarda Ölçme ve Değerlendirme

ÜSYM - Eğitim Yayınları 3.

ÖZDEMİR, Emin

1965 Uygulamalı Dramatizasyon

Öğretmeni İşbaşında Yetiştirme Bürosu Yayınları.

Güzel İstanbul Matbaası.

ÖZYÜREK, Leyla

1983 Öğretim İlke ve Yöntemleri

Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri

Fakültesi.

SAN, İnci

1985 "Sanat ve Yaratıcılık Eğitimi Olarak Tiyatro"

Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.

Cilt 18, Sayı 1-2

1985a "Sanat ve Yaratıcılık Eğitim Olarak Tiyatro"

Kültür ve Turizm Bakanlığı Devlet Tiyatroları'nca

Düzenlenen Gençlik Tiyatrosu Sempozyumu'na Sunu-

lan Bildiri.

31 Mart 1985

SORENSEN, Herbert

- 1975 Eğitim Psikolojisi.
(Çev. Gültekin Yazgan)
İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

SÖNMEZ, Veysel

- 1985 Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı
Ankara: Öğretmen Yayınları.

TEKMEN, Sıtkı

- 1985 "Dünyada Gençlik Tiyatroları"
Kültür ve Turizm Bakanlığı Devlet Tiyatroları'nca
Düzenlenen Gençlik Tiyatrosu Sempozyumu'na Sunulan
Bildiri.
31 Mart 1985

TEZCAN, Mahmut

- 1982 Sosyolojik Açıdan Boş Zamanların Değerlendirilmesi.
Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri
Fakültesi Yayınları No. 116.

TURGUT, M. Fuat

- 1984 Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metodları.
Ankara: Saydam Matbaacılık Ofset ve Tıpo Tesisleri.

YAYKUR

- 1975 Genel Öğretim Bilgisi.
Ankara: Sınıf II.

EKLER

EK

1. İlkokul II. Sınıf Hayat Bilgisi Dersi Üniteleri
2. Hayat Bilgisi Dersi Çevremizde Sonbahar Ünitesi İş Takvimi
3. Hayat Bilgisi Dersi Çevremizde Sonbahar Ünitesi Bilişsel Alan Hedef ve Hedef Davranışları
4. Hayat Bilgisi Dersi Çevremizde Sonbahar Ünitesi Günlük Ders Planları
5. Hayat Bilgisi Dersi Çevremizde Sonbahar Ünitesi Ön Deneme Formu Belirtke Tablosu
6. Hayat Bilgisi Dersi Başarı Testi Ön Deneme Formu
7. Hayat Bilgisi Dersi Çevremizde Sonbahar Ünitesi Başarı Testi Belirtke Tablosu
8. Hayat Bilgisi Dersi Başarı Testi
9. Hayat Bilgisi Dersi Çevremizde Sonbahar Ünitesindeki Yerli Malı Haftası'na İlişkin Gösteride Dramatize Edilen Şiirler
10. Hayat Bilgisi Dersi Çevremizde Sonbahar Ünitesi Ders Planı 3'e İlişkin Sonbahar Aylarını Gösteren El Resmi Kuklaları
11. Hayat Bilgisi Dersi Çevremizde Sonbahar Ünitesi Ders Planı 15'e İlişkin Çeşitli Kaza Resimleri
12. Hayat Bilgisi Dersi Çevremizde Sonbahar Ünitesi Ders Planı 7'ye İlişkin Çeşitli Giyecek Resimleri
13. Hayat Bilgisi Dersi Çevremizde Sonbahar Ünitesi Ders Planı 8'e İlişkin Çeşitli Yiyecek Resimleri

EK 1

İLKOKUL II. SINIF HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÜNİTELERİ

ÜNİTE NO.	ÜNİTENİN ADI	SÜRE
1	Yeni Ders Yılımız	21.09.87/16.10.87 (19 işgünü)
2	Cumhuriyet Bayramı ve Atatürk	19.10.87/20.11.87 (24 işgünü)
3	Çevremizde Sonbahar	23.11.87/18.12.87 (20 işgünü)
4	Çevremizde Kış	21.12.87/15.01.88 (19 işgünü)
5	Taşıtlar ve Trafik	18.01.88/04.03.88 (25 işgünü)
6	Haberleşme	07.03.88/01.04.88 (20 işgünü)
7	Çevremizde Bahar	04.04.88/29.04.88 (20 işgünü)
8	Ders Yılı Sonu	02.05.88/31.05.88 (20 işgünü)

EK 2

HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÇEVREMİZDE SONBAHAR ÜNİTESİ İŞ TAKVİMİ
(23.11.87 / 18.12.87)

- 23.11.87 ÖN TEST UYGULAMASI
- 24.11.87 Öğretmenler Günü
- 25.11.87 Ünitenin Tanıtılması
- 26.11.87 Sonbaharın Belirtileri: Havadaki Değişiklikler
- 27.11.87 Sonbaharın Belirtileri: Havadaki Değişiklikler
- 30.11.87 Sonbaharın Belirtileri: Bitkilerdeki Değişiklikler
- 1.12.87 Sonbaharın Belirtileri: Hayvanlardaki Değişiklikler
- 2.12.87 Sonbaharın Belirtileri: Giyeceklerdeki Değişiklikler
- 3.12.87 Sonbaharın Belirtileri: Yiyeceklerdeki Değişiklikler
- 4.12.87 Sonbaharda Yapılan İşler: Evde Yapılan İşler
- 7.12.87 Sonbaharda Yapılan İşler: Okul ve Çevrede Yapılan İşler
- 8.12.87 Sonbaharda Çevrede Oynanan Oyunlar: Okul Bahçesinde Oynayan Çocuklar
- 9.12.87 Sonbaharda Çevrede Oynanan Oyunlar: Okul Yerinde Oynayan Çocuklar
- 10.12.87 Sonbaharda Çevrede Oynanan Oyunlar: Oyun Arkadaşlığı
- 11.12.87 Sonbaharda Çevrede Oynanan Oyunlar: Oyunlarda Çıkacak Kazalar
- 14.12.87 Yerli Malı Haftası'nın Tanıtılması
- 15.12.87 Sonbaharda Çevrede Oynanan Oyunlar: Cadde ve Sokakta Oyun Oynamaktan Sakınma

16.12.87 Yerli Malı Haftası'na ilişkin Gösteri Provası

17.12.87 Yerli Malı Haftası'na ilişkin Gösteri

18.12.87 SON TEST UYGULAMASI

EK 3

HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÇEVREMİZDE SONBAHAR ÜNİTESİ
BİLİŞSEL ALAN HEDEF VE HEDEF DAVRANIŞLARI

Hedef 1: Çevremizde Sonbahar ünitesindeki belli başlı terimler bilgisi.(1.11)

Davranışlar:

1. Verilen bir tanımın hangi terime ait olduğunu bulup işaretleme.
2. Bir terimin doğru tanımını verilenler arasından bulup işaretleme.
3. Bir terime ait özellikleri verilenler arasından seçip işaretleme.

Hedef 2: Çevremizde Sonbahar ünitesinde sonbahar mevsiminin canlılar üzerinde yarattığı değişikliklerin bilgisi.(1.11)

Davranışlar:

1. Verilenler arasında sonbaharda havadaki değişikliklerle ilgili olan seçeneği bulup işaretleme.
2. Verilenler arasından sonbaharda bitkilerdeki değişikliklerle ilgili olan seçeneği bulup işaretleme.
3. Verilenler arasından sonbaharda hayvanlardaki değişikliklerle ilgili olan seçeneği bulup işaretleme.
4. Verilenler arasından sonbaharda giyeceklerdeki değişikliklerle ilgili olan seçeneği bulup işaretleme.

5. Verilenler arasından sonbaharda yiyeceklerdeki değişikliklerle ilgili olan veya olmayan seçeneği bulup işaretleme

Hedef 3: Çevremizde Sonbahar ünitesine rastlayan belirli günler bilgisi.(1.12)

Davranışlar:

1. Tarihi belirtilen belirli günü, bir dizi belirli gün arasından seçip işaretleme
2. Verilenler arasından Çevremizde Sonbahar ünitesine rastlayan önemli günler ile ilgili olan ifadeyi bir dizi ifade arasından seçip işaretleme.
3. Verilenler arasında Çevremizde Sonbahar ünitesine rastlayan sonbahar mevsiminde kutlanan haftalar ile ilgili olan seçeneği bulup işaretleme.

Hedef 4: Oyun sırasında çıkabilecek kazalardan korunma yolları bilgisi.(1.22)

Davranışlar:

1. Verilenler arasından oyunlarda çıkabilecek kazaların nedeni ile ilgili olan seçeneği bulup işaretleme.
2. Verilenler arasında oyun sırasında dikkat edilecek kazalardan korunma yolları ile ilgili olmayan seçeneği bulup işaretleme.
3. Oyun sırasında çıkabilecek kazaları engelleme ile ilgili olan seçeneği bulup işaretleme.

Hedef 5: Çevremizde Sonbahar ünitesindeki bellibaşlı ilke ve genellemeler bilgisi. (1.31)

Davranışlar:

1. Verilenler arasından sonbaharda havada görülen değişikliğin bitkileri etkilemesi ile ilgili olan seçeneği bulup işaretleme.
2. Verilenler arasından sonbaharda havada görülen değişikliğin hayvanları etkilemesi ile ilgili olmayan seçeneği bulup işaretleme.
3. Verilenler arasından sonbaharda hava durumuna göre giyinmeyenlerin durumları ile ilgili olan seçeneği bulup işaretleme.

Hedef 6: Mevsimlerin özelliklerini açıklayabilme. (2.10)

Davranışlar:

1. Verilen bir mevsim özelliğinin hangi mevsim ile ilgili olduğunu gösteren ifadeyi verilenler arasından seçip işaretleme.
2. Belirtilen bir mevsimin özellikleri ile ilgili olmayan örneği verilenler arasından seçip işaretleme.
3. Belirtilen bir mevsimin özelliklerine ters düşen veya düşmeyen örneği verilenler arasından seçip işaretleme.

Hedef 7: Sonbaharda yapılan işlerin yaşantımıza sağlayacağı yararları kavrayabilme. (2.20)

Davranışlar:

1. Sonbaharda çevrede yapılan işlere örnek olarak verilen seçeneği bir dizi seçenek arasından bulup işaretleme.

2. Sonbaharda evde yapılan işlere örnek olarak verilen seçeneği bir dizi seçenek arasından bulup işaretleme.
3. Sonbaharda okulda yapılan işlerle ilgili olmayan örneği bir dizi örnek arasından bulup işaretleme.
4. Sonbaharda çevrede yapılan işlerle ilgili olmayan örneği bir dizi örnek arasından bulup işaretleme.

Hedef 8: Oyunun yaşantımızdaki önemini kavrayabilme.(2.20)

Davranışlar:

1. Verilenler arasından oyun ile yaşantımız arasındaki ilişkiyi açıklayan ifadeyi seçip işaretleme.
2. Oyunun yaşantımızdaki önemini doğru olarak açıklayan ifadeyi bir dizi ifade arasından seçip işaretleme.

Hedef 9: Sonbaharda oynanacak oyunları açıklayabilme.(2.20)

Davranışlar:

1. Sonbaharda oynanacak oyunlara örnek olarak verilen ya da verilmeyen oyunu seçenekler arasından bulup işaretleme.
2. Verilenler arasından sonbaharda erkek çocukların oynadığı oyunlara örnek olarak verilen oyunu bulup işaretleme.
3. Verilenler arasından sonbaharda açık havada oynanacak oyunlara örnek olarak verilen oyunu bulup işaretleme.

Hedef 10: Oyun yerini iyi seçmenin yararlarını kavrayabilme.(2.30)

Davranışlar:

1. Oyun yerini iyi seçmenin yaşantımızdaki işgörüsünü doğru olarak açıklayan ifadeyi seçip işaretleme.
2. Oyun yerleri dışında oyun oynamanın sakıncalarını gerekçesiyle doğru olarak açıklayan ifadeyi seçip işaretleme.
3. Oyun yerleri dışında oyun oynama sonucunda neler olabileceğini verilenler arasından seçip işaretleme.

Hedef 11: Yaşamımızdaki gözlemlerimize dayanarak sonbahar mevsiminin özelliklerini bulabilme.(3.00)

Davranışlar:

1. Verilen mevsim özelliklerinden sonbahar mevsimine ait olanları listeleme.
2. Verilen mevsim özelliklerinden sonbahar mevsimine ait olanları seçme.
3. Verilen bir durumda konu edilen çevre özelliklerinin ilgili olduğu mevsimi önerilenler arasından seçip işaretleme.

Hedef 12: Sonbahar mevsiminde yapılan işleri günlük yaşantımızda kullanabilme.(3.00)

Davranışlar:

1. Sonbaharda evde yapılan yiyeceklerimizle ilgili işleri önerilenler arasından seçip işaretleme
2. Sonbaharda evde yapılan giyeceklerimizle ilgili işleri önerilenler arasından seçip işaretleme.

3. Sonbaharda okulda yapılan onarımlarla ilgili işle-
ri Önerilenler arasından seçip işaretleme.
4. Sonbaharda çevrede yapılan bağ, bostan ve bahçe ile
ilgili işleri Önerilenler arasından seçip işaretle-
me.

Hedef 13: Sonbaharda oynanan oyunların kurallarına uyabilme.(3.00)

Davranışlar:

1. Oyunların kurallarını belirleme.
2. Oyunlarda haksızlık ve müzikçilik yapmama.
3. Oyunlarda dikkatli olma.
4. Oyunlarda kibar ve olumlu davranma.
5. Oyunların kurallarına uyma.

EK 4

HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÇEVREMİZDE SONBAHAR ÜNİTESİ GÜNLÜK
DERS PLANLARI

DERS PLANI 1

24.11.1987

Hedef ve Davranışlar	İçerik	Yöntem	Araç-Gereç Kaynaklar
Hedef 1. Çevremizde Sonbahar ünitesine rastlayan belirli günler bilgisi. Davranışlar: 1. Tarihi Belirtilen belirli günü bir dizi belirli gün arasından seçip işaretleme. 2. Verilenler arasından Çevremizde Sonbahar ünitesine rastlayan önemli günler ile ilgili olan ifadeyi bir dizi ifade arasından seçip işaretleme.	Öğretmenler Günü'nün anlamı ve önemi	Öykünme (Taklidi) Oyun Bağımsız Dramatizasyon	Tekışık, Hüseyin Hüsnü. Hayat Bilgisi Kaynak Kitabı. Ankara: Rehber Yayınevi.

DERS PLANI 1'e devam:Eğitim DurumlarıDeğerlendirme

1. Dersin konusunun tahtaya yazılarak dikkatin çekilmesi. 2. Öğrencilere öğretmenler günü ile ilgili olarak neler bildiklerinin sorulması, parmak kaldıran öğrencilere söz hakkı verilmesi. 3. Doğru yanıtların pekiştirilmesi, eksiklerin sınıfça tartışılarak tamamlattırılması, yanlışların düzeltilmesi. 4. Öğretmenin, sınıfı 8'er kişilik 5 gruba ayırarak, "sizce öğretmen kimdir? görevi nedir? Nelerle uğraşır? Nasıl konuşur? Öğrencilerine nasıl davranır? gibi konularla beş dakika düşünmenizi, aranızda sessizce tartışmanızı ve kendi aranızda bir öğretmen tipi canlandırmaya çalışmanızı istiyorum." demesi. 5. Öğretmenin süre sonunda yeni bir açıklama yaparak "şimdi her grup bize bir öğretmenin özellikleri şöyledir diye gösterecek, bu konuşarak, ya da tüm vücudumuzu kullanarak ve sessiz kalıp sadece vücut hareketlerinizle anlatma biçiminde olabilir. Kısaca oynamanızı istiyorum". demesi. 6. Öğretmenin, isteyen grubu öne çıkarıp, sınıfa arkadaşlarını izlemelerini istediğini söylemesi. 7. Öne çıkan grubun etkinliklerini öğretmene ve sınıf arkadaşlarına göstermeleri. 8. Etkinlikleri biten grubun yerine oturup bir başka grubun öne çıkması ile tüm sınıfın izlenmesi, öne çıkmak istemeyen bir grup olursa ısrar edilmemesi ve bir zorlamaya gidilmemesi. 9. Öğretmenin "içinizde bugünle ilgili olarak öğretmenlerinize söylemek veya göstermek istediğiniz var mı? demesi ve öğrencilere diledikleri gibi konuşma ve gösteri izni vermesi. 10. Dileyen öğrencilere söz hakkı verilmesi ve sınıfın görebileceği uygun bir yerde öğrencinin izlenmesi. 11. Öğretmenin beğendiği öğrencileri alkışlaması ve isteyenlerin beğendikleri arkadaşlarını alkışlayabileceklerinin hatırlatılması. 12. Öğretmenin, "bugünün öğretmenler günü olarak kutlandığını öğrendik. Şimdi pek çok okulda törenler yapılıyor, toplantılar düzen-

1.Ülkemizde 24 Kasım günü'nde aşağıdakilerden hangisi kutlanır?

- a.Anayasa günü
- b.Çevre Koruma günü
- c.Öğretmenler günü
- d.Dünya Çocuk günü

2."Böyle anlamlı ve önemli bir günün öğretmenlere verilmesi onlara duyulan saygının en güzel örneğidir."

Sözü edilen önemli gün aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- a.Anneler günü
- b.Dünya Çocuk günü
- c.Babalar günü
- d.Öğretmenler günü

DERS PLANI 1'e devam:

Eğitim Durumları

leniyor ve öğretmenin toplumdaki önemi belirtiliyor." diyerek dersi özetlemesi.

13. Öğretmenin, sınıfa 2 soru sorması, isteyen öğrencilere söz hakkı vermesi. 14. Doğru yanıtların pekiştirilmesi, yanlışların düzeltilmesi ve eksiklerin tamamlattırılması. 15. Dersin dev verilerek bitirilmesi.

DERS PLANI 3

26.11.1987

Hedef ve Davranışlar	İçerik	Yöntem	Araç-gereç Kaynaklar
<u>Hedef 1: Çevremizde Sonbahar ünitesindeki bellibaşlı terimler bilgisi.</u> <u>Davranışlar:</u> 1.Bir terime ait özellikleri verilenler arasından seçip işaretleme.	Sonbaharın Belirtileri Havadaki Değişiklikler Dünya Güneş Yıl Mevsimler Aylar Gece ile Gündüz	Bağımsız Dramatizasyon: (Dünya-Güneş Oyunu) (Mevsimler Oyunu) El resimlerini kukla biçiminde kullanma	12 aya ait el resimleri (Kuklaları) Adım Ünite Dergisi Kırbaş, Mengüç.Hayat Bilgisi 2, Ankara: Vatan Yayınları, 1987
<u>Hedef 2: Mevsimlerin özelliklerini açıklayabilme.</u> <u>Davranışlar:</u> 1.Verilen bir mevsim özelliğinin hangi mevsimle ilgili olduğunu gösteren ifadeyi verilenler arasından seçip işaretleme. 2.Belirtilen bir mevsimin özellikleri ile ilgili olmayan örneği verilenler arasından seçip işaretleme.			
<u>Hedef 3:Yaşamımızdaki gözlemlerimize dayanarak sonbahar mevsiminin özelliklerini bulabilme.</u> <u>Davranışlar:</u> 1.Verilen mevsim özelliklerinden sonbahar mevsimine ait olanları seçme. 2.Verilen bir durumda konu edilen çevre özelliklerinin ilgili olduğu mevsimi önerilenler arasından seçip işaretleme.			

DERS PLANI 3'e devam:

Eğitim Durumları

Değerlendirme

1. Öğretmenin, bir gün önce işlenen dersin sonunda verdiği ödevi hatırlatarak isteyen öğrencilerin bu konuda söz alabileceklerini söylemesi. 2. Doğruların pekiştirilmesi yanlışların düzeltilmesi ve eksiklerin tamamlattırılması. 3. Bir öğrenciden dersin konusunu tahaya yazmasının istenmesi. 4. Öğretmenin iki öğrenciyi yanına çağırarak, birini dünya diğerini güneş olarak isimlendirmesi. 5. Dünya olan öğrencinin kendi çevresinde dönmek istenmesi ve gece ile gündüzün oluşumunun sınıfa gösterilerek canlandırılması. 6. Dünya olan öğrencinin kendi çevresinde dönerken bir yandan da güneşin çevresinde dönmek istenmesi ve bunu gerçekleştirirken güneş ışınlarının dik ya da eğik olma durumunun gösterilerek dört mevsimin oluşumunun canlandırılması. 7. Sınıf içinde tüm öğrencilerin ikiye bölünerek dünya ve güneş olarak dönüşlerinin ve mevsimlerin oluşumlarının canlandırılması. 8. Öğretmenin, dört yeni öğrenciyi yanına çağırarak, "aranızda dört mevsimi paylaşın ve kim hangi mevsim olacak bana söylesin" demesi. 9. Mevsimleri seçen öğrencilere "şimdi de seçtiğiniz mevsime uygun olarak bedeniniz, el veya yüz hareketlerinizle bir özeliği canlandırın, güneş, rüzgar, yağmur veya aklınıza gelen herhangi bir özellik olun" demesi. 10. Kendilerine bir biçim bulanların sınıf içinde dolaşarak bu seçimlerinin nedenini arkadaşlarına göstermeleri ve açıklamalar yapmalarının sağlanması. 11. Öğretmenin, "Şimdi de bu mevsimler içinde yer alan ayları seçelim, onun için 12 kişi daha benim yanıma gelsin" demesi ve öğrencilere karışık olarak 12 ayı gösteren el resimlerinin dağıtılması. 12. Dört mevsimi canlandıran öğrencilerin sınıfın çeşitli köşelerine dağılmalarının istenmesi. 13. Mevsim ve aylar içinde yer almayan öğrencilere "hangi mevsimde, hangi aylar var bunları yanyana getirelim" demesi. 14. Öğrencilerden mevsimlere uygun olarak ay resimlerini

1. Sonbahardan önceki mevsim hangisidir?

- a. İlkbahar
- b. Yaz
- c. Kış
- d. Güz

2. Kış mevsiminden sonra hangi mevsim gelir?

- a. Sonbahar
- b. Güz
- c. İlkbahar
- d. Yaz

3. Dünya hakkında aşağıdaki tanımlardan hangisi doğrudur?

- a. Dört köşeli bir gezegendir.
- b. Isısını aydan alır.
- c. Kendi etrafında dönüşünü bir yılda tamamlar.
- d. Aydınlığını güneşten alır.

4. İlkbaharın en belirgin rengi aşağıdakilerden hangisidir?

- a. Mavi
- b. Beyaz
- c. Sarı
- d. Yeşil

5. Aşağıdaki aylardan hangisi yaz mevsimine aittir?

- a. Nisan
- b. Aralık
- c. Temmuz
- d. Mayıs

DERS PLANI 3'e devam:

Eğitim

Değerlendirme

taşıyan arkadaşlarını yerlerine yerleştirmelerinin istenmesi. 15.Doğruların pekiştirilmesi, yanlışların düzeltilmesi ve eksiklerin tamamlattırılması, 16.Dört ayrı grup oluşturan öğrencilerden ait oldukları mevsim ve aylara uygun olarak hava durumuna ilişkin çeşitli değişiklikleri canlandırmalarının istenmesi, yakıcı güneş, diz boyu kar gibi ipuçlarının verilmesi. 17.Eksiklerin grup dışında kalan öğrenciler tarafından tamamlanmasının istenmesi. 18.Doğruların pekiştirilmesi, yanlışların birlikte düzeltilmesi ile eksiklerin tamamlattırılması. 19. Sınıfa dersi özetlemek amacıyla soruların sorulması. 20.Doğruların pekiştirilmesi, yanlışların düzeltilmesi, eksiklerin tamamlattırılması. 21. Gelecek ders için ödev verilerek dersi bitirilmesi.

6. Kış mevsiminin en belirgin özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- a. Sık sık yağmur yağar
- b. Çevre bembeyaz karla örtülüdür
- c. Güneş ışınları dünyamızı ısıtır.
- c. Çevre yemyeşil otlarla örtülüdür.

7. Aşağıdaki bilgilerden hangisi sonbaharla ilgili değildir.

- a. Ağaçların yaprakları sararır
- b. Havalarda ısınır
- c. Havalarda serinler
- d. Sık sık yağmur yağar

8. Şu şiiri okuyunuz:

"Melek yüzlü kuzular, yayıldı çayırlara.Doldu güzel kokular, ormanlara, kırlara."

Şiirde anlatılan çevre özellikleri aşağıdaki ay gruplarından hangisinde görülür?

- a. Ağustos, eylül
- b. Nisan, mayıs
- c. Haziran, mayıs
- d. Mart, eylül

DERS PLANI 4

27.11.1987

Hedef ve Davranışlar	İçerik	Yöntem	Araç-Gereç Kaynaklar
<u>Hedef 1: Çevremizde Sonbahar ünitesindeki bellibaşlı terimler bilgisi.</u> <u>Davranışlar:</u> 1. Verilen bir tanımın hangi terime ait olduğunu bulup işaretleme 2. Bir terimin doğru tanımını verilenler arasından seçip işaretleme.	Sonbaharın belirtileri: Havadaki Değişiklikler Güneşin ısısı Rüzgar Gece ile gündüzün uzun ya da kısa oluşu Bulut Buharın oluşması Yağmur Şimşek Gökgürültüsü Çiy Kırağı	Bağımsız Dramatizasyon (Şimşek çakgök gürlü oyunu) (Çiy-kırağı oyunu)	Balon Sonbahar mevsimine ait ay resimleri Adım ünite dergisi.
<u>Hedef 2: Sonbahar mevsiminin canlılar üzerinde yarattığı değişikliklerin bilgisi.</u> <u>Davranışlar:</u> 1. Verilenler arasından sonbaharda havadaki değişikliklerle ilgili olan seçeneği bulup işaretleme.			
<u>Hedef 3: Mevsimlerin özelliklerini açıklayabilme.</u> <u>Davranışlar:</u> 1. Belirtilen bir mevsimin özelliklerine ters düşmeyen örneği verilenler arasından seçip işaretleme.			

DERS PLANI 4'e devam:

Eğitim Durumları

1.Öğretmenin, beş dakika süreyle isteyen öğrencilere söz hakkı vererek ödevlerin yapıp yapılmadığını kontrol etmesi. 2.Doğru yanıtların pekiştirilmesi, yanlışların düzeltilmesi, eksiklerin tamamlattırılması. 3. Dersin konusunun tahtaya yazılması. 4. Öğretmenin, yanına üç öğrenciyi çağırarak sonbahar mevsimine ait ay resimlerini bu öğrencilere vermesi. 5. Öğretmenin, "şimdi üç arkadaşınız kendi aralarında sonbaharda havada ne gibi değişiklikler oluyor? Güneş ısıtıyormu? Rüzgar nasıl esiyor? Gündüzler uzun mu? gibi düşünsünler ve size oynayarak gösterebilirler. Bizde yerimizde düşünelim" demesi. 6. Hazırlıkları biten üç öğrencinin havadaki değişikliklerle ilgili oyunlarını oynamaları. 7. Eksiklerin diğer öğrenciler tarafından tamamlattırılması, Öğretmenin gerekiyorsa yanlışları düzeltmek için oyuna katılması, doğruların alkışlatırılması. 8. Öğretmenin, bulut, buharın oluşması ve yağmuru şekil yazı ve bedenini kullanarak göstermesi. 9.Önceki dersde balon getirmeleri söylenen öğrencilerden balonlarını çıkarıp şişirmelerinin istenmesi. 10.Bir grup öğrenciden sınıf perdelerinin kapatılmasının istenmesi. 11.Balonlarını şişiren öğrencilerin ikiye bölünmüş grup olarak bunları birbirine sürtmelerinin istenmesi ve bu gruba şimşek adının verilmesi. 12.Sınıfın diğerlerine de işaret verildiğinde el çırpmalarının söylenmesi ve bu gruba da gök gürlemesi adının verilmesi. 13.Öğretmenin, sırayla önce balonların birbirine sürtünerek küçük kıvılcımlar meydana gelmesini, dur denilince de el çırpma grubun el çırpmasının istenmesi. 14.Oyunun nedeninin sınıfa sorularak yanıtların alınması. 16.Doğruların pekiştirilmesi, yanlışların düzeltilmesi ve eksiklerin tamamlattırılması. 17.Öğretmenin bir grup öğrenciyi yaprak olarak görevlendirmesi. 18.Yaprak olan öğrencilere yere eğilmelerinin söylenmesi. 19.Bir grup öğrenciye çiy tanesi olabilirsiniz bunun için yere eğilen arkadaşlarınızın sırtına ellerinizi koyun ve dilediğinizce hareket ettirin

Değerlendirme

1.Dünya Güneş çevresindeki turunu ne kadar sürede tamamlar?

- a. 7 gün
- b. 365 gün 6 saat
- c. 360 gün 12 saat
- d. 30 gün

2.Aşağıda verilen sonbahar mevsimine ait bilgilerden hangisi doğrudur?

- a. Sert ve soğuk rüzgarlar etkisini kaybeder
- b. Dünya güneşe daha çok yaklaşıyor.
- c. Gündüzler kısalmaya geceler uzamaya başlar.
- d. Geceler kısalmaya gündüzler uzamaya başlar.

3. Yeryüzündeki deniz, göl ve akarsuların güneşin etkisiyle buharlaşması sonucu aşağıdakilerden hangisi meydana gelir?

- a. Kar
- b. Yağmur
- c. Bulut
- d. Rüzgar

4.Su damlacıklarının yağmur olarak yeryüzüne dönmesini sağlayan olaya ne ad verilir?

- a. Soğuma
- b. Buharlaşma
- c. Kaynama
- d. Yoğunlaşma

DERS PLANI 4'e devam

Eğitim Durumları

denmesi. 21.Çiy tanelerine hava daha da soğuyor deyip oldukları yerde donup kırağı haline gelmelerinin istenmesi. 21.İsteyenlerin gruplar halinde yaprak, çiy ve kırağı olmasına izin verilmesi. 22.Derse soruların sorularak devam edilmesi. 23. Doğru yanıtların pekiştirilmesi, yanlışların düzeltilmesi, eksiklerin tamamlattırılması. 24.Bir sonraki ders için ödev verilerek dersin bitirilmesi.

Değerlendirme

5.Havanın soğumasıyla çiy tanelerinin donmasını hangi ay göremeyiz?

- a. Ekim
- b. Kasım
- c. Ağustos
- d. Aralık

6."Şimşek, gökyüzünde bulutların sürtünmesiyle meydana gelen elektriklenme olayıdır."

Bu duruma aşağıdakilerden hangisi ters düşmez?

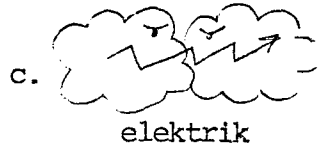
a.

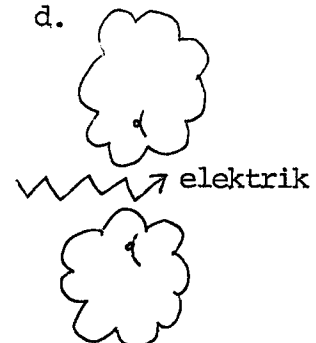
b.

c.

d.

DERS PLANI 5

30.11.1987

Hedef ve Davranışlar	İçerik	Yöntem	Araç-Gereç Kaynaklar
<u>Hedef 1:</u> Çevremizde Sonbahar ünitesindeki bellibaşlı terimler bilgisi. <u>Davranışlar:</u> 1.Verilen bir tanımın hangi terime ait olduğunu bulup işaretleme. 2. Bir terime ait özellikleri verilenler arasından seçip işaretleme.	Sonbaharın belirtileri: Bitkilerdeki Değişiklikler Yapraklarını döken ağaçlar Yapraklarını dökmeyen ağaçlar. Sonbaharda açan çiçekler.	Bağımsız Dramatizasyon (Ağaçlar oyunu) Öykünme (taklidi oyun)	Adım Ünite Dergisi Kırbaş, Mengüç, Hayat Bilgisi 2. Ankara: Vatan yayınları, 1987
<u>Hedef 2:</u> Çevremizde Sonbahar ünitesinde sonbahar mevsiminin canlılar üzerinde yarattığı değişikliklerin bilgisi. <u>Davranışlar:</u> 1.Verilenler arasından sonbaharda bitkilerdeki değişikliklerle ilgili olan seçeneği bulup işaretleme.			

DERS PLANI 5'e devam:Eğitim Durumları

1. Geçen dersde işlenen konuyu hatırlatmak üzere, öğrencilere ödev verilen soruların sorulması, doğru yanıtların pekiştirilerek eksiklerin diğer öğrencilerce tamamlattırılması. 2. Dersin konusunun bir öğrenci tarafından tahtaya yazılması. 3. Öğretmenin, "bugün sınıfımızı bir orman olarak göreceğiz, sizlerde bu ormanda yaşayan ağaçlar olacaksınız" demesi. 4. Öğrencilere bu oyunu oynamayı isteyip istemediklerinin sorularak güdülenmelerinin sağlanması. 5. Öğretmenin, kız öğrencilere çam, defne, köknar, zeytin ve erkek öğrencilere de akasya, kiraz, şeftali, kavak adlarını takması. 6. "Kollarınızı ağaçların yaprakları olarak düşünün, kızlar adlarını duyunca ayağa kalkıp kollarını istedikleri yönde hareket ettirsinler, erkekler de yine adlarını duyunca ayağa kalsınlar ama kollarını arkalarında birleştirsın yani saklasınlar." denmesi. 7. Oyunun iki öğrenci ile oynanması. 8. Öğretmenin adlarını söylemesi ile tüm sınıfın adını taşıdıkları ağaçları canlandırmaları. 9. Öğretmenin, "bu oyunu neden oynadık?" sorusunu sınıfa sorması. 10. Doğru yanıtların pekiştirilmesi, yanlışların düzeltilmesi, eksiklerin tamamlattırılması. 11. Yapraklarını döken ve dökmeyen ağaçların isimlerinin sınıfça yeniden vurgulanması. 12. Öğretmenin, şimdi de isteyenler ormanın dışına çıksın ve ormandaki görünümünü oynayarak bize candırsın. Bunun için önceki oyunla ağaç olanlar ağaç biçimini alsınlar ve şimdiki arkadaşlarınız da bu ormanda neler görüyorlar bize oynasınlar." demesi. 13. Oyunun sınıfça hem oynanması hem de izlenmesi. 14. Öğretmenin, park içinde bir görevli ya da bir turist gibi rol alarak oyuna katılması. 15. "Çevrede bir çiçek görüyor musunuz?" sorusunun oyun içinde ağaç olmayanlara sorulması. 16. Doğru yanıtların pekiştirilmesi eksiklerin tamamlattırılması, yanlışların düzeltilmesi, 17. Oyunun devamında sonbaharda sadece kasımpatlarının varlığının vurgulanması. 18. Oyuna ders zili çalmasıyla beş dakika önce son verilerek sorular sorulması.

Değerlendirme

1. Aşağıdaki ağaçlardan hangileri yapraklarını dökmeyiz?

- a. Akasya, Kiraz
- b. Kavak, Şeftali
- c. Çam, Zeytin
- d. Defne, Kiraz

2. Aşağıdakilerden hangisi zeytin ağacının özelliği değildir?

- a. Yaprakları serttir.
- b. Soğuğa dayanıklıdır.
- c. Yeşilliğini korur.
- d. Yaprığını döker.

3. Aşağıdakilerden hangisi Sonbaharda bitkilerde görülen değişikliklerden değildir?

- a. Çiçeklerin kuruması.
- b. Ağaçların yapraklarını dökmesi
- c. Ağaçların yapraklarının sararması
- d. Yaprakların çıkması.

DERS PLANI 6

1.12.1987

Hedef ve Davranışlar	İçerik	Yöntem	Araç-Gereç Kaynaklar
<u>Hedef 1: Çevremizde Sonbahar ünitesindeki bellibaşlı terimler bilgisi.</u> <u>Davranışlar:</u> 1.Verilen bir tanımın hangi terime ait olduğunu bulup işaretleme. 2.Bir terime ait özelliklere verilenler arasından seçip işaretleme.	Sonbaharın Belirtileri: Hayvanlardaki Değişiklikler Göçmen Kuşlar Kış uykusuna yatan hayvanlar Tüylerini döken hayvanlar Sonbaharda Ölen hayvanlar.	Bağımsız Dramatizasyon (Hangi hayvan oyunu) Öykünme (Taklidi Oyun)	Hayvan resimleri Adım Ünite dergisi
<u>Hedef 2: Çevremizde Sonbahar ünitesinde sonbahar mevsiminin canlılar üzerinde yarattığı değişikliklerin bilgisi.</u> <u>Davranışlar:</u> 1. Verilenler arasından sonbaharda hayvanlardaki değişikliklerle ilgili olan seçeneği bulup işaretleme.			

DERS PLANI 6'ya devam:

Değerlendirme

1.Dersin konusunun öğrencilerden birine sorulması.2.Doğru yanıtın tahtaya yazdırılması.3.Öğretmenin, "bugün hep birlikte hangi hayvan oyununu oynayacağız. Bunun için hepiniz bir hayvan adı seçin ve bunu kimseye söylemeyin. Ayrıca seçtiğiniz hayvanın iki özelliğini de arkadaşlarınıza tanıtmak için bilmeniz gerekir." demesi. 4.Sınıfa beş dakika süre verilerek sınıfın sessizce düşünmesinin sağlanması. 5.Öğretmenin bir öğrenciyi yanına çağırması ve "hangi hayvan" sorusunu sorması. 6.Öğrencinin seçtiği hayvanı ve iki özelliğini sınıfa ses, söz ya da vücut hareketlerini kullanarak canlandırması veya seçtiği hayvana ait sesleri çıkarması. Köpek havlama, tavuk gıdıklama gibi. 7.Öğretmenin sınıfa, "Peki bu hayvanı sonbaharda görüyor muyuz? sorusunu sorması. 8. Sınıfın yanıtının alınması. Eğer bu hayvanı görüyorsak o öğrencinin tahtanın önüne, görmüyorsak kürsünün yanına geçmesinin söylenmesi. 9.Öğretmenin sınıfa, "peki bu hayvanı neden sonbaharda görmüyoruz veya görüyoruz" sorusunu sorması. 10.Doğru yanıtların pekiştirilmesi, yanlışların düzeltiltilmesi, eksiklerin tamamlattırılması. 11.Oyuna bir süre devam edilmesi. 12. Sınıf içinde göçmen kuşlar, kış uykusuna yatan hayvanlar, tüylerini döken hayvanlar ve sonbaharda ölen hayvanlar köşelerinin oluşturulması. 13. Bir önceki derste bugün için hayvan resimlerinin getirilmesi gerektiğinin hatırlatılarak resimlerin sıranın üstüne konmasının istenmesi. 14. Her sırada resimlerdeki hayvanların yukarıdaki gibi türlerine göre sınıflandırılmasının istenmesi. 15.Dersin sorular sorularak bitirilmesi

1.Kışın soğuğa dayanamayıp yuvalarına kapanan hayvanlara ne ad verilir?

- a.Göçmen Kuşlar
- b.Tüylerini döken hayvanlar
- c.Kış uykusuna yatan hayvanlar
- d.Sonbaharda ölen hayvanlar

2.Aşağıdakilerden hangisi göçmen kuşların özelliğidir?

- a. Sonbaharda tüylerini dökerler
- b. Kışı uykuda geçirirler
- c. Yiyecek bulmaya giderler
- d. Sonbahar gelince ölürler.

3.Aşağıdaki Kuşlardan hangisi sonbaharda göç etmez?

- a. Leylek
- b. Serçe
- c. Kırlangıç
- d. Bildircin

4.Aşağıdaki hayvanlardan hangisi kış uykusuna yatmaz?

- a. Tavşan
- b. Köstebek
- c. Yılan
- d.Karınca

DERS PLANI 7

2.12.1987

Hedef ve Davranışlar	İçerik	Yöntem	Araç-Gereç Kaynaklar
<u>Hedef 1:</u>Çevremizde Sonbahar ünitesindeki bellibaşlı ilke ve genelleme- lar bilgisi. <u>Davranışlar:</u> 1.Verilenler arasından sonbaharda hava durumuna göre giyinmeyenlerin durumları ile ilgili olan seçeneği bulup işaretleme.	Sonbaharın Belirtileri: Giyeceklerdeki değişiklikler	Bağımsız Dramatizasyon Sözsüz Oyun (Pantomim)	Çeşitli giyecek resimleri Tekışık, Hüseyin Hüsnü. Hayat Bilgisi Kaynak Kitabı. Ankara: Rehber Yayınevi.
<u>Hedef 2:</u> Çevremizde sonbahar ünitesinde sonbahar mevsiminin canlılar üzerinde yarattığı değişikliklerin bilgisi. <u>Davranışlar:</u> 1.Verilenler arasından sonbaharda giyeceklerdeki değişikliklerle ilgili olan seçeneği bulup işaretleme.			

DERS PLANI 7'ye devam:Eğitim Durumları

1."Çocuklar çevremizdeki insanlar yazın olduğu gibi kısa kollu, ince ve açık elbiselerle dolaşmıyorlar. İnsanların sonbaharda neden böyle giyindiklerini nasıl yanıtlarsınız?" sorusunun sınıfa sorulması, yeter sayıda öğrenciye söz hakkı verilerek tartışma ortamının açılması.2.Doğru yanıtların pekiştirilmesi, yanlışların düzeltilmesi, eksiklerin tamamlattırılması.3.Öğretmenin, "sonbaharda havanın o günkü durumuna göre giyinmenin önemini bu ders öğrenecek ve bunu yaşantınızda kullanacaksınız" demesi. 4.Öğretmenin, "şimdi elimdeki resimleri hepinize dağıtacağım. Elinize aldığınız resimleri dikkatle inceleyin. Bu resimlerde gördüğünüz giyecekler neler? Bir bir isimlerini sayalım." demesi. 5.Giyecek resimlerinin sınıfa dağıtılması. 6.Giyeceklerin isimlerini saymak isteyen öğrencilerden bir kısmına söz hakkı verilmesi.7.Alınan yanıtların doğrularının pekiştirilmesi, yanlışların düzeltilmesi, eksiklerin tamamlattırılması.8.Öğretmenin, "şimdi de isimlerini saydığımız bu giyeceklerin hangilerinin sonbaharda giyilmesinin uygun olacağını bulalım. Elinde sonbahardaki giysilerle ilgili resimler bulunanlar tahtanın önünde toplansınlar" demesi. 9.Tahtanın önünde sonbahara ilişkin giyecek resimleri bulunanların biraraya gelmelerinin sağlanması.10.Öğretmenin tahtanın önündeki gruba, "sonbaharda neden bu giyecekleri giyiyoruz bunu kendi aranızda düşünün ve bize bunu bir oyun biçiminde gösterin. Bunun için size beş dakika süre veriyorum. Aranızda sessizce tartışın, bir plan yapın ve bize oynayın. Örneğin elimdeki resimde bir kaşkol olsaydı ben gerçekten elimde bir kaşkol var gibi onu boynuma sarmayı gösterir, boğazım ve kulaklarımın da üşümemesi için kullanıyorum derdim" diyerek örnek vermesi.11.Tahtanın önündeki gruba beş dakika süre verilmesi.12.Sınıfın kalan bölümüne "sizde arkadaşlarınızı izlemek için hazır olun ve kendi yerinizde sizde düşünün. Arkadaşlarınızın eksikleri olursa parmak kaldırarak izin isteyip ve sizde oyuna katılın" demesi. 13.Ve-

Değerlendirme

1.Sonbaharda hava durumuna göre giyinmezsek aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- Yağmurda ıslanırız.
- İnce giyinirsek üşürüz.
- Çabucak hastalanırız.
- Hepsi.

2.Sonbaharda sık sık hastalanmamak için aşağıdakilerden hangisini yapmalıyız?

- Kışlık kalın giysilerimizi çıkarıp sıkı sıkı giyinmeliyiz.
- Dışarı çıkarken şemsiye, pardösü almayı ihmal etmeliyiz.
- Hava durumuna uygun giyecekleri seçip giymeliyiz.
- Yağmurlu günlerde yazlık ayakkabılarımızı giymeliyiz.

3. Aşağıdakilerden hangisinde sonbaharda yaza göre değişen giyeceklerimiz sıralanmıştır?

DERS PLANI 7'ye devam:

Eğitim Durumları

Değerlendirme

rilen süre sonunda görevli grubun izlenmesi. 14.Söz hakkı almak isteyen öğrencilere söz hakkı verilmesi.15.Doğruların alkışlanması, yanlışların düzeltiltilmesi, eksiklerin tamamlattırılması.16.Derse konuyu özetlemek amacıyla sorular sorularak devam edilmesi.17.Doğruların pekiştirilmesi, yanlışların düzeltiltilmesi ve eksiklerin tamamlattırılması.18.Dersin gelecek ders için ödev verilerek bitirilmesi.

- a.İnce bluz, mayo
- b.Sandalet, kaşkol
- c.Yelek, çorap
- d.Pardösü, bot

DERS PLANI 8

3.12.1987

Hedef ve Davranışlar	İçerik	Yöntem	Araç-Gereç Kaynaklar
<u>Hedef 1: Çevremizde Sonbahar Ünitesinde sonbahar mevsiminin canlılar üzerinde yarattığı değişikliklerin bilgisi.</u> <u>Davranışlar:</u> 1.Verilenler arasından sonbaharda yiyeceklerdeki değişikliklerle ilgili olan veya olmayan seçeneği bulup işaretleme.	Sonbaharın belirtileri: Yiyeceklerdeki Değişiklikler	Bağımsız Dramatizasyon Öykünme (Taklidi oyun)	Çeşitli yiyecek resimleri Kırbaş, Mengüç. Hayat Bilgisi 11. Ankara: Vatan Yayınları
<u>Hedef 2: Mevsimlerin özelliklerini açıklayabilme.</u> <u>Davranışlar:</u> 1.Belirtilen bir mevsimin özelliklerine ters düşen veya düşmeyen örneği verilenler arasından seçip işaretleme.			

DERS PLANI 8'e devam

Eğitim Durumları

1."Çocuklar bu derse değin sonbaharda havadaki, bitkilerdeki, hayvanlardaki ve yiyeceklerdeki değişiklikleri öğrendik. Bugün yiyeceklerdeki değişiklikleri göreceğiz." diyerek derse başlaması.2."Sonbaharda neden yiyeceklerimizde değişiklikler olur?" Sorusunun sınıfa sorulması, yeter sayıda öğrenciye söz hakkı verilerek tartışma ortamının açılması. 3.Öğretmenin, "her mevsimde yetişen meyve ve sebzelerin neler olduğunu öğrenirsek bunları yeterince yemenin sağlığını açısından ne kadar önemli olduğunu anlarız" demesi.4.Öğretmenin, "şimdi sınıfta dört mevsime ait dört ayrı pazar yeri oluşturalım. Elimdeki yiyecek resimlerini size dağıtacağım. Siz bunları mevsimine göre seçerek sınıfta dört ayrı grup oluşturun" demesi.5.Çeşitli yiyecek resimlerinin sınıftaki öğrencilere dağıtılması.6.Öğrencilerin mevsimlere göre meyve ve sebzeleri seçerek sınıfın dört ayrı köşesinde toplanmaları.7.Öğretmenin, "şimdi de elinizdeki resimleri gerçekmiş gibi istediğiniz bir yere örneğin sıranızın üstüne ya da yanına istediğiniz gibi dizin. Bir pazar yerinde mallarını sergileyen satıcılar ve alıcılar olun.Satıcılar mallarını özellikleriyle tanıtırken alıcıları etkilemeye çalışsınlar" demesi.8.Dört ayrı pazar yerinin oluşturulması, satıcılar ve alıcıların ses, söz ve vücut hareketleriyle pazar yerini canlandırması. 9.Dileyen öğrencilerin satıcılar arasında alış-verişlerinin izlenmesi. Öğretmenin de satıcı ya da alıcı olarak oyuna katılması.10.Öğretmenin, "şimdi de sadece sonbahar mevsimine ait sebze ve meyvaları bir araya getirerek bir tablo yapalım. Bunun için ben....durayım ve bir meyva ya da sebze ismi söyleyeyim. O isimdeki resim elinde bulunanlar birer birer yanıma gel-sin ve istediği bir biçim alarak çevremde bir yer edinsin." demesi.11.Öğretmenin...durması ve oyuna "lahana" diyerek başlaması.12.Oyuna devam edilerek sonbahar mevsimine ait meyve ve sebzelerden bir tablonun oluşturulması.13.Tablo tamamlandığında eksikler varsa diğer öğrencilerin tamamlaması, yanlışların düzeltilmesi, doğruların sınıfça alkışlatılması.14.Der-

Değerlendirme

1.Aşağıdaki meyvelerden hangisi sonbahar meyvesidir?

- a. Can eriği
- b. Şeftali
- c. Ayva
- d. Kiraz

2.Aşağıdakilerden hangisi sonbahar sebzesidir?

- a. Yeşil fasulye
- b. biber
- c. Domates
- d. Lahana

3.Aşağıdakilerden hangisinde daha çok sonbaharda yediğimiz sebzeler sıralanmıştır?

- a. Ispanak, pırasa, lahana
- b. Biber, patlıcan, domates
- c. Ispanak, patlıcan, salatalık
- d. Marul, salatalık, bamya

DERS PLANI 8'e devam:

Eğitim Durumları

Değerlendirme

se bir öğrencinin tablodaki meyva ve sebzelerin isimlerinin sayarak devam edilmesi.15.Öğretmenin dersi özetleme amacıyla sorular sorması.16.Doğru yanıtların pekiştirilmesi, yanlışların düzeltilmesi ve eksiklerin tamamlattırılması.17.Derse gelecek ders için ödev verilerek son verilmesi.

DERS PLANI 9

4.12.1987

Hedef ve Davranışlar	İçerik	Yöntem	Araç-Gereç Kaynaklar
<u>Hedef 1:</u> Sonbaharda yapılan işlerin yaşantımıza sağla- yacağı yararları kavrayabilme. <u>Davranışlar:</u> 1.Sonbaharda evde yapılan işlere ör- nek olarak verilen seçeneği bir dizi seçenek arasından bulup işaretleme.	Sonbaharda yapılan iş- ler: Evde yapılan işler	Bağımsız Dramati- zasyon	Tekışık, H. Hüsnü. Ünite- ler Ansiklo- pedisi Sınıf 2, Ankara: Rehber Yayın- evi Adım Ünite Dergisi
<u>Hedef 2:</u> Sonbahar mevsiminde yapılan işleri günlük ya- şantımızda kulla- nabilme. <u>Davranışlar:</u> 1.Sonbaharda evde yapılan yiyecekle- rimizle ilgili iş- leri önerilenler arasından seçip işaretleme. 2.Sonbaharda evde yapılan giyecekle- rimizle ilgili iş- leri önerilenler arasından seçip işaretleme.			

DERS PLANI 9'a devam:

Eğitim Durumları

Değerlendirme

1.Öğretmenin, bir öğrenciyi karınca, bir öğrenciyi çekirge ve bir diğerini de okuyucu olarak görevlendirerek ansiklopedideki "Karınca ile çekirge" masalını okumalarını istemesi.2.Öğretmenin "çekirge kış geldiğinde neden ölmüş?" sorusunu sınıfa sorarak, yeter sayıda öğrenciye söz hakkı vermesi.3.Doğru yanıtların pekiştirilmesi, yanlışların düzeltilmesi, eksiklerin tamamlattırılması.4.Öğretmenin, "öyleyse sonbaharda bazı kış hazırlıkları yapmamız gerekiyor. Bugün evde yaptığımız işlerden söz edelim. Evde kış için hangi hazırlıkları yapıyoruz?" sorusunu sınıfa sorması.5.Doğru yanıtların pekiştirilmesi, yanlışların düzeltilmesi ve eksiklerin tamamlattırılması.6.Öğretmenin, "şimdi sınıfımızda çeşitli aileler oluşturalım. Aileler evlerinde kış için çeşitli işler yapsınlar. Bunun için aranızda gruplar oluşturun, işbölümü yapın ve rollerinizi belirleyin. Her grup beş dakika süreyle bu işleri bize oynatarak göstereyin. Size düşünmeniz için beş dakika süre veriyorum, sessizce grubunuzu oluşturun ve oyununuzu planlayın" demesi. 7.Hazır olan gruba izin verilerek oyunlarının izlenmesi.8.İzlenen her grup sonunda grubun alkışlatılması.9.Gruplar tamamlandığında Öğretmenin, "evlerimizde bu işleri yapmamızın yararları nelerdir?" sorusunu sınıfa sorması.10.Doğru yanıtların pekiştirilmesi, yanlışların düzeltilmesi ve eksiklerin tamamlattırılması. 11.Öğretmenin çekirge ve karıncanın masalını birkaç öğrenciden kısaca oynamalarını istemesi.12.Oyunun sonunda öğrencilerin alkışlatılması.13.Dersin sorular sorularak bitirilmesi.

1.Aşağıdakilerden hangisi sonbaharda evde yapılan hazırlıklara örnek olarak verilebilir?

- a. Perdeler yıkanıp, ütülenir
- b. Kışlık giyecekler kaldırılır
- c. Soba ve kaloriferlerin bakımı yapılır
- d. Yatak ve yorganlar havalandırılır

2.Sonbaharda evimizde hangi yiyecekler hazırlanır?

- a. Yaz meyvalarından reçel yapılır
- b. Erişte, tarhana hazırlanır
- c. Bazı sebzeler kurutulur
- d. Hepsi

3.Aşağıdakilerden hangisini sonbaharda evimizde yapamayız?

- a. Salça
- b. Tarhana
- c. Bal
- d. Pastırma

DERS PLANI 10

7.12.1987

Hedef ve Davranışlar	İçerik	Yöntem	Araç-Gereç Kaynaklar
----------------------	--------	--------	----------------------

Hedef 1:Sonbaharda yapılan işlerin yaşantımıza sağlayacağı yararları kavrayabilme.

Davranışlar:

1.Sonbaharda çevrede yapılan işlere örnek olarak verilen seçeneği bir dizi seçenek arasından bulup işaretleme.

2.Sonbaharda okulda yapılan işlerle ilgili olmayan örneği bir dizi örnek arasından bulup işaretleme.

3.Sonbaharda çevrede yapılan işlerle ilgili olmayan örneği bir dizi örnek arasından bulup işaretleme.

Sonbaharda Yapılan İşler:

Okul ve çevrede yapılan işler,

Bağbozumu Kovandan bal alma

Pantomim
Bağımsız
Dramatizasyon

Adım Ünite Dergisi

Hedef 2:Sonbahar mevsiminde yapılan işleri günlük yaşantımızda kullanabilme.

Davranışlar:

1.Sonbaharda okulda yapılan onarımlarla ilgili işleri önerilenler arasından seçip işaretleme.

2.Sonbaharda çevrede yapılan bağ, bostan ve bahçe ile ilgili işleri önerilenler arasından seçip işaretleme.

DERS PLANI 10'a devamEğitim DurumlarıDeğerlendirme

1.Öğretmenin derste işlenecek konuyu tah-
taya yazarak öğrencilerin dikkatini çek-
mesi.2. Konuya ilişkin ön bilgileri hatırlatmak üzere "sonbaharda okulda ne gibi işler yapılır? sorusunun sınıfa sorulması.3.Doğru yanıtların pekiştirilmesi, yanlışların düzeltilmesi ve eksiklerin diğer öğrencilerce tamamlattırılması.4.Öğretmenin beş kişilik bir grupla okulda yapılan işleri sözlü ya da sözsüz oyunla canlandırmak isteyenlerin olup olmadığını sorması.5.Rol almak isteyenlere beş dakika oyunu planlama izninin verilmesi.6.Oyunun sınıfça izlenmesi.7.Varısa eksiklerin diğer öğrencilerce oynanarak tamamlattırılması, doğruların alkışlatırılması.8.Öğretmenin, "çevremizde yapılan işleri sözlü ya da sözsüz oyunla canlandırmak isteyen var mı? sorusunu sınıfa sorması.9.İsteyenlere hazırlık ve planlama için süre verilmesi.10.Grubun sınıfça izlenmesi.11.Doğruların alkışlatırılması, yanlışların düzeltilmesi, eksiklerin oyuna öğretmenin de girmesiyle tamamlattırılması.12.Öğretmenin, "sonbaharda okulda ve çevrede yapılan işlerin yaşantımıza sağlayacağı yararlar hakkında kim söz almak ister?" sorusunu sınıfa sorması.13.Doğru yanıtların pekiştirilmesi, eksiklerin tamamlattırılması ve yanlışların düzeltilmesi.14.Öğretmenin sınıfı dört gruba ayırması.15."Şimdi her gruba bir soru soracağım, kazanan gruplardaki öğrenciler bugün tah-
tayı hiç silmeyecekler. Hepiniz soruları bilerseniz o zaman tantayı bugünlük ben sileceğim." diyerek sorularını sorması.16.Doğru yanıtların pekiştirilmesi, yanlışların düzeltilmesi ve eksiklerin tamamlattırılması.17.Kazanan grup ya da grupların alkışlatırılarak dersin bitirilmesi.

- 1.Aşağıdaki işlerden hangisi sonbaharda yapılır?
a.Sobalar kaldırılır
b.Yakacak alınır
c.Yaylaya çıkılır
d.Koyunlar kırkılır
- 2.Bağbozumu hangi mevsimde yapılır?
a.İlkbahar
b.Yaz
c.Sonbahar
d.Kış
- 3.Balın petelerden alınmasına ne ad verilir?
a.Kovanların açılması
b.Arıların sağlanması
c.Bal toplama
d.Petek zamanı
- 4.Aşağıdakilerden hangisi okulda yapılmayan işlerdir?
a.Yakacak alınması
b.Yiyecek hazırlanması
c.Kapıları onarma
d.Bahçeyi düzenleme

DERS PLANI 11

8.12.1987

Hedef ve Davranışlar	İçerik	Yöntem	Araç-Gereç Kaynaklar
<u>Hedef 1:</u> Oyunun ya- şantımızdaki öne- mini kavrayabilme. <u>Davranışlar:</u> 1.Verilenler ara- sından oyun ile ya- şantımız arasındaki ilişkiyi açıklayan ifadeyi seçip işa- retleme.	Sonbaharda Çevrede Oy- nanan Oyun- lar: Okul Bahçe- sinde oyna- yan çocuk- lar.	Pantomim (Sözsüz Oyun) Bağımsız Dramati- zasyon	Kırbaş, Men- güç. Hayat Bilgisi 2, Ankara: Vatan Yayınları, 1987
<u>Hedef 2:</u> Sonbaharda oyunacak oyunları açıklayabilme. <u>Davranışlar:</u> 1.Sonbaharda oyna- nacak oyunlara ör- nek olarak verilen ya da verilmeyen oyunu seçenekler arasından bulup iş- aretleme.			

DERS PLANI 11'e devam:

Eğitim Durumları

Değerlendirme

1.Dersin konusunun bir öğrenci tarafından tahtaya yazılmasının istenmesi.2.Öğretmenin, "oyun nedir?" sorusunu sınıfa sorması.3.Doğru yanıtların pekiştirilmesi, yanlışların düzeltilmesi ve eksiklerin isteyen öğrencilerce tamamlattırılması.4.Öğretmen, "bugün sınıfımızı okul bahçesi olarak düşünelim. Okul bahçesinde hangi oyunları oynuyoruz, gruplar oluşturup bu oyunları canlandıralım. İsteyen oyunları hiç konuşmadan sadece vücut hareketleriyle ve bedenini kullanarak oynayabilir. Grupları sadece kızlar ya da erkekler bir araya gelip oluşturabileceğiniz gibi, hepiniz birlikte de olabilirsiniz. Bunun için size beş dakika süre veriyorum. Aranızda grupları oluşturun, oyununuzu seçin ve diğer arkadaşlarınıza oynamaya hazır olun" demesi. 5.Hazırlıkları biten grupların sırayla izlenmesi.6.Öğrencilere istedikleri ve beğendikleri grupları alkışlayabileceklerinin hatırlatılması.7.Grupların izlenmesi tamamlandığında öğretmenin, "oyunun yaşantımızdaki önemi hakkında kimler söz almak ister" sorusunu sınıfa sorması.8.İsteyen öğrencilere söz hakkı verilerek doğrularının pekiştirilmesi, yanlışların düzeltilmesi ve eksiklerin diğer öğrencilerce tamamlattırılması.9.İsteyen öğrencilere okul bahçesinde oynanan oyunların isimlerinin tekrar ettirilmesi.10.Parmak kaldıran öğrencilere söz hakkı verilmesi. 11.Doğruların pekiştirilmesi, yanlışların düzeltilmesi ve eksiklerin tamamlattırılması.12.Dersin sorular sorularak bitirilmesi.

1.Aşağıdakilerden hangisi okul bahçesinde oynanan grup oyunu değildir?

- a. Saklambaç
- b. İp atlama
- c. Yakantop
- d. Körebe

2.Aşağıdakilerden hangisi okul bahçesinde oynanmaz?

- a. İp atlama
- b. Futbol
- c. Çizgi oyunu
- d. Mendil kapmaca

3.Oyunlarımız aşağıdaki özelliklerden hangisi gibi olmalıdır?

- a. Yorucu
- b. Eğlendirici
- c. Üzücü
- d. Kırıcı

4.Aşağıdakilerden hangisi oyunlarımız ile yaşantımız arasındaki ilişkiyi açıklar?

- a. Oyunlar vücudumuzu geliştirir.
- b. Oyun oynayarak dinleniriz.
- c. Oyunla boş zamanlarımızı değerlendiririz.
- d. Hepsi

DERS PLANI 12

9.12.1987

Hedef ve Davranışlar	İçerik	Yöntem	Araç-Gereç Kaynaklar
<u>Hedef 1:</u> Sonbaharda oynanacak oyunları açıklayabilme. <u>Davranışlar:</u> 1.Sonbaharda oynanacak oyunlara örnek olarak verilen ya da verilmeyen oyunu seçenekler arasından bulup işaretleme. 2.Verilenler arasından sonbaharda açık havada oynanacak oyunlara örnek olarak verilen oyunu bulup işaretleme.	Sonbaharda Çevrede Oynanan Oyunlar: Oyun yerinde oynayan çocuklar.	Pantomim (Sözsüz Oyun) Bağımsız Dramatizasyon	Tekışık, H. Hüsnü. Hayat Bilgisi Kaynak Kitabı Ankara: Rehber Yayınları

DERS PLANI 12'ye devam:Eğitim DurumlarıDeğerlendirme

1.Öğretmenin, "çocuk bahçeleri ve parklar niçin yapılmıştır? sorusunu sorarak dersi başlatması.2.Söz almak isteyen öğrencilere söz hakkı verilmesi.3.Doğru yanıtların pekiştirilmesi, yanlışların düzeltilmesi ve eksiklerin tamamlattırılması.4.Öğretmenin, "Çocuk bahçeleri ve parklara kısaca oyun yerleri dersek buralarda ne gibi oyun araçları bulunur bunları düşünelim ve bu araçları bedenimizi kullanarak canlandıralım" demesi.5.Öğrencilere düşünmeleri ve bedenlerini nasıl kullanacaklarını bulmaları için süre verilmesi.6.Süre bitiminde isteyen öğrencilerden oyun yerindeki araçları canlandırmalarının izlemesi.7.Doğruların alkışlattırılması, yanlışların düzeltilmesi ve eksiklerin tamamlattırılması.8.Öğretmenin, "şimde sınıfı bir çocuk bahçesi olarak düşünelim ve hepimiz bu bahçede kendimize bir rol verelim. İsteyen oyun aracı olmaya devam etsin, isteyen bu araçlarda oynayanları canlandırsın. Bunun için beş dakika düşünün ve hep beraber bu bahçeyi oluşturalım" demesi.9.Öğrencilere düşünmeleri için süre verilmesi.10.Sürenin bitiminde çocuk bahçesinde tüm sınıfın yerini alması.11.Öğrencilerin çocuk bahçesinde oynamalarının ve araçları canlandırmalarının izlenmesi.12.Öğretmenin unutulmuş oyunlar ya da araçlar olursa oyuna girmesi.13.Dersin bitimine beş dakika kala oyunun bitirilerek sınıfın birbirini alkışlamasının istenmesi.14.Dersin Öğretmen tarafından tahtaya yazılan soruları öğrencileri birbirlerine sormalarıyla bitirilmesi.

1.Aşağıdakilerden hangisi çocuk bahçesinde bulunmaz?

- a. Tahterevallı
- b. Salıncak
- c. Kum havuzu
- d. Dörmedolap

2.Aşağıdakilerden hangisi çocuk bahçesinde oynanmaz?

- a. Deve cüce
- b. El sende
- c. Mendil kapma
- d. Yakantop

DERS PLANI 13

10.12.1987

Hedef ve Davranışlar	İçerik	Yöntem	Araç-Gereç Kaynaklar
<u>Hedef 1:</u>Oyunun yaşantımızdaki önemini kavrayabilme. <u>Davranışlar:</u> 1.Verilenler arasından oyun ile yaşantımız arasındaki ilişkiyi açıklayan ifadeyi seçip işaretleme. 2.Oyunun yaşantımızdaki önemini doğru olarak açıklayan ifadeyi bir dizi ifade arasından seçip işaretleme.	Sonbaharda Çevrede Oynanan Oyunlar: Oyun Arkadaşlığı Oyun Kuralları	Bağımsız Dramatizasyon Öykünme (Taklidi Oyun)	Tekışık, H. Hüsnü. Üniteler Ansiklopedisi Sınıf 2, Ankara: Rehber Yayınevi Adım Ünite Dergisi
<u>Hedef 2:</u>Sonbaharda oynanan oyunların kurallarına uyabilme. <u>Davranışlar:</u> 1.Oyunun kurallarını belirleme. 2.Oyunlarda haksızlık ve mızıkçılık yapmama. 3.Oyunlarda dikkatli olma. 4.Oyunlarda kibâr ve olumlu davranma. 5.Oyunların kurallarına uyma.			

DERS PLANI 13'e devam:Eğitim DurumlarıDeğerlendirme

1.Size şimdi bir masal anlatacağım. Beni dikkatlice dinleyin. "İki arkadaş bir gün ormanda geziyorlarmış. Pat demiş karşılarına bir ayı çıkmış. İki arkadaştan biri kaçmış. Bir ağaca tırmanıp dalların arasına saklanmış. Öteki yolun ortasında kalmış. Ne yapsın atmış kendini yere ölmüş gibi yapmış. Ayı gelmiş, gelmiş ta yanına sokulmuş. Yerde yatan çocuğun sağına solu- nu koklamış. Çocuk soluk bile almıyormuş. Ayı çocuğun yüzünü de koklamış, onu öldü sanmış ve bırakıp gitmiş. Ayı gitti ya ağaçtaki çocuk sırtta sırtta aşağı inmiş ve:-söylesene! demiş arkadaşına, -ayı se- nin kulağına ne fısıldadı? Arkadaşı:-de- di ki tehlike karşısında arkadaşını bı- rakıp kaçanlardan kendini koru! onlarla arkadaş olma..Öğretmenin, "acaba bu ço- cuğun yerinde siz olsaydınız arkadaş- nıza ne derdiniz?" sorusunu sınıfa sor- ması.2.Yeter sayıda değişik öğrenciye söz hakkı verilmesi.3.Öğretmenin, "siz- lerin başından buna benzer ya da bir arkadaşınızla ilgili bir olay geçti mi? düşünün, örneğin bir davranışından ötü- rü bir arkadaşınıza kızdınız ya da o- nunla arkadaş olmaktan vazgeçtiniz mi?" sorusunu sınıfa sorması.4.İsteyen öğ- rencilere söz hakkı verilmesi.5.Öğret- menin, "şimdi de oyun arkadaşının nasıl olması gerektiğini gruplar halinde oy- natarak canlandıralım. İsterseniz oyun içinde hem iyi hem de kötü örnekleri sergileyebilirsiniz. Bunun için size beş dakika süre veriyorum" demesi.6.Sü- renin bitiminde isteyenlerin tek ba- şına ya da grup halinde oyun arkadaş- lığını canlandırmaları.7. İsteyen öğ- rencilerin arkadaşlarını alkışlayabi- leceklerinin hatırlatılması.8. Öğret- menin, "iki ayrı özellik vereceğim, iki öğrenci yanıma gelsin, bu arkadaşları- nızın birisi muzıkçı bir diğeri iyi huylu olsun ve bize arkadaşlıkları ile ilgili bir oyun gösterebilirler. Bu- nun için kim görev almak ister?" de- mesi.9. Görev almak isteyen iki öğren- cinin aralarında oyunu planlamaları ve hazırlanmaları için süre verilme- si.10. Süre bitiminde öğrencilerin

1.Aşağıdakilerden hangisi oyun ile yaşantımız arasında ki ilişki ile ilgili değildir?

- a. Her oyun kuralla oynanmaz.
- b. Oyunlar bizi eği- tir.
- c. Oyun oynanarak dinlenilebilir.
- d. Oyunlar vücudu- muzun geliştirir.

2.Aşağıdakilerden hangisi oyunun ya- şantımızdaki yerini doğru olarak açık- lar?

- a. Oyunlar vücudumu- zun yanlış geliş- mesine yol açar.
- b. Oyuna başlamadan önce kuralları belirlemek şart değildir.
- c. Ana caddelerde insanlar olma- dığında oyun oyna- malıdır.
- d. Oyunlarda uzun süreli dostluklar kurulabilir.

3.I.Oyunlarda kibar ve olumlu dav- ranma.

DERS PLANI 13'e devam:Eğitim DurumlarıDeğerlendirme

izlenmesi.11.Sınıfa izledikleri hakkında neler düşündüklerinin sorulması.12.Yeter sayıda öğrenciye söz hakkı verilmesi.13.Doğru yanıtların pekiştirilmesi, yanlışların düzeltilmesi ve eksiklerin tamamlattırılması.14.Öğretmenin, "oyun arkadaşlığı kadar oyun kurallarına uymanın da önemli olduğunu unutmayalım. Şimdi de oyunlardaki kurallardan biraz söz edelim. Kurallar neler olabilir bunları sıralamaya çalışalım. Kimler bu konuda neler söylemek ister?" sorusunu sınıfa sorması.15.Yeter sayıda öğrenciye söz hakkı verilmesi.16.Doğru kuralların tahtaya alt alta sıralanması, yanlışların düzeltilmesi ve eksiklerin tamamlattırılması.17.Liste tamamlandığında iki ayrı öğrencinin bunları okumasının istenmesi.18.Dersin, en iyi dostlukların oyun arkadaşlığı ile başlayıp, oyunlarda karşılıklı olarak kurallara uyma ile devam ettiğinin vurgulanarak bitirilmesi.

II.Oyunlarda haksızlık yapmama.

III.Oyunun kurallarını belirleme.

IV.Oyunların kurallarına uyma.

Yukarıda sırasız olarak verilen oyun kurallarına ilişkin bilgilerden hangisi yapılması gereken ilk iştir?

- a. I
- b. II
- c. III
- d. IV

DERS PLANI 14

11.12.1987

Hedef ve Davranışlar	İçerik	Yöntem	Araç-Gereç Kaynaklar
Hedef 1:Oyun sırasında çıkabilecek kazalardan korunma yolları bilgisi. Davranışlar: 1.Verilenler arasından oyunlarda çıkabilecek kazaların nedeni ile ilgili olan seçeneği bulup işaretleme. 2.Verilenler arasından oyun sırasında dikkat edilecek kazalardan korunma yolları ile ilgili olmayan seçeneği bulup işaretleme. 3.Oyun sırasında çıkabilecek kazaları engelleme ile ilgili olan seçeneği bulup işaretleme.	Sonbaharda Çevrede Oynanan Oyunlar: Oyunlarda çıkacak kazalar	Pantomim Bağımsız Dramatizasyon	Adım Ünite Dergisi

DERS PLANI 14'e devam:

Eğitim Durumları

Değerlendirme

1.Dersin konusunun bir öğrenci tarafından tahtaya yazılması.2."Kaza" sözcüğünden ne anlıyorsunuz sorusunun sınıfa sorulması.3.Parmak kaldıran öğrencilere söz hakkı verilerek doğru yanıtların pekiştirilmesi, yanlışların düzeltilmesi ve eksiklerin tamamlattırılması.4.Öğretmenin, "Dikkatli olmazsak her zaman ve her işte olduğu gibi oyun sırasında da birçok kazalar olur.Kazaların nedenlerini bilirsek korunma yollarını da öğrenmiş oluruz" demesi.5.Öğretmenin, "Bu derste oyun oynarken nelere dikkat etmemiz gerekir sorusuna yanıtlar arayalım ve bu yanıtları küçük oyunlarla canlandıralım" demesi.6.Öğretmenin, "Hepiniz bugüne değin oyun sırasında pek çok kaza ile karşılaşmış ya da duymuş olabilirsiniz. Şimdi bunları hatırlamaya çalışın.Aranızdan isteyenler birlikte bir oyun da kurabilirler.Örneğin ben hemen aklıma gelen bir kazayı size oynayayım" demesi.7.Koşarken bir arkadaşına çarpıp onun düşüp dizini yaralamasına neden olan bir kazanın canlandırılması.8.Düşünme ve oyun kurmaları için sınıfa beş dakika süre verilmesi.9.Sürenin bitiminde isteyen öğrencilerin oyunlarının izlenmesi.10.Her grubun oyunlarının bitiminde o oyuna ait kaza nedeni ile dikkat edilmesi gereken durumların tahtaya sıralanması.11.Doğruların alkışlanması, yanlışların diğer öğrencilerce düzeltilmesi ve eksiklerin tamamlattırılması.12.Kaza nedenleri ile dikkat edilmesi gereken durumların sıralanması bittiğinde, bir öğrenciden bunları yüksek sesle okumasının istenmesi.13.Öğretmenin sınıfı üç gruba ayırarak, "şimdi her gruba bir soru soracağım, kazanan gruptaki öğrenciler çokça bir alkış alacaklar." diyerek sorularını sorması.14.Doğru yanıt alınan grup ya da grupların alkışlatılması, varsa eksiklerin tamamlattırılması ve yanlışların düzeltilmesi ile dersin bitirilmesi.

1.Oyunlarda dikkatli olmanın yararı nedir?

- a. Başarılı olmak
- b. Yükselmek
- c. Sevilmek
- d. Kazalardan korunmak

2.Oyun oynarken aşağıdakilerden hangisine dikkat etmeliyiz?

- a. Ateşle oynarken büyüklerimizin görmemesine
- b. Sıradaki arkadaşımızdan önce salıncaklara binmeye
- c. Oyuncaklarımızı arkadaşlarımıza vermemeye
- d. Parktaki oyuncakların kırık olup olmadığına

3.Oyun oynarken kaza çıkmasını önlemek için hangisini yapmalıyız?

- a. Kesici araçlarla oynamayalım.
- b. Dikkatsizce taş atmayalım.
- c. Çok hızlı koşmayalım.
- d. Hepsi

DERS PLANI 15

15.12.1987

Hedef ve Davranışlar	İçerik	Yöntem	Araç-Gereç Kaynaklar
Hedef 1:Oyun yerini iyi seçmenin yararlarını kavrayabilme. Davranışlar: 1.Oyun yerini iyi seçmenin yaşantımızdaki işgörüşünü doğru olarak açıklayan ifadeyi seçip işaretleme. 2.Oyun yerleri dışında oyun oynamanın sakıncalarını gerekçeyle doğru olarak açıklayan ifadeyi seçip işaretleme. 3.Oyun yerleri dışında oyun oynama sonucunda neler olabileceğini verilenler arasından seçip işaretleme.	Sonbaharda Çevrede Oynanan Oyunlar: Cadde ve sokakta oyun oynamaktan sakınma	Pantomim Bağımsız Dramatizasyon	Çeşitli kâzalara ilişkin resimler Adım Ünite Dergisi

DERS PLANI 15'e devam:

Eğitim Durumları

Değerlendirme

1.Öğretmenin, "Önceki dersimizde oyunlarda çıkacak kazaların nedenlerini ve bunlardan korunma yollarını öğrenmiştik. Bugün de cadde ve sokaklarda oyun oynanmalı mı sorusunun yanıtını arayacağız" diyerek sınıfın dikkatinin çekilmesi.2."Cadde ve sokaklar oyun yeri midir? neden?" sorusunun sorulması.3.Doğru yanıtların pekiştirilmesi, yanlışların düzeltilmesi ve eksiklerin tamamlattırılması.4.Öğretmenin, "Şimdi size çeşitli kazalarla ilgili resimler dağıtacağım. Resimlerde gördüklerinizi küçük bir hikayeye dönüştürüp arkadaşlarınıza oynamanızı istiyorum. Kimler bu oyunda rol alacaklar?" sorusunun sorulması.5.Rol almak isteyenlere resimlerin dağıtılması.6.Resimlerle ilgili hikayeyi ve oyunu oluşturmak için görev alanlara beş dakika süre verilmesi.7.Sırasıyla, cadde top, seksek, kovalamaca ve ip atlama oynarken kazaya neden olan grupların oyunlarının izlenmesi.8.Oyunları başarılı olan grupların alkışlattırılması.9.Oyun yerleri dışında oynamanın diğer sakıncalarını gösteren oyunları oynamaları için diğer gruplara izin verilmesi.10.İyi vurgulanan sakıncaların sınıfça alkışlattırılması.11.Oyun yerini iyi seçmenin yaşantımızda işgörüleri açıklanması için iki öğrenciye söz hakkı verilmesi.12.Doğru yanıtların pekiştirilmesi, yanlışların düzeltilmesi ve eksiklerin tamamlattırılması.13.Ayrı kağıtlara yazılmış soruların birkaç öğrenciye kura çektilererek sorulması.14.Doğru yanıtların pekiştirilmesi, yanlışların düzeltilmesi ve eksiklerin tamamlattırılması.15.Gelecek ders için ödev verilerek dersi bitirilmesi.

1.Aşağıdakilerden hangisi oyun yerini iyi seçmenin sonucudur?

- a. Trafiğe engel olunur.
- b. İnsanlar rahatsız edilir.
- c. Binalara hasar verilir.
- d. Hoşça zaman geçirilir.

2.Oyun yerinin dışında oyun oynamak neden tehlikelidir?

- a. Cadde ve sokaklar dar olduğu için.
- b. Çevredeki insanlar seyretiliği için.
- c. Çeşitli kazalar olabileceği için.
- d. Oyuna başkaları da karışacağı için.

3.Oyun yerleri dışında oyun oynarsak aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- a. Taşıt çarpabilir.
- b. Çevre rahatsız edilir.
- c. Trafik engellenir.
- d. Hepsi.

HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÇEVREMİZDE SONBAHAR ÜNİTESİ ÖN DENEME FORMU BELİRTİKE TABLOSU

Hedefler	Belli başlı temel bilgiler	Belli başlı ilke ve genellemeler	Sonbahar mevsimindeki değişiklikler	Belli başlı günler	Bilgi	Kazalardan korunma	Mevsimlerin özellikleri	Yapılan işlerin değerlendirilmesi	Yasantıya sağlanacak yararları	Oyunun yasantıya katkısı	Oyun yerini iyi seçmenin yararları	Oynanacak oyunların ağırlayabildiği	Yasantımızdaki gözlemlerimize dayanarak son. mev. nin izellenmesi	Son. mev. de yapılan işleri günlük yasantımızda kullanma	Son. da oynanan oyunların kuralları	T O P L A M
Ünitenin Bölümü	5			3	3		3						1			12
I. Sonbaharın Belirtileri			2													12
A. Havaadaki Değişiklikler																2
B. Bitki ve Hayvanlardaki Değişiklikler		2	5													7
C. Giyecek ve Yiyeceklerdeki Değişiklikler		1	7													8
II. Sonbaharda Yapılan İşler	2													1		3
A. Evimizde, Okulumuzda Yapılan İşler									4							4
B. Çevremizde Yapılan İşler									5							5
III. Sonbaharda Çevrede Oynanan Oyunlar	1									2		4			1	8
A. Okul Bahçesinde ve Oyun Yeri	3										3					6
B. Oyun Arkadaşlığı	1														1	2
C. Oyunlarda Çıkacak Kazalara Karşı Uyanık Olma						3										3
D. Cadde ve Sokakta Oyun Oynamaktan Sakınma																-
T O P L A M	12	3	14	3	3	3	3	9	2	2	3	4	1	1	2	60

HAYAT BİLGİSİ DERSİ BAŞARI TESTİ ÖN DENEME FORMU

HAYAT BİLGİSİ DERSİ BAŞARI TESTİ

AÇIKLAMA:

Bu test, ilkokul ikinci sınıf, Hayat Bilgisi dersinde yer alan Çevremizde Sonbahar Ünitesinde öğrendiklerinizi yoklamak amacıyla hazırlanmıştır.

Testteki sorular çoktan seçmeli olup, her soru için dört farklı yanıt verilmiştir. Bunlardan yalnız bir tanesi doğru, diğerleri yanlıştır. Bu dört yanıtı dikkatle okuduktan sonra, soruya göre en doğru yanıtı seçiniz. Seçtiğiniz yanıtın önündeki harfe bakarak, bu harfi yanıt kağıdında aynı soru numarası hizasında içini doldurarak işaretleyiniz.

Test sonucu toplam puanınız doğru yanıt verdiğiniz soru sayısı olacaktır. Hiçbir soruyu yanıtsız bırakmayınız. Soruları yanıtlarken TEST KİTAPÇIĞI ÜZERİNE HİÇBİR ŞEY YAZMAYINIZ.

Testte toplam 60 soru olup, yanıtlama süresi 70 dakikadır.

Soracağınız birşey var mı? Eğer varsa şimdi sorunuz. Test başladıktan sonra sorularınıza yanıt verilmeyecektir.

HAZIR MİSİNİZ?
TEST DEFTERİNİ AÇINIZ VE BAŞLAYINIZ.

BAŞARILAR DİLERİM

1. Aşağıdakilerden hangisi bize sonbahar mevsiminin geldiğini hatırlatır?
 - a) Sıcakların artması
 - b) Ağaçların çiçek açması
 - c) Göçmen kuşların gitmesi
 - d) Sobaların kaldırılması
2. Okulumuz hangi mevsimde açılır?
 - a) Sonbahar b) ilkbahar c) Kış d) Yaz
3. Sonbahardan önceki mevsim hangisidir?
 - a) ilkbahar b) Yaz c) Kış d) Güz
4. Sonbaharın en belirgin rengi hangisidir?
 - a) Kırmızı b) Sarı c) Yeşil d) Beyaz
5. Aşağıdakilerden hangisi sonbahar aylarındandır?
 - a) Ekim b) Aralık c) Mart d) Ocak
6. Kış hazırlıkları hangi mevsimde yapılır?
 - a) ilkbaharda b) Kış mevsiminde c) Sonbaharda d) Yazın
7. Atatürk'ü hangi mevsimde kaybettik?
 - a) Sonbahar b) Yaz c) ilkbahar d) Kış
8. Aşağıdakilerden kaç tanesi sonbaharda havada görülen değişikliktir?
 - Gökyüzü bulutlarla kaplanır
 - Gök gürler şimşek çakar
 - Rüzgarlar serin eser
 - Sıcaklık artmaya başlar
 - a) 1 b) 3 c) 2 d) d
9. Havanın soğumasıyla çiy tanelerinin donmasına ne denir?
 - a) Kar b) Kırağı c) Dolu d) Hiçbiri

21. Aşağıdakilerden hangisi oyun yeri değildir?
a) Okul bahçesi
b) Sahil ve kırlar
c) Cadde ve sokaklar
d) Oyun yerleri
22. Oyun oynarken oyunun kurallarına uymayanlara ne ad verilir?
a) Arkadaş
b) Mızıkçı
c) Dostluk
d) Oyuncu
23. Aşağıdakilerden hangisi sonbahar oyunudur?
a) Uçurtma uçurmak
b) Yüzmek
c) Sukayağı yapmak
d) Hepsi
24. Aşağıdakilerden hangisi çocuk bahçesinde bulunmaz?
a) Salıncak
b) Kum havuzu
c) Yüzme havuzu
d) Kaydırak
25. Aşağıdakilerden hangisi sonbaharda kızların oynadığı oyun-
lardandır?
a) Uçurtma uçurmak
b) Birdirbir
c) Futbol
d) İp atlama
26. Aşağıdakilerden hangisi sonbaharda yapraklarını dökmez?
a) Zeytin
b) Kavak
c) Kiraz
d) Defne
27. Sonbaharda hava durumuna göre giyinmezsek aşağıdakilerden
hangisi olabilir?
a) Yağmurda ıslanırız
b) İnce giyinirsek üşürüz
c) Çabucak hastalanırız
d) Hepsi
28. Çevremizde Sonbahar ünitesinde hangi günü kutladık?
a) Dünya çocuk günü
b) Öğretmenler günü
c) Hayvanları koruma günü
d) Anneler günü

29. Ülkemizde "24 Kasım" gününde aşağıdakilerden hangisi kutlanır?
- a) Anayasa günü c) Öğretmenler günü
b) Çevre koruma günü d) Hepsi
30. Çevremizde Sonbahar ünitesinde hangi haftayı kutladık?
- a) Kızılay haftası c) Orman haftası
b) Çocuk kitapları haftası d) Yerli malı haftası
31. Aşağıdakilerden hangisi oyun oynarken dikkat edilmesi gereken noktalardan biri değildir?
- a) Oyunun kurallarına uyulur
b) Kazalara karşı uyanık olunur
c) Başkaları rahatsız edilir
d) Oyun arkadaşlığı kurulur
32. Aşağıdakilerden hangisi sonbaharın hayvanlar üzerinde yarattığı bir olay değildir?
- a) Göçmen kuşlar sıcak ülkelere gider
b) Tilki, kurt gibi hayvanlara yuvalarına çekilirler
c) Sinek ve kelebekler azalır
d) Böceklerin çoğu ölür
33. Aşağıdakilerden hangisi göçmen kuş değildir?
- a) Leylek b) Kırlangıç c) Bildircin d) Serçe
34. Aşağıdakilerden hangisi sonbaharda yapılan işlerden değildir?
- a) Yakacakları satın almak
b) Yaz tatili için hazırlanmak
c) Kışlık yiyecek ve giyecek hazırlama
d) Kırılan camları değiştirmek

35. Aşağıdakilerden hangisi sonbaharda evde yapılan hazırlıktır?
- a) Perdeler yıkanıp ütülenir
 - b) Kışlık giyecekler kaldırılır
 - c) Soba ve kaloriferlerin bakımı yapılır
 - d) Yatak ve yorganlar havalandırılır
36. Kazaların en önemli nedeni aşağıdakilerden hangisidir?
- a) Hızlı koşmak
 - b) Çelme takmak
 - c) Dikkatsiz olmak
 - d) Taş atmak
37. Oyun oynarken kaza çıkmasını önlemek için aşağıdakilerden hangisini yapmalıyız?
- a) Koşarken dikkatli olalım
 - b) Sivri ve kesici araçlarla oynamayalım
 - c) Ateş ve kibritle oynamayalım
 - d) Hepsi
38. Aşağıdakilerden hangisi sonbahar mevsiminin özelliklerinden değildir?
- a) Ağaçların yaprakları sararır
 - b) Havalar ısınır
 - c) Havalar serinler
 - d) Sık sık yağmur yağar
39. Aşağıdakilerden hangisi sonbaharın gelişile çilek ve şeftali gibi meyvelerin yerini alır?
- a) Nar
 - b) Kiraz
 - c) Dut
 - d) Vışne
40. Aşağıdakilerden hangisi sonbahar mevsiminin meyvalarından değildir?
- a) Ayva
 - b) Kiraz
 - c) Üzüm
 - d) Muz

41. Aşağıdaki bilgilerden hangisi sonbaharla ilgili değildir?
- a) Sonbaharda göçmen kuşlar sıcak ülkelere giderler
 - b) Birçok ağaç sonbaharda yapraklarını döker
 - c) Sonbaharda ağaçlar yeşerip çiçek açmaya başlar
 - d) Bağ ve bahçelerden yaz sebzeleri toplanır
42. Aşağıdakilerden hangisinde daha çok sonbaharda yediğimiz sebzeler sıralanmıştır:
- a) Ispanak, lahana, pırasa
 - c) Ispanak, patlıcam, salatalık
 - b) Biber, domates, patlıcan
 - d) Marul, salatalık, bamya
43. Aşağıdakilerden hangisinde kış uykusuna yatan hayvanlar sıralanmıştır?
- a) Leylek, Kırlangıç
 - c) Koyun, keçi
 - b) Yılan, kaplumbağa
 - d) Kedi, köşek
44. Aşağıdakilerden hangisinin sonbaharda giyilmesi uygun olmaz?
- a) Yağmurluk
 - b) Bot
 - c) Sandalet
 - d) Ceket
45. Aşağıdakilerden hangisi sonbaharda kış için yapılan hazırlıklardan değildir?
- a) Bacalar temizlenir
 - b) Yakacaklar alınır
 - c) Kışlık giyecekler örülür
 - d) İnce giyecekler dikilir
46. Sonbaharda kış için hangi yiyecekler hazırlanır?
- a) Yaz meyvelerinden reçel yapılır
 - b) Bazı sebzeler kurutulur
 - c) Erişte, tarhana hazırlanır
 - d) Hepsi

47. Aşağıdaki işlerden hangisi sonbaharda okulumuzda yapılan işlerden değildir?
- a) Atkı, eldiven, çorap örülür
 - b) Kalorifer veya sobalar gözden geçirilir
 - c) Kırılan camlar yerine yenisi takılır
 - d) Boya ve badana işleri tamamlanır
48. Oyunlar bir çocuğa aşağıdakilerden hangisini sağlamaz?
- a) Bencilliği
 - b) Dayanışmayı
 - c) Bedenen güçlenmeyi
 - d) Eğlenmeyi
49. Aşağıdakilerden hangisi oyunun önemini açıklar?
- a) Vücudumuzun gelişmesini sağlar
 - b) Boş zamanlar değerlendirilir
 - c) Arkadaşlıklar pekiştirilir
 - d) Hepsi
50. Aşağıdakilerden hangisi oyun yerini iyi seçmenin sonucudur?
- a) Taşıtlara engel olunur
 - b) Hoşça zaman geçirilir
 - c) Çevre rahatsız edilir
 - d) Bir araç çarpabilir
51. Aşağıdakilerden hangisi sonbaharda açık havada oynadığımız oyun değildir?
- a) İp atlama
 - b) Tombala
 - c) Seksek
 - d) Uçurtma uçurma
52. Aşağıdaki oyunlardan kaç tanesi sonbaharda oynanabilir?
1) Saklambaç	2) Uçurtma uçurmak	3) Seksek
4) Birdirbir	5) Kaydırak	6) İp atlamak
7) Körebe	8) Salıncakta sal.mak	9) Yakantop
- a) 9
 - b) 8
 - c) 7
 - d) 6
53. Aşağıdaki oyunlardan hangisi sokak ve caddede oynanır?
- a) Top oyunu
 - b) Topaç
 - c) Çember çevirme
 - d) Hiçbiri

54. Aşağıdakilerden hangisini sonbaharda erkek çocuklar oynar?

- a) İp atlama c) Köşe kapmaca
b) Yakantop d) Çizgi oyunu

55. Cadde ve sokaklarda oyun oynamak neden tehlikelidir?

- a) Cadde ve sokaklar dar olduğu için
b) Çevredeki insanlar seyrettiği için
c) Çeşitli kazalar olabileceği için
d) Hepsi

56. Cadde ve sokaklarda oyun oynarsak aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- a) Taşıt çarpabilir
b) Çevredekiler rahatsız olur
c) Trafiğin akışı engellenir
d) Hepsi

57. Şu iki şiiri okuyunuz:

I

II

Ağaçlar çıplak kalmış

Soyunan ağaçların

Dökülmüş yaprakları

Dökülen yaprakları

Rüzgardan titreşiyor

Bir sarı yorgan gibi

Sallanıyor dalları

Örtüyor toprakları

Bu şiirlerde anlatılan çevre özellikleri aşağıdaki ay gruplarından hangisinde görülür?

- a) Ağustos, eylül, kasım c) Haziran, temmuz, ağustos
b) Eylül, ekim, kasım d) Aralık, ocak, şubat

58. Ekim ayında Sevgi teyzeye giyeceklerin söküüklerini onarmada, çeşitli meyvelerden reçel yapmada ve bazı sebzeleri kurutmada yardımda bulındum.

Sevgi teyze bu işleri niçin yaptı?

- a) Kış mevsimine hazırlık için
 - b) Konukları geleceğı için
 - c) Boş zamanı olduğı için
 - d) Dışarısı soğuk olduğı için
59. İp atlayan çocuklardan üçüncü sırada olan Mine, sıranın en öñüne geçmek istedi. Ancak arkadaşları buna engel oldular.

Nedenini açıklar mısınız?

- a) Mine'yi sevmeliklerinden
 - b) Mine yaramaz olduğundan
 - c) Mine başka sınıftan olduğundan
 - d) Oyun düzenine uymadığından
60. Aşağıdaki dört gruptan hangisindeki işlemler, yaprak koleksiyonu yaparken izlenen en doğru yoldur?

- a) Temizleme, kurutma, çerçeveleme, toplama, yapıştırma
- b) Toplama, temizleme, kurutma, yapıştırma, çerçeveleme
- c) Temizleme, toplama, yapıştırma, çerçeveleme, kurutma
- d) Toplama, kurutma, yapıştırma, çerçeveleme, temizleme

HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÇEVREMİZDE SONBAHAR ÜNİTESİ BAŞARI TESTİ BELİRKE TABLOSU

Hedefler	Belli başlı terimler bilgisi	Belli başlı ilke ve genellemeler bilgisi	Sonbahar mevsiminin canlılar üzerindeki değişiklikleri bilgisi	Belirli günler bilgisi	Kazalardan korunma yolları bilgisi	Mevsimlerin özelliklerini açıklayabilmek	Yapılan işlerin yaşıntıya sağlama kabiliyeti	Oyunun yaşıntıya sağlama kabiliyeti	Oyunun yaşıntıya sağlama kabiliyeti	Oyun yerini iyi seçmenin yararları	Oynanacak oyunları aygırlayabilmek	Yaşıntıya dayalı temlerin parak son. mevsim. özel. bulabilmek	Sonbahar mevsiminde yapılan işleri günlük yaşıntıya kullanabilmek	Sonbaharda oynanan oyunların kurallarıyla uyabilmek	T O P L A M
Ünitenin Bölümleri	3			1		3						1			8
I. Sonbaharın Belirtileri															1
A. Havadaki Değişiklikler															4
B. Bitki ve Hayvanlardaki Değişiklikler		1	3												3
C. Yiyecek ve Yiyeceklerdeki Değişiklikler			3										1		1
II. Sonbaharda Yapılan İşler															2
A. Evimizde, Okulumuzda Yapılan İşler							2								2
B. Çevremizde Yapılan İşler							2								2
III. Sonbaharda Çevrede Oynanan Oyunlar								1			1				2
A. Okul Bahçesinde ve Oyun Yeri	2									2					4
B. Oyun Arkadaşlığı	1													1	2
C. Oyunlarda Çıkacak Kazalara Karşı Uyanık Olma					2										2
D. Cadde ve Sokakta Oyun Oynamaktan Sakınma															-
T O P L A M	6	1	6	1	2	3	4	1	2	2	1	1	1	1	30

EK 8

HAYAT BİLGİSİ DERSİ BAŞARI TESTİ

1. Aşağıdakilerden hangisi bize sonbahar mevsiminin geldiğini hatırlatır?
 - a) Sıcakların artması
 - b) Ağaçların çiçek açması
 - c) Göçmen kuşların gitmesi
 - d) Sobaların kaldırılması
2. Okulumuz hangi mevsimde açılır?
 - a) ilkbahar b) Yaz c) Sonbahar d) Kış
3. Sonbahardan önceki mevsim hangisidir?
 - a) ilkbahar b) Yaz c) Kış d) Güz
4. Aşağıdaki bilgilerden hangisi sonbaharla ilgili değildir?
 - a) Sonbaharda göçmen kuşlar sıcak ülkelere giderler
 - b) Birçok ağaç sonbaharda yapraklarını döker
 - c) Sonbaharda ağaçlar yeşerip çiçek açmaya başlar
 - d) Bağ ve bahçelerden yaz sebzeleri toplanır
5. Bal hangi mevsimde kovanlardan alınır?
 - a) Sonbahar b) ilkbahar c) Yaz d) Kış
6. Atatürk'ü hangi mevsimde kaybettik?
 - a) Kış b) Yaz c) ilkbahar d) Sonbahar
7. Aşağıdaki çiçeklerden hangisi sonbaharda açar?
 - a) Kasımpatı b) Çiğdem c) Papatya d) Leylak
8. Sonbaharda sabahları yaprakların üzerindeki su damlacıklarına ne ad verilir?
 - a) Kırağı b) Dolu c) yağmur d) Çiy

9. Sonbaharda nasıl giyecekler giyeriz?
- a) Kalın yünlü elbiseler
 - b) Çizme bot
 - c) Pardösü yağmurluk
 - d) Hepsi
10. Aşağıdakilerden hangisi oyun yeri değildir?
- a) Boş arsalar
 - b) Sahil ve kırlar
 - c) Cadde ve sokaklar
 - d) Oyun yerleri
11. Oyun oynarken oyunun kurallarına uymayanlara ne ad verilir?
- a) Yaramaz
 - b) Çalışkan
 - c) Düzensiz
 - d) Oyunbozan
12. Aşağıdakilerden hangisi sonbaharda kızların oynadığı oyunlardır?
- a) Uçurtma uçurmak
 - b) Birdirbir
 - c) Futbol
 - d) İp atlama
13. Çevremizde sonbahar ünitesinde hangi haftayı kutladır?
- a) Yerli malı haftası
 - b) Çocuk kitapları haftası
 - c) Orman haftası
 - d) Kızılay haftası
14. Aşağıdakilerden hangisi oyun oynarken dikkat edilmesi gereken noktalardan biri değildir?
- a) Oyun yeri seçilir
 - b) Kazalara karşı uyanık olunur
 - c) Başkaları rahatsız edilir
 - d) Oyun arkadaşlığı kurulur

15. Aşağıdakilerden hangisi sonbaharın hayvanlar üzerinde yarattığı bir olay değildir?
- a) Göçmen kuşlar sıcak ülkelere gider
 - b) Tilki, kurt gibi hayvanlar yuvalarına çekilirler
 - c) Sinek ve kelebekler azalır
 - d) Böceklerin çoğu ölür
16. Oyun oynarken kaza çıkmasını önlemek için aşağıdakilerden hangisini yapmalıyız?
- a) Koşarken dikkatli olalım
 - b) Sivri ve kesici araçlarla oynamayalım
 - c) Oyunlarda kibar davranalım
 - d) Hepsi
17. Aşağıdakilerden hangisi sonbahar mevsiminin özelliklerinden değildir?
- a) Ağaçların yaprakları sararır
 - b) Hava ısıyor
 - c) Hava serinler
 - d) Sık sık yağmur yağar
18. Aşağıdakilerden hangisi sonbaharın gelişle çilek ve şeftali gibi meyvelerin yerini alır?
- a) Nar b) Kiraz c) Dut d) Vişne
19. Aşağıdakilerden hangisinde kış uykusuna yatan hayvanlar sıralanmıştır?
- a) Lale, kırlangıç c) Yılan, kablumbağa
 - b) Koyun, keçi d) Turna, kurbağa
20. Aşağıdakilerden hangisinin sonbaharda giyilmesi uygun olmaz?
- a) Yağmurluk b) Bot c) Sandalet d) Ceket

21. Aşağıdakilerden hangisi sonbaharda kış için yapılan hazırlıklar değildir?
- a) Bacalar temizlenir c) Kışlık giyecekler örülür
b) Yakacaklar alınır d) İnce giyecekler dikiir
22. Sonbaharda kış için hangi yiyecekler hazırlanır?
- a) Bazı sebzelerden turşu yapılır
b) Bazı sebzeler kurutulur
c) Erişte, tarhana hazırlanır
d) Hepsi
23. Aşağıdaki işlerden hangisi sonbaharda okulumuzda yapılan işlerden değildir?
- a) Atkı, eldiven, çorap örülür
b) Kalorifer veya sobalar gözden geçirilir
c) Kırılan camların yerine yenisi takılır
d) Boya ve badana işleri tamamlanır
24. Oyunlar bir çocuğa aşağıdakilerden hangisini sağlamaz?
- a) Dayanışmayı c) Bedenen güçlenmeyi
b) Bencilliği d) Eğlenmeyi
25. Aşağıdakilerden hangisi oyun yerini iyi seçmenin sonucudur?
- a) Hoşça zaman geçirilir c) Çevre rahatsız edilir
b) Taşıtlara engel olunur d) Bir araç çarpabilir
26. Aşağıdaki oyunlardan hangisi sokak ve caddede oynanır?
- a) Top oyunu b) Topaç c) Çember çevirme d) Hiçbiri
27. Cadde ve sokaklarda oyun oynarsak aşağıdakilerden hangisi olabilir?
- a) Taşıt çarpabilir c) Trafik akışı engellenir
b) Kazalar meydana gelir d) Hepsi

28. Şu iki şiiri okuyunuz:

I

Ağaçlar çıplak kalmış
Dökülmüş yaprakları
Rüzgardan titreşiyor
Sallanıyor dalları

II

Soyunan ağaçların
Dökülen yaprakları
Bir sarı yorgan gibi
Örtüyor toprakları

Bu şiirlerde anlatılan çevre özellikleri aşağıdaki
ay gruplarından hangisinde görülür?

a) Ekim, kasım, aralık	c) Eylül, ekim, kasım
b) Haziran, temmuz, ağustos	d) Aralık, ocak, şubat

29. Ekim ayında Sevgi teyzeye giyeceklerin söküklüklerini onarmada, çeşitli meyvelerden reçel yapmada ve bazı sebzeleri kurutmada yardımında bulundum.

Sevgi teyze bu işleri niçin yaptı?

- a) Kış mevsimine hazırlık için
b) Konukları geldiği için
c) Boş zamanı olduğu için
d) Dışarısı soğuk olduğu için

30. İp atlayan çocuklardan üçüncü sırada olan Mine, sıranın en önüne geçmek istedi. Ancak arkadaşları buna engel oldular. Nedenini açıklayınız?

- a) Mine'yi sevmediklerinden
b) Mine yaramaz olduğundan
c) Mine oyun düzenine uymadığından
d) Mine başka sınıftan olduğundan

EK 9

HAYAT BİLGİSİ DERSİ, ÇEVREMİZDE SOMBAHAR ÜNİTESİNDEKİ
YERLİ MALİ HAFTASINA İLİŞKİN GÖSTERİDE
DRAMATİZE EDİLEN ŞİİRLER

I. MEYVALAR KONUŞUYOR

ÇOCUKLAR

- Tutum haftası geldi
Bizlere neş'e verdi
Yerli yemişlerimiz
Her birden dile geldi

PORTAKAL

- Portakal sulu sulu
İçi vitamin dolu
Adana, Kozan, Dört Yol
Git ağaçtan ye bol bol

ELMA

- Amasya elmasıyım
Meyvaların başıyım
Al, sarı yanağım var
Beni yersen kan yapar

MANDALİNA

- Adımdır mandalina
Sağlık veririm sana
Pek sevimli meyveyim
Bol bol yiyin bakalım

ARMUT

- Ankara memleketim
Koyu sarıdır rengim
Isırınca bal akar,
Yiyenlere can katar

NAR

- Çiçek olur açılırım
Mercan gibi saçılırım
Hastaya nar sorulmaz
Şurubuna doyulmaz

ÜZÜM

- İzmir'in üzümleri
Sevilmez mi arkadaş?
İnsanlara per yarar
Kurusu var, yaşı var

KESTANE

- Kestaneyi istersen
Kavurup da yersin sen
İstersen suda haşla
Onun tadı da başka

İNCİR

- Tatlı Aydın inciri,
Pek güzel iri iri
Hurma alma incir al
Ağzına aksın bal

KAYISI

- Malatya kayısısı
Yemişlerin nazlısı
Pestili de yapılır
Yiyenler pek bayılır

FINDIK

- Giresun zengin olsun
Cebiniz fındık dolsun
Kırılır çıtır çıtır
Hem besler, hem ısıtır

ŞEFTALİ

- Bursa'nın şeftalisi
Bir kilodur bir tanesi
Şeftaliyi kim sevmez?
Tadına doyum olmaz.

CEVİZ

- Cevizi de unutma,
Beslenmek istiyorsan
Pestiline sar da ye,
Kuvvet versin diyorsan

II. BİZİM PAZAR

Kış gelince pazara
Bir renk geli, can gelir
Havuç yiyen çocuğun
Yanağına kan gelir

Küfeler tıka basa,
Dolu beyaz pırasa
Önünde kırık masa
Bay sebzezi yan gelir

İşte turfanda kabak
Yeşil yeşil ıspanak
Olursa sakız kabak
O pazara şan gelir

Karnıbahar, lahana
Elma can katar cana
Bulgur, kuskus, tarhana
Başka şey yavan gelir

Mandalinanın sulusu
Muşmula bir içim su
Sarımsağın kokusu
Arkadan soğan gelir

Sepet sepet portakal
Sucuklar kangal kangal
Görünce sapsarı bal
Aklıma kovan gelir

Kış gelince pazara
Bir renk gelir, can gelir
Havuç yiyen çocuğun
Yanağına kan gelir

ÇOCUKLAR

- Kutlu olsun hafta bize
Meyvalar da geldi dile
Hepinizi seveceğiz
Güzelce besleneceğiz

III. YEMİŞ SOFRAMIZ

Haydi! Koşun çocuklar
Yemiş soframıza
Bakın neler neler var
Güzel yurdumuzda

İşte sıra, sıra
Güzel yurt yemişleri
Daha yemeden açıyor
İnsanın iştahını

Ankara armudu
Amasya elması
Bakıyor insana
AL, AL
Diyor ki tadımız
BAL, BAL

Neler neler yok ki
Yurdumuzda
Fındık, fıstık, kestane
Bizi de unutmayın
Bizi de unutmayın
Diye gülümsüyor
İncir ve üzüm

Meyvalarımızdan,
Sebzelerimizdendir
Yurdumuzdaki,
Al, al yanaklar
Zeytin gözler
Gül gibi yüzler

IV. BİZİM YERLİ MALIMIZ

Elin kokusuz, yapma gülünden güzel gelir
 Bana bizim bahçede boy atacak çalımız
 Yabancı tezgâhlarda boy boy kolay dokunan
 Paspaslardan güzeldir el emeği halımız
 Yüz vermem yabancıнын çeşit çeşit rengine
 Bayraklaşır gözümde beyazımız, alımız
 Ne Firenk elmasına, ne Arap hurmasına
 Muhtaç etmez ki bizi meyva dolu dalımız
 Gerçekten daha gerçek, güzelden daha güzel
 Her karısı hazine bizim yurt masalımız
 Arıca birlik olup çalışmayı bildik mi?
 Petekleri doldurur mis kokulu balımız
 Keçe olsa yabanın ipeğinden güzeldir
 Bizim yerli malımız, bizim yerli malımız...

V. YERLİ MALI

ELMA:

Çok elma yemelisin
 Sağlıklı olmak için
 Elma yediğin zaman
 Kızarır yanakların

KARPUZ:

İçi çekirdek dolu
 Kırmızı mı kırmızı
 Doyum olmaz tadına
 Hele bir de soğuksa

AYVA:

Sapsarı rengi vardır
 Kesme sakın onu bıçakla
 Suyu giderse sonra
 Lezzet kalmaz tadında

PORTAKAL:

Portakal da portakal
 Ben yiyeyim sen bak kal
 Pırıl pırıl dilimi
 Kimseye göstermeden
 Çabuk yiyeyim derken
 Isırırım dilimi

ARMUT:

Duruşuna bakınca
 Ağzım sulanır sanki
 Ankara'nın armudu
 Dillere destan tadı

VI. MEYVELERİMİZ,
YEMİŞLERİMİZ

Portakal tatlı, serin
 Başıdır yemişlerin
 Onda güneşin rengi
 Parlar gibidir sanki

Elmayı bilmeyen kim
 Oğur en çok sevdiğim
 Rengi alev kırmızı
 Açar iştahımızı

Armudu unutmayın
 Onu da başta sayın
 Ne güzeldir kokusu
 İçi dolu ballı su

Üzümle incir ikiz
 Onlardan vazgeçemeyiz
 Yaz güneşinde olmuş
 İçine şeker dolmuş

Fındıkla badem ceviz
 Severek yediğimiz
 Üç arkadaş yemiştir
 Her tadan özlemiştir

ERİK:

Yeşil kırmızısı
Hepsinin ayrı tadı
Biraz da tuz yanında
Ne de keyif olur ya

ÇİLEK:

Yıkada ye çileği
Unutma şekerini
Neler yapılmaz onunla
Yesen bir reçelini

VII. TUTUMLU ÇOCUKLAR

Damla damla akan sudan
Koca göller dolup taşar
Tutumsuzlar kalır yolda
Tutumlular dağlar aşar
Biz tutumlu çocuklarız
Para dolu kumbaramız
İnsan olan kara günde
Kimseye el açmamalı
Çalışmalı kazanmalı
Hiç bir işten kaçmamalı
Biz tutumlu çocuklarız
Para dolu kumbaramız

VIII. YERLİ MALİ HAFTASI

Babam zor kazanıyor, alnının teriyle hem
Parayı ben yabana atmam düşmeden dara
Yurdumda yapılmayan oyuncağı istemem
Varsa kitaba, topa, ilaca kalsın para

Kolay bir şey sanmayın candan "Türküm" demeyi
Var bu işin şerefi, şanı, şevki, emeği
Kendine, milletime hem zevk, hem borç bilmeli
Türk malını giymeyi, Türk malını yemeyi

Yerli malı kasketle örtülsün körpe başlar
Söz verin kendinize bu sabah arkadaşlar
"Hep yurdun ipeğinden, yurdun yününden olsun,
Türk eliyle dokunsun giyeceğim kumaşlar..."

IX. ARTTIRMA VE YERLİ MALİ HAFTASI

Arpa buğday isteyen
Tarlaya tohum eker
Gelecek kaygusunu
Akıllı olan çeker

Ben ibretle bakarım
Ariya, karıncaya
Paranın bir kısmını
Atarım kumbarama

Yurduma hizmet için
Her zaman tutumluyum
Yerli malı giyerim
Ben bir Türk çocuğuyum

X. TÜRK ÇOCUĞUNA

Bak sana neler diyor
Hür uçarken albayrak
"Her zaman kolay değil,
Öyle Türklük taslamak."

Türk malı giyeceksin
Türk malı yiyeceksin
Ben Türküm demek için
Böyle ödevlerde var

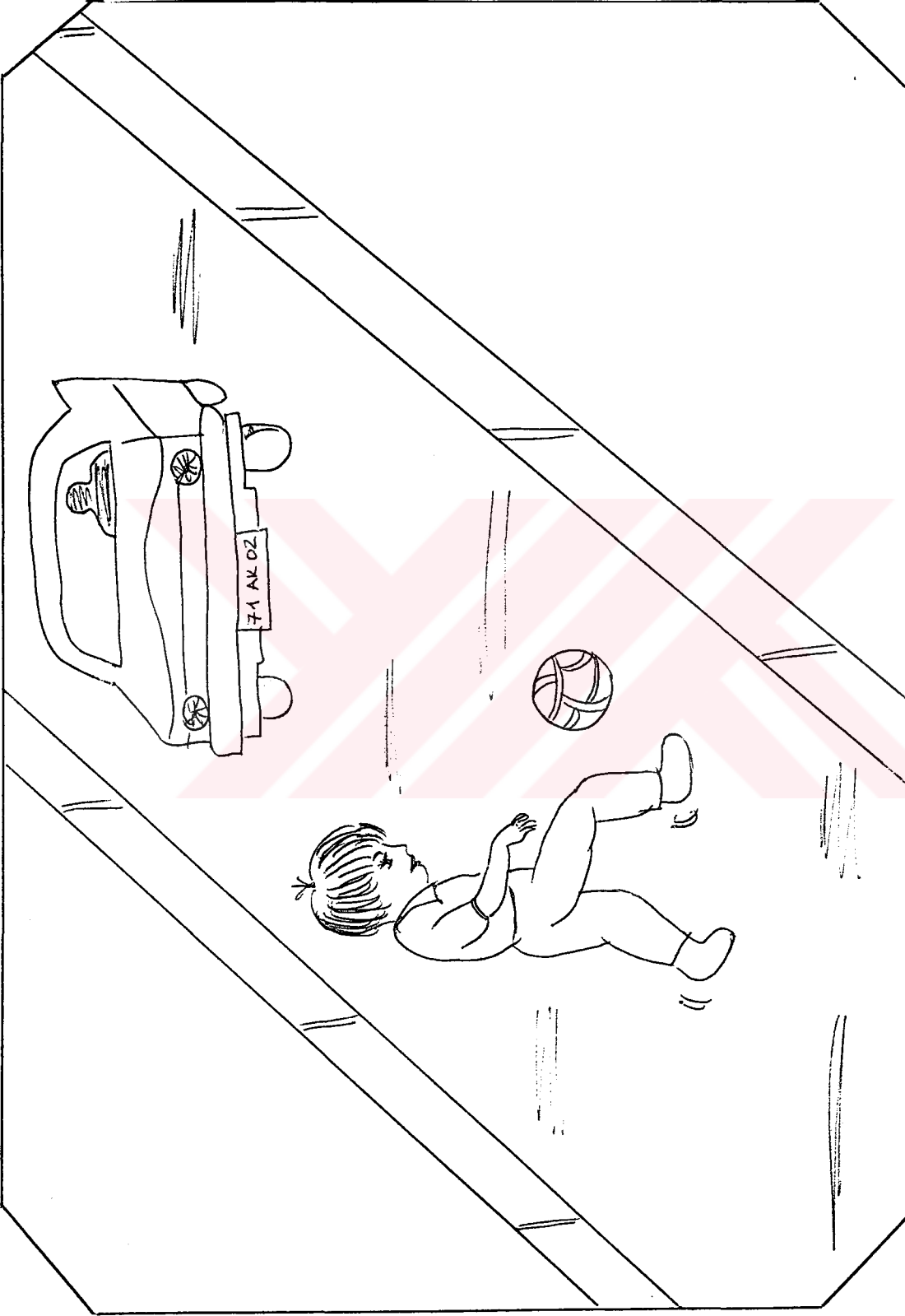
Az olsa bile paran
Yine olsun kumbaran
İşte ancak o zaman
Pek tez onar yaran

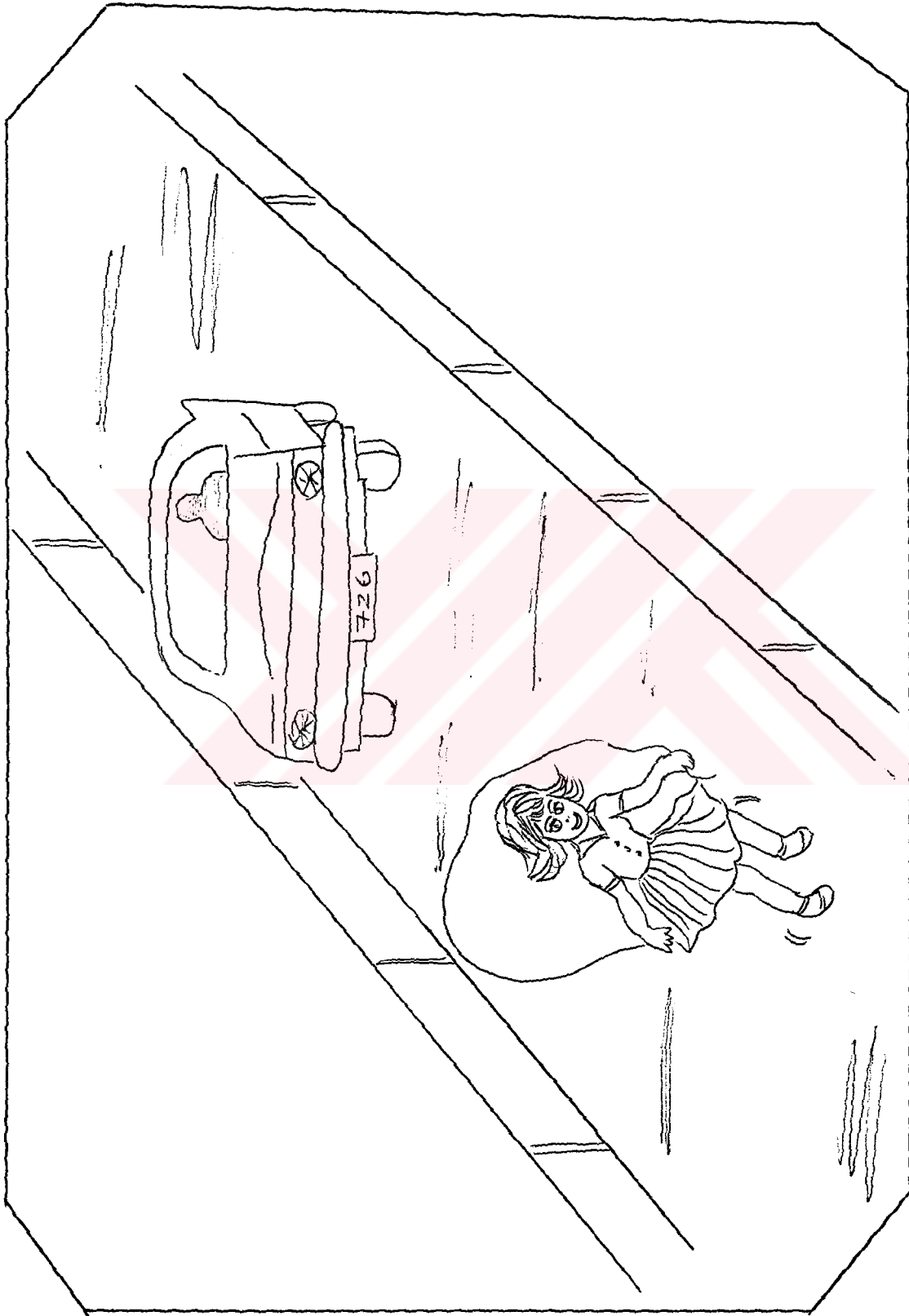

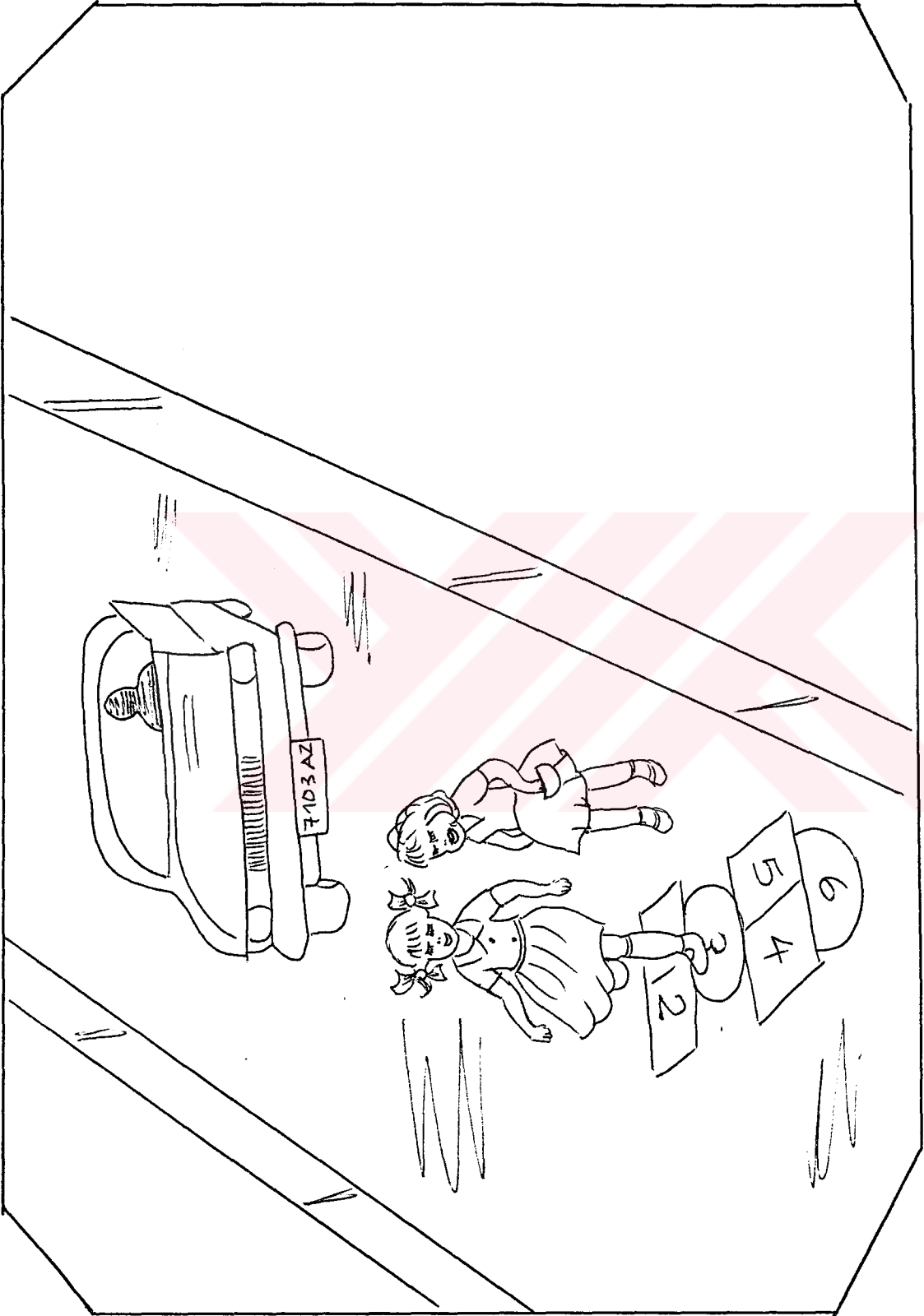
HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÇEVREMİZDE SONBAHAR ÜNİTESİ
DERS PLANI 3'e İLİŞKİN SONBAHAR AYLARINI GÖSTEREN

EL RESMİ KUKLALARI

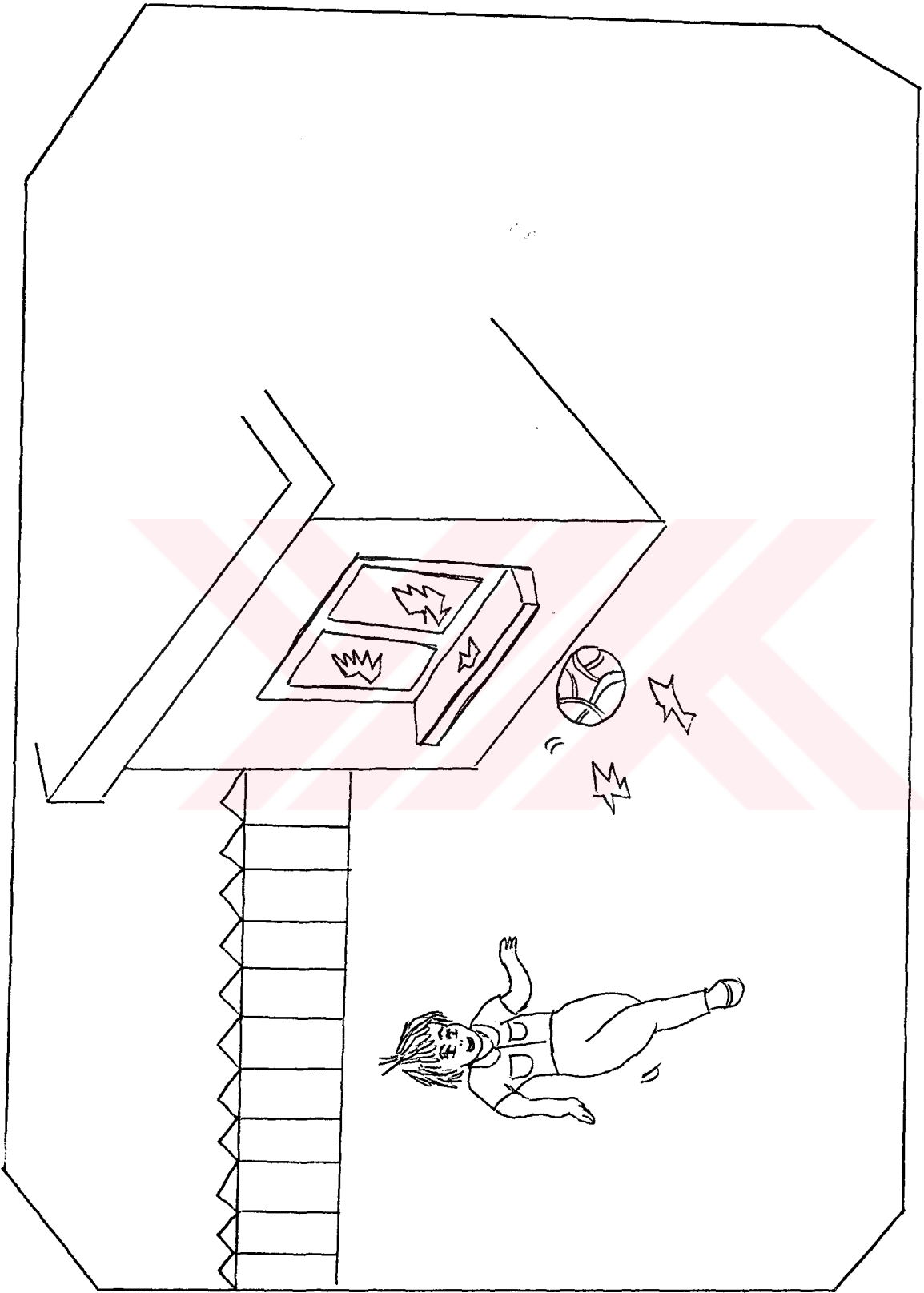

HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÇEVREMİZDE SONBAHAR ÜNİTESİ
DERS PLANI 7'e İLİŞKİN ÇEŞİTLİ GİYECEK RESİMLERİ

EK 13

HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÇEVREMİZDE SONBAHAR ÜNİTESİ
DERS PLANI 8'e İLİŞKİN ÇEŞİTLİ YIYECEK RESİMLERİ

